

036 322

M-C-201

~~KNIHOVNA VYSOKÉ ŠKOLY
ZEMĚLSKÉ V BRNĚ.~~

~~673 I / 96~~

ČASOVÉ OTÁZKY ZEMĚDĚLSKÉ

Vydává Československá Akademie Zemědělská

Landwirtschaftliche Zeitfragen herausgegeben von der Tschechoslovakischen Akademie der Landwirtschaft

Questions agricoles du jour éditées par l'Académie Tchèqueoslovaque d'Agriculture

Agricultural topics edited by the Czechoslovak Academy of Agriculture

СОВРЕМЕННЫЕ ЗЕМЛЕДЕЛЬЧЕСКИЕ ВОПРОСЫ издаваемые Чехословацкой Земледельческой Академией

1932.

36.

~~6731~~

~~KNIHOVNA VYSOKÉ ŠKOLY
ZEMĚDĚLSKÉ V BRNĚ.~~

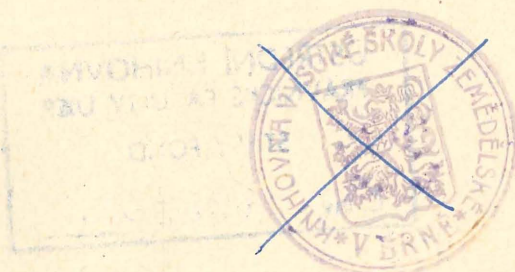
~~6569~~

~~36~~

ZAHRADNICTVÍ A OSTATNÍ ZEMĚDĚLSTVÍ, ZEJMÉNA S HLEDISKA PRÁVNÍHO

Napsali

JAROSLAV VESELÝ a JUDr. PETR PRACH

Cena 8.— Kč

~~7.38~~

V PRAZE 1932

NÁKLADEM ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE ZEMĚDĚLSKÉ

Předmluva.

Úkolem obou prací v tomto spisku obsažených jest ujasniti poměr zahradnictví k ostatnímu zemědělství. Prvý autor, zemědělec, řeší úkol se stanoviska zemědělského, chtěje, aby zejména zemědělskými vědeckými kruhy byla důsledně promyšlena otázka: „Co je zahradnictví?“, kdežto druhý, právník, vysvětluje právní příslušnost zahradnictví na základě rozboru národohospodářského a našeho právního systému, daného platnými zákony. V nejužším řešení záleží tento úkol v zodpovězení otázky, zda zahradnictví jako činnost hospodářská (výroba) jest prvovýrobou, ve svých hlavních znacích shodnou s ostatní výrobou zemědělskou, nebo má-li charakter živnostenský, t. j. záleželi-li v mechanickém zpracování suroviny v užitečný výrobek.

Již v tomto vyznačení úkolu jest obsažena odpověď, jež je v kapitolách obou prací historicky, věcně i právně zdůvodněna. Avšak i v této stylisaci je zřejmý nedostatek pojmového rozlišování, odpovídajícího charakteru činnosti, zejména v použití slova výrobek a výroba pro činnost napomáhající tvůrčí funkci přírody i pro činnost mechanickou. Jsme si vědomi této logické nedůslednosti, ale přes to jí většinou v práci užíváme, přizpůsobující se běžnému způsobu používání těchto slov.

Pojem zemědělská výroba zevšeobecněl a používá se ho i v dílech vědeckých, ačkoliv lépe a logicky byl by druh práce vystižen slovy pěstování, výpěstek.

O otázkách veřejno-právního postavení zahradnictví pracovali před námi mnozí zasloužilí muži i korporace a jest nám posilou v našem snažení, že můžeme v jejich snahách pokračovati. Uvádíme zejména spis Ferd. Macháčka „Zákonná úprava stavu zahradnického“, Praha

1910, a J. Mládko z Prostějova „Otázka zahradnická“ z r. 1923. Spisy tyto nepozbyly ani dnes aktuálnosti a jejich obsah zůstává stále živou apologií stanoviska námi zastávaného. Tomu, kdo by chtěl systematicky studovati naši otázku, doporučujeme, aby si je přečetl. V tomto spisku jsme jich však nepoužili, snažíce se o stručné zodpovězení dané otázky z poměrů a nazírání současné doby a reagující zejména na tyto současné poměry, hospodářské nazírání a právní systém. K novému zpracování látky se odhodláváme proto, že se dějí pokusy řešiti otázku právní příslušnosti přímo zákonem, ať už jde o iniciativní návrh na prohlášení zahradnictví za živnost nebo o chystaný zákon o obchodních komorách, nebo konečně o novelisaci živnostenského řádu.

Oba autoři se těmito otázkami zabývali již dříve a aktuálnost věci přispěla k tomu, že se rozhodli svoje práce publikovati. Publikace tato obsahuje tedy jednak díl I., posuzující otázku se stanoviska zemědělského, jednak díl II., obsahující právní stav a výklad k němu, rozbor předpisů a vůle zákonodárce de lege ferenda s hlediska právníka. K tomu jsou připojeny některé časové otázky stavovské a organizační, a celek je doplněn vzorci opravných prostředků nejčastěji používaných. Autoři jsou si vědomi, že nevyčerpali ani všech otázek zahradnictví se týkajících, ani všech důvodů pro svoje závěry. V tomto směru snad příští léta přinesou doplnění této látky.

Motivem práce jest přispěti k ujasnění názorů směrodatných kruhů administrativních i poučení zahradníků a ostatních zemědělců o otázkách odborných a otázkách právního stavu. Toto určení a snaha po praktické srozumitelnosti se projeví ve formální a stylistické koncepci díla.

Autoři jsou si vědomi poměru mezi pojmem zemědělství v nejšířším smyslu jako pojmu nadřazeného a pojmy rolnictví, lesnictví, ovocnictví, vinařství, zahradnictví, rybářství atd. jako pojmu podřazených. Tento poměr také většinou zachovávají. Ovšem důsledného rozlišování v některých větech nelze použít, má-li být především zachována srozumitelnost, vázaná na běžný způsob vyjadřování, a také není ho možno použít tam, kde by důsledným pro-

vedením bylo falšováno citované znění právních předpisů, nálezů nebo dobrých zdání.

Československé Akademii Zemědělské náleží dík autorů za ochotu umožnit vydáním práce dosažení těchto cílů. Shledá-li pozorný čtenář, že některé věci se v obou dílech opakují, vysvětlujeme to tím, že každý díl má být samostatným celkem, v němž je k úplnosti třeba všech těchto opakovaných partií.

Autoři.

Jaroslav Veselý, Molitorov:

Zahradnictví a ostatní zemědělství.

Úvod.

Poměr zahradnictví k ostatnímu zemědělství není otázkou významu pouze teoretického, neboť má mnohé velmi závažné praktické důsledky. Má-li být posuzován a řešen, je ovšem nutno činit rozdíly mezi stanoviskem vědy právní, národohospodářské a zemědělské a stanoviskem fisku.

Národní hospodáři viděli v zahradnictví vždy jen součást zemědělství, a pátráme-li po právním názoru na zahradnictví v dobách minulých, shledáváme také, že původně u všech národů pěstování rostlin po zahradnicku zároveň s rolnictvím a lesnictvím bylo pokládáno za prvovýrobu. U národů latinských a severských nebylo o tom nikdy sporu a také v Německu a Rakousku, ačkoliv se tam po úpadku řízení cechovního v 18. století dostalo řemeslům na rozdíl od liberální Francie, Itálie nebo Anglie několikrát zákonné úpravy, zahradnictví nebylo nikdy zařadeno mezi řemesla nebo živnosti. Teprve v době, kdy vedle daně pozemkové byla v Německu a Rakousku pro podniky obchodní a průmyslové zavedena daň výdělková a fiskalisté se snažili nalézt pro státní pokladnu nové příjmy, byla jimi pro tuto příčinu ohraničena nová výdělečná činnost, nazvaná „umělé a obchodní zahradnictví“, a takto uměle vytvořen rozdíl mezi podniky zahradnickými a zemědělskými. Daní výdělkovou nebylo však zdaněno zahradnictví v celém svém rozsahu, nýbrž jen jako zahradnictví „umělé a obchodní“, takže „zahradnictví zemědělské“ i nadále bylo pokládáno za podnikání zemědělské.

Nejasné hranice mezi zahradnictvím „umělým a obchodním“ a zahradnictvím „zemědělským“ hledány v nákupu odpadků a fekalí v okolí měst místo užívání vlastní mrvy chlévské, v pěstování rostlin ozdobných na rozdíl od užitkových, v nahrazování přirozených podmínek prostředky umělými, v organizaci prodeje jiným způsobem nežli v zemědělství obvyklým, v obchodování s výrobky odjinud koupenými,

a později, když všechny tyto hranice ukázaly se nespolehlivými, zejména v menším nebo větším účastenství vyučených zahradníků při výrobě. Z účastenství zahradníků při výrobě zemědělské dokonce vyvozováno, že zahradník, podobně jako jiní řemeslníci, zušlechťuje surovinu v umělý výrobek a že zahradnictví je v důsledku toho tak zvaným řízením zušlechťovacím. Z rozdílu mezi zahradnictvím a zemědělstvím, jak jej za Rakouska utvořil zákon o dani výdělkové, dovozena příslušnost zahradnictví k živnostem, a ačkoliv ani v roce 1907 zahradnictví jako živnost do živnostenského řádu zařadeno nebylo, pokládá dnes veřejná správa za podniky živnostenské většinu zemědělských podniků, používajících k pěstování rostlin ať už vlastní nebo cizí dovednosti zahradnické nebo některých pomůcek, jež se zdají být znaky výroby zahradnické, kdežto jen menší část, snad proto, že nepracuje tak racionálně, třeba by vyráběla totéž, zůstává zemědělstvím. Od té doby stalo se prostě zvykem pohlížeti na zahradnictví spíše s hlediska fiskálního než národohospodářského a toto nepřirozené nazírání nezůstalo bez škodlivého vlivu na jeho vývoj a dobrou shodu s ostatními obory zemědělskými.

V důsledku zákonných ustanovení a jimi ovlivněného nazírání na povahu zemědělství nastala především mezi zahradníky — pokud se jich stavovského příslušenství týče — úplná bezradnost. Jedni nepřestávali se dovolávat ochrany ministerstva zemědělství a zemědělských rad, kdežto druhí začali se obracet se svými starostmi na ministerstvo obchodu a obchodní a živnostenské komory, a protože dnes hledá kde kdo raději svůj zájem nežli pravdu, zdá se, jako by všichni, ani strážce státní pokladny nevyjímajíc, přizpůsobovali své smýšlení především stanovisku, v kterém vidí — byť i mylně — nějaké výhody. Následky se ovšem dostávají. Kdežto Anglie a Francie rozdílů mezi podniky zahradnickými a zemědělskými vůbec nečiní, a Rakousko a Německo se bludného pojmu obchodního a umělého zahradnictví po válce už

zřeklo, Holandsko, proslulé svou zahradnickou kulturou, pojem „vyučeního zahradníka“ vůbec nezná, dospěli jsme s umělým ohraničováním zahradnictví od zemědělství v Československu tak daleko, že část našich zahradníků, výdělkové dani podléhající, domáhá se dnes přísného průkazu způsobilosti pro živnost zahradnickou, ba dokonce zákazu, aby nevyučení zahradníci nesměli prodávati výrobky, jichž pěstování má býti vyhrazeno jediné živnosti zahradnické. Volati po průkazu způsobilosti pro živnost zahradnickou v době, kdy se vzdalujeme nejen od středověkého cechovního zřízení, nýbrž i od našeho zastaralého, z rakouské tradice vzniklého živnostenského řádu, není cestou, vedoucí kupředu, nýbrž zpět, a zmatek, jenž toto nepřirozené nazírání na podstatu výroby způsobil, nepomine, dokud nebudou dnešní platná zákonná ustanovení zbavena veškerých nejasností a ustanovením nově připravovaným se nedostane přesného, logicky odůvodněného znění tak, aby výroba nestejnými a tudíž nespravedlivými předpisy nebyla brzďena ve svém vývoji a v soutěži s cizinou. Neváhám dokonce říci, že zákony, dotýkající se zahradnictví, měly by se pro příště opíratí nejen o zájem fisku, nýbrž také o stanovisko vědy právní, národohospodářské a zemědělské tak, aby na rozčlenění výroby, jak se utvořilo v dějinném vývoji, nebylo uměle nic měněno a aby důvěra výroby v úkoly státní správy nebyla zbytečně zlehčována. Slyším námitky, že není možno žádati od státní správy, aby zdanění poplatníků bylo s hlediska právního — neřku-li národohospodářského — vždy důsledné, neboť sleduje docela jiné cíle, než třídění věd a členění výroby. Na námitku tuto odpovídám, že být i finanční hospodářství státu smělo býti nedůsledným, nikdy nemá býti tak nespravedlivým, aby určitou výrobu někde vysokou daní zdaněovalo, mezitím co ji jinde této povinnosti zbavuje. Zákony mají býti úplné, jasné a spravedlivé.

Neběží však jen o daň výdělkovou, nýbrž i o veškeré důsledky nesprávné představy, co je zahradnictví. Nejhorší z nich je nezdravý a bohužel stále rostoucí rozkol mezi zahradníky a ostatními zemědělci, jenž je na velkou závadu jak vývoji naší zemědělské výroby, tak i pokroku v zahradnictví. Rozdíl mezi zahradnictvím a zemědělstvím budiž řešen vědecky a zásadně!

Nazírání vědy právní, i pokud zaujímá stanovisko de lege ferenda, je cenné pro poznání

a rozbor dnešních nedostatků, samo o sobě však nestačí k vybudování podkladu pro nestranný pozitivní program, podle něhož by se v budoucnu mohlo postupovati. Proto by mu k dosažení tohoto cíle měla přispěti věda národohospodářská i zemědělská. Věda národohospodářská i zemědělská zabývaly se však podstatou zahradnictví dosud jen kuse a nevyvětlily zejména dosti jasně povahu zahradnické dovednosti v zemědělském podniku zúčastněné, jakož i výdělečnou činnost oborů jiných, jež jsou dosud nesprávně pokládány za „zahradnictví“. Jak později ještě vysvětlím, může býti názvu „zahradnictví“ použito buď k označení podniku, v němž se pěstují rostliny se zvláštní pečlivostí, nebo k přímému pojmenování této dovednosti. Tato dovednost, již říkáme „zahradnictví“, neslouží však k zušlechtnění žádné suroviny v umělý výrobek, nýbrž jediné k pečlivému pěstování rostlin a je tudíž dovedností v pravém slova smyslu zemědělskou.

Účelem tohoto pojednání je přispěti k řešení poměru mezi zahradnictvím a zemědělstvím a vzbuditi o ně zájem nejen našich zemědělců a zahradníků, nýbrž také kruhů vědeckých. Chci zejména upozorniti, jak důležité jest vysvětlení úkolu a rozsahu různé, v zemědělství používané práce, a jsem přesvědčen, že bude-li její vliv důkladně promyšlen a domyšlen, nebude nikoho, kdo by pak viděl v práci zahradnické zušlechťovací řízení a kdo by podniky zemědělské pokládal za živnostenské jen proto, že užívají dovednosti zahradnické. Volám po vědecky odůvodněné základně otázce: „Co je zahradnictví?“ Podaří-li se ji vytvořiti, prospějeme budoucímu vývoji zahradnictví více, než budeme-li se domáhati pouze ochrany jeho vratkých práv, neřku-li nějakých privilegií.

Dovednost zahradnická je dovedností zemědělskou.

Chceme-li si vytvořiti správný úsudek o poměru zahradnictví k zemědělství, jest nám především si uvědomiti, co se rozumí zemědělstvím a zahradnictvím. Zemědělství bývá nejčastěji definováno jako obor hospodářské činnosti, v němž za součinnosti přírodních sil získáváme výrobky rostlinné a zvířecí. Prof. Dr. Cyril Horáček nazývá zemědělstvím soustavou a záměrnou činnost lidskou, jejímž předmětem je prvovýroba rostlinná a živočišná. Prof. Dr. Brdlík říká, že zemědělství je s hlediska soukromohospodářského prvovýro-

bou, jež se zabývá pěstováním rostlin a chovem zvířat, aby po jednotce plochy bylo dosaženo nejvyššího čistého zisku. Dr. J. Kříženecký vidí v zemědělství biologickou prvovýrobu pomocí rostlinných a živočišných organismů na podkladě půdy a za součinnosti zemědělského průmyslu. Mladší badatelé volí definice stručnější. Kameníček označuje zemědělství jako výrobu pomocí spontánní činnosti organismů a Chalupný pouze jako organickou prvovýrobu. Definice je mnoho a liší se od sebe hlediskem osob, které je vyslovily. Žádná z nich však nevyklučuje zahradnictví ze zemědělství.

Zemědělství možno rozdělití na několik odvětví jako: rolnictví, zahradnictví, lesnictví, rybářství, včelařství a jiné. Protože hranic mezi nimi nelze přesně stanovit, užívám všude tam, kde nejde výslovně o rolnictví nebo lesnictví, úmyslně názvu zemědělství, neboť neběží o rozdíly mezi jednotlivými odvětvími, jako na příklad o rozdíl mezi zahradnictvím a rolnictvím, nýbrž o to, aby jakékoliv zahradnictví, třeba by bylo „umělé a obchodní“, nebylo ze zemědělství vylučováno. Rozhodujícím znakem výroby zemědělské je účastenství přírody vedle kapitálu a práce jako výrobních činitelů. Kdo se zabývá zemědělstvím, ať už na půdě vlastní nebo najaté, je zemědělcem. V zahradnictví vidí národní hospodářství i zemědělská spravověda obyčejně podnik, v němž za většího nebo menšího účastenství zahradnické dovednosti se zvláštní pečlivostí se pěstují rostliny, aby se rovněž dosáhlo nejvyššího čistého zisku z jednotky plochy. L. Kameníček uvádí ve svém „Úvodu do studia věd zemědělských“, že zahradnictví je jen zvláštním odvětvím výroby rostlinné, lišíc se od rolnictví jen druhem pěstovaných rostlin a provozovací intenzitou. Jinak také vystihneme podstatu zahradnictví, nazveme-li je přímo dovedností v pěstování rostlin. Užíváme-li názvu zahradnictví v případu prvé, zavdává to častěji podnět k nesprávné domněnce, že účel takového podniku není zemědělský, nýbrž zahradnický a proto je něčím jiným než zemědělstvím. Ve skutečnosti tomu tak není, neboť zahradnictví jako dovednost je dovedností zemědělskou, a bylo-li rostlin zahradníky vypěstovaných používáno později také k jiným účelům než zemědělským, nelze z toho nikterak vyvozovati, že by bylo možno rozlišiti dovednost zahradnickou od ostatních prací a dovedností zemědělských. Hranice mezi prací zahradnickou a jinými pracemi zemědělskými není možno přesně stanovit, neboť v některých krajinách práce, jež jsou jinde pracemi

zahradnickými, konají rolníci nebo zemědělští dělníci a naopak. Nesmí se také zapomínati, že v každém zemědělském podniku, kde se pěstují ovocné stromy, je část pozemkového majetku „zahradnictvím“, a katastr daně pozemkové rozeznává vedle rolí, luk, pastvin, lesů, rybníků a půdy neplodné výslovně i „zahrady“ a vyměřuje jim zpravidla vyšší daň pozemkovou než kulturám ostatním. Založí-li rolník na svém poli zahradu, je změna kultury úředně zjištěna a pozemková daň přiměřeně zvýšena.

Veškeré práce při zemědělské výrobě použité mohou býti rozděleny ve dvě skupiny. Do první skupiny náleží práce, k nimž je třeba dovednosti v pravém slova smyslu zemědělské, jako je orba, dojení krav, šlechtění ovocných stromů, mláčení obilí a j. p., a do druhé práce, k nimž zemědělec používá t. zv. pomocných oborů techniky zemědělské, tedy: kovářství, podkovářství, kolářství, strojnictví, záverolčitelství, meliorace půdy a pod. Práce zemědělské v pravém slova smyslu účastní se výroby přímo, kdežto práce pomocných oborů jejich výkonnost pouze podporují. Účastenství pomocných oborů techniky zemědělské charakteru zemědělské výroby sice také neruší, neboť je-li úkolem zemědělství používati za daných přirozených poměrů výrobních též kapitálu a práce, není způsob použitý práce ve spojení s půdou a kapitálem nikterak omezen. Pro náš úkol jest však důležitějším uvědomiti si především podstatu práce v pravém slova smyslu zemědělské, neboť vývoj zemědělství způsobil, že se i pro zemědělské práce specialisovaly osoby ve své funkci jinými nenahraditelné, jako lesníci, ovčáci, švýcaři, štěpaři ovocných stromů, vinaři, chmeláři, porybní i zahradníci, a jejich specialisace se vyvinula postupem času k veliké dokonalosti.

Představuji si dějinný vývoj zahradnictví tak, že zahradníci sloužili svou dovedností nejprve jen pěstování ovoce a zeleniny, a teprve později, když při zjemnělém způsobu života jejich feudální páni nebo kláštery a po jejich vzoru i ostatní zámožní lidé měli zálibu v zahradách nikoliv jen užitkových, nýbrž i okrasných, naučili se pěstovati kromě rostlin užitkových i květiny, růže a různé stromy a keře okrasné, jichž pak používali vlastníci soukromých nebo veřejných sadů k účelům ozdobným. Jak známo, vznikly první okrasné zahrady v Čechách — ačkoliv se naši předkové v ovocnictví vyznali dobře už za středověku — teprve ve století

VXII. a XVIII. Hospodářské osamostatnění zahradníků koupí nebo nájmem pozemků nastalo ještě později. Analogických případů, že se živých rostlin nebo zvířat zemědělců vypěstovaných používá i k jiným účelům než zemědělským, je několik, a nikdy se z toho nevyvozovalo, že dovednost k jejich výrobě upotřebená ruší svým účastenstvím v zemědělském podniku jeho zemědělský charakter. Také louka nebo les se staly součástí okrasných sadů a přece nevidí nikdo ani v lukařství ani v lesnictví nic jiného, než výrobu zemědělskou. Chovají-li se koně nejen k účelům zemědělským, ale i k účelům sportovním, nikdo z toho nevyvozuje, že dovednost v chovu koní, pokud se jí v zemědělském podniku používá, mění jeho zemědělský charakter v živnostenský. Je známo, že podobného rozšíření úkolu, jaké nastalo v používání rostlin vypěstovaných zahradníky v době, kdy se začaly v XVII. století u nás zakládati okrasné zahrady, dočkala se také lesní sadba. Zvláště ve Spojených státech severoamerických, kde původní pralesy zanikly a mnohé krajiny se proměnily v poušť, zakládají Američané nové lesy nikoliv jen za účelem hospodářským, nýbrž i hygienickým a estetickým, neboť účelem těchto nových lesů není těžba dříví, nýbrž zotavení obyvatelstva velikých měst, a zahradní architektura používá tudíž porostů lesních k stejným účelům jako ozdobných stromů a keřů nebo květin. Po vzoru americkém se děje tak konečně i v sousedním Německu a brzo tak bude i u nás.

Ačkoliv tedy zahradnictví už pod ochranou klášterů, svých feudálních vrchností a později více méně samostatně se zabývalo i pěstováním rostlin ozdobných, nebylo, jak už uvedeno, zařazeno mezi živnosti ani v době, kdy po úpadku cechů byly v Německu a Rakousku — na rozdíl od zemí liberálnějších — práva i povinnosti řemesel upravovány zákony. Teprve později hledal fiskus v práci zahradnické dovednost od běžné práce zemědělské odchylnou a vytvořil v úvodu už citovaný nový pojem „obchodního a umělého zahradnictví“.

Ve Francii a v jiných zemích západní Evropy, kde francouzskou revolucí byly ke konci 18. století cechy tak radikálně odstraněny, že na jejich troskách nikdy už nepovstal žádný živnostenský řád podobný našemu, nebylo příčiny se zabývatí nějakými rozdíly mezi zahradnictvím a zemědělstvím. Jediné v Rakousku a Německu vznikl onen živnostenským zákonodárstvím zdůrazňovaný rozdíl mezi výrobou zemědělskou a živnostenskou, a později, jako

jeho důsledek, známý zákon o dani výdělkové, který vytyčil, třeba uměle, tak značné rozdíly mezi zahradnictvím a zemědělstvím, že nezůstaly na jejich vzájemný poměr bez dalekosáhlých následků. Německé a rakouské zákonodárství způsobilo, že jsme se v nazírání na podstatu zahradnictví od ostatních národů odchytili, a je teď na nás, když zákonodárství svoje revidujeme, abychom posoudili, zdali se ubíráme cestou správnou.

U velkých statků u nás i v cizině jsou od nepamětných dob kromě ovčáků, vinařů, švýcarů, štěpařů a porybných zaměstnávání také zahradníci. Úkolem těchto zahradníků je pečovat o zahrady okrasné i užitkové, a někteří z nich, zejména v Čechách a na Moravě, velmi se zasloužili o zvelebení ovocnictví. Velké statky, zaměstnávající zkušené zahradníky, zabývají se u nás i v zemích sousedních velmi často nejen školkařstvím, nýbrž i pěstováním a prodejem ozdobných rostlin a květin, a ani za Rakouska nebyly zařazovány proto, že tak činily s pomocí vyučených zahradníků, mezi podniky živnostenské. Totéž, co činily a činí velkostatky, je dnes dosažitelné i rolnictvu, na podkladě družstevním. Zahradníci, organizovaní v živnostenských společenstvech, chtějí tomu ovšem zabránit a proto usilují, aby reformou živnostenského řádu pěstování zahradnických výrobků nebylo povoleno nikomu jinému než vyučeným zahradníkům. Prospělo by však celku zbraňovat podnikům zemědělským, aby pro racionalisaci své výroby používali zahradníků? Kdo pěstuje pro konsum ovoce? Jsou to podniky zemědělské nebo živnostenské? Dovoláváme-li se dnes, přejíce si zvelebení ovocnictví, ovocnických instruktorů a jimi vyškolených štěpařů jako poradců a spolupracovníků rolnictva, chceme, aby na venkově zhruba převzali onen úkol, který před reformou pozemkovou zastávali na velkostatkách bývalí panští zahradníci, neboť racionalisaci pěstování ovoce bez spolupráce se zahradníky nelze uskutečnit. Zahradníci jsou a budou vždy nepostradatelnými spolupracovníky výroby zemědělské a část pozemkového vlastnictví, kterou jmenujeme zahradami, nebude možno nikdy odloučiti od ostatní zemědělské půdy.

V čem záleží rozdíl mezi zahradnictvím zemědělským a živnostenským.

Není-li zahradnictví řemeslem zušlechťujícím surovinu v umělý výrobek, nýbrž jen

dovedností zemědělskou v pravém slova smyslu, jak vyvrátit, že povaha i tak zvaného umělého a obchodního zahradnictví se neliší od zemědělského podniku? Zmínil jsem se už v úvodu, že podle výkladu zákona jsou znaky umělého a obchodního zahradnictví hledány v hospodaření bez dobytka, v nákupu odpadků a fekalií v okolí měst místo používání mrvy chlévské, v pěstování rostlin ozdobných na rozdíl od užitkových, v nahrazování přirozených podmínek prostředky umělými, v organizaci prodeje, jež se odchyľuje od prodeje v zemědělství obvyklého, v obchodování s výrobky odjinud koupenými a konečně v menším nebo větším účastenství vyučených zahradníků při výrobě. Proberme po řadě tyto znaky.

Dokazovati, že omezená výroba živočišná nebo kupování odpadků z velkých měst je znakem výroby zahradnické na rozdíl od ostatní výroby zemědělské, je, doufám, zbytečno.

Rovněž vratkou a neudržitelnou se ukázala snaha tvrditi, že pěstování rostlin, jež neslouží výrobě potravin nebo textilií, není zemědělstvím, nýbrž zahradnickou živností. Hranice mezi rostlinami užitkovými a okrasnými také v rolnictví a v lesnictví jsou neurčité, a všechny rostliny — rostlin léčivých a tabáku nevyjímajíc — které pěstují civilisovaní národové k ukájení svých potřeb, odedávna se pokládají za předmět zemědělské výroby. V Holandsku jsou okrasné keře, konifery a rostlinné cibule důležitější složkou zemědělské výroby nežli ovoce a zelenina. Dokonce v § 60 našeho živnostenského řádu při vyjmenování výrobků polního a lesního hospodářství, jež mohou podomní obchodníci prodávati, jsou uvedeny kromě mléka, vajec, ovoce, zeleniny, másla, drůbeže a dříví i „rostlé květiny“.

Velmi důležitý důvod pro odchylnou povahu zahradnictví od zemědělství záleží v přesvědčení, že zahradnictví užívá pro svou výrobu umělých pomůcek, jimiž nahrazuje přirozené podmínky, dané zemědělství přírodou a podnebím. Z toho důvodu mají býti pařeniště, skleníky, závlaha postřikem nebo i stínění neklamnými znaky, jimiž se liší zahradnictví od ostatního zemědělství. Tato víra v umělé prostředky je tak zakořeněna, že se stala mnohým fiskalistům skutečným credo quia absurdum, a její přivrženec bude velmi těžko přesvědčiti, že se zakládá na mylných předpokladech. Jakékoliv umělé pomůcky nemohou býti znakem pro výrobu zahradnickou už proto, že jich používá i ostatní výroba zemědělská. Řekl jsem už, že dovednost při zemědělské výrobě použitá může býti buď

dovedností zemědělskou v pravém slova smyslu, nebo dovedností t. zv. pomocných oborů techniky zemědělské. Jak veškerá výroba zemědělská, tak i výroba, které se obecně říká zahradnická, používá obou druhů uvedených dovedností, jakož i jejich pomůcek. Pojem pomocných oborů techniky zemědělské není nikterak nový a jejich úkol vyplývá z názvu tak jasně, že ho není třeba ani definovati. V Německu i začal jim tak říkati profesor Rümcker, když navrhoval rozšíření programu vysokých škol zemědělských samostatnými fakultami oněch věd technických, jež spolupracují s výrobou zemědělskou a na jejichž rozvoji má proto zemědělství zvláštní zájem. Od té doby se název vžil a dnes se ho užívá častěji. Příčinou jejich vzniku a pokroku je dělba práce v naší době stále se rozvíjející. Zemědělec si osvojuje pro své vzdělání vědění technické a ekonomické, ovšem v mezích svého působitiště; nemůže se však o svůj úkol s nikým dělit. Nedovoluje-li povaha zemědělství těžiti z dělby práce tak, jako to činí průmysl nebo obchod, rozvinula se tato práce v pomocných oborech techniky zemědělské. Jejich účast ve výrobě zemědělské není novou. Spolupráci některých řemesel, jako na příklad podkovářství, kolářství můžeme sledovati i v dobách velmi dávných. Avšak teprve technický pokrok způsobil, že počet jejich se rozmnožil a zdokonalily se používané prostředky. S počátku leckteré se zdály prostředky umělými, později však, když byly nahrazeny jinými, novějšími, nepokládal je už nikdo za umělé. Zadešťování nebo umělé zahřívání pařenišť parou se jeví ještě dnes jako umělé, kdežto obracení půdy ruchadlem nebo mlácení obilí mlátičkou dávno již zobecnělo. Umělými byla kdysi nazvána hnojiva, a umělými se zdály kdysi i skleníky a pařeniště, třeba se původně k jich zahřívání používalo tlející chlévské mrvy. Hledati hranici prostředků přirozených a umělých, když přes to nepřestáváme býti závislími na vyšší moci přírody, jeví se bezúčelným. S racionalisací zemědělské výroby, a to nejen zahradnické, nýbrž veškeré, čím dále tím více souvisí používání umělých prostředků. Semeno tabáku lze racionálně vypěstovati pouze pomocí skleníků. Osvětlujeme-li v noci kurník, snášejí slepice více vajec. Umělá líheň při chovu drůbeže se v podstatě neliší od pařeniště ani od skleníku. Nejnověji se rozvíjí v drůbežnictví odchov a výkrm jatečné drůbeže v t. zv. bateriích, jimiž lze v poschodové budově na malé ploše půdy produkovati statisíce kusů. V četných drůbe-

žárnách je zavedeno také líhnutí za plat z dovezenej vajec, což však není nic jiného než modernisované půjčování kvočen, které je starou praktikou našich venkovských hospodyn. Tam, kde se racionálně pěstuje raná zelenina, nemohou zemědělské podniky racionálně vyrábět bez paření, parou zahříváných, nebo skleníků složených z oken. Skleníkem představují si laikové obyčejně jakési nákladné zařízení, kde rostou tropické rostliny jako ve své vlastní domovině, a v své představě zaměňují jej většinou zimní zahradou, jež je zařízením voluptuárním a nemá s výrobou nic společného. Skleník je ve skutečnosti jen technickou pomůckou při pěstování rostlin a slouží jednak k rychlení, to jest k uspíšení jejich vzrůstu, jednak k přezimování rostlin, jež by pod širým nebem v našem podnebí zmrzly. V zimě chrání svoje zásoby před mrazem i ostatní zemědělci. Nesvítlí-li slunce, přestávají i rostliny ve skleníku růsti, a podmráčné počasí rolníkům a zahradníkům, kteří používají skleníků, působí proto velké škody. Také krupobití se skleníkům a pařeníštím nevyhýbá. V boji proti vyšší moci zůstávají zkrátka a dobře zahradníci a všichni zemědělci se skleníky a pařeníšti právě tak, jako se všemi ostatními umělými pomůckami, slabými a nemohoucími. Pokud se rychlení týče, nebudiž přehlíženo, že můžeme rychliti rostliny ozdobné i užitkové, a že belgičtí a holandsští rolníci, kteří rychlí zeleninu, ovoce a květiny — zvláště pro Anglii — velkou část svého pozemkového majetku mají přikrytu sklem. I jinak je skleník už dnes — a bude zejména v budoucnu — stejně pomůckou rolníků jako zahradníků.

Dalším znakem výroby zahradnické jakožto živnosti má být prodejní zařízení, pokud se odchyluje od způsobu obvyklého v zemědělských podnicích. Úkolem zemědělce je právě tak racionalisace odbytu jako racionalisace výroby, a výchova v odborných školách směřuje k tomu, aby se všude používalo prostředků moderních. Ceníky nebo tištěné nabídky dávají si dnes tisknouti všichni zemědělci prodávající sadbu bramborů, obilí k setí a jiná semena nebo výrobky školkařské. Kdyby měli být pokládáni za obchodníky, a nikoliv zemědělce, jedině proto, že užívají inserce, reklamy nebo jiných podobných prostředků, pak náš hospodářský buditel Albín Bráf kdysi marně usiloval, aby český sedlák byl silným nejen za pluhem, nýbrž i na trhu.

Obchod ve smyslu národohospodářském je organisovaný převod statků od producenta ke konsumentu, a obchodní právo je souhrn

právních předpisů a pravidel, vztahujících se k poměrům soukromého obchodu. Hranice mezi výrobcem a obchodníkem nejsou vždycky docela přesné a jsou proto určeny ještě zvláštními právními předpisy. Je-li zahradnictví prvovýrobou a zemědělstvím, předpisy, jež v této příčině platí pro všechny zemědělce, měly by mít stejnou platnost i pro zahradníky. Bohužel, není tomu tak, a to opět proto, že se činí umělý rozdíl mezi zahradnictvím a zemědělstvím. Zemědělec je zdaněn živnostenskou daní z činnosti obchodní jen podle ustanovení § 47 odst. 3 c zákona o daních přímých, jež ustanovuje, že je mu dovolen, aniž by byl zdaněn daní výdělkovou „prodej vlastních výrobků zemědělského a lesního hospodářství, s výjimkou prodeje v drobném, provozovaného po živnostensku v trvale otevřených, zmíněnému účelu určených prodejnách nebo skladištích“. Výklad tohoto ustanovení měl by být stejný i pro podniky zahradnické, avšak podle dnešních zvyklostí, jestliže zahradnictví užívá prodejny, bývá bezodkladně v celém svém rozsahu zařadeno mezi podniky živnostenské. Zahradník bývá dokonce zařazován mezi zahradníky obchodní už v takových případech, když kupuje cizí výrobky, třeba by je dále sám pěstoval. V zemědělských podnicích děje se dnes velmi často, že rolník kupuje semena nebo sazenice proto, aby je dále pěstoval, kdežto naopak znám případy, kde se zahradníci koupí nové sadby vyhýbali jen proto, aby pro snahu výrobu svou racionalisovatí nebyli vyškrtnuti ze seznamu podniků zemědělských a zařadění mezi podniky živnostenské. Bylo to v době, kdy velmi krutá dávka moučná byla vyměřována zahradnickým podnikům živnostenským, nikoli však zemědělským. Dvojí loket působí vždycky zlou krev. Naproti tomu v rolnictví nákup zušlechtěné sadby i jen pro přímou produkci bez dalšího rozmnožování je považován za příkaz vospělého hospodaření a všemožně podporován, aniž by tím rolnictví ztrácelo svůj charakter zemědělství. Dokud všechna ustanovení, platná pro zemědělce obchodně činné, nebudou platná také pro všechny zahradníky obchodně činné, bez ohledu na nějaké umělé hranice mezi nimi vykonstruované, nemohou zahradníci tuto křivdu trpělivě snášeti.

Stejným omylem jako je blud, že užívání umělých pomůcek je znakem výroby zahradnické, ukáže se dříve nebo později také názor, že práce zahradníková je zušlechtěním suroviny v umělý výrobek. Nedorozumění toto zdá se mít původ v záměně pojmů „zušlechtovacího řízení“ se „šlechtěním rostlin“. Je to podobný

omyl, jako kdyby si rolník pletl význam statku nebo kapitálu tak, jak je používán v národním hospodářství, se svou rolnickou usedlostí, nebo penězi, které má uloženy v záložně. Zušlechtěním suroviny v průmyslu se rozumí něco docela jiného než šlechtění v zahradnictví. Šlechtění, které záleží z roubování a očkování, jest jen vegetativním rozmnožováním oněch rostlin, jež při rozmnožování pohlavním, tedy vyséváním semen, rodí potomstvo od rodičů odchýlné a tudíž nespolehlivé. Tím, že použijeme k tomu roubu nebo očka z nich užitého, dáváme jim přirůstat na jiných rostlinách, kterým se nesprávně říká plané, neboť nejsou sterilní, prodlužujeme jejich život a zachováváme takto snadným způsobem jejich cenné vlastnosti. V této práci se vyznají však nejen zahradníci, nýbrž i dovední rolníci nebo zemědělstí dělníci a ve velkých školkařských závodech nebývá zpravidla vůbec prováděna zahradníky. Předpokládám, že není zbytečno zmíniti se na tomto místě též několika slovy o tom, co jsou školky, neboť podle mých zkušeností mají mnozí obyvatelé velkých měst představu o školkách buď nejasnou nebo nesprávnou.

Školkami rozumíme ony kultury, jejichž účelem je rozmnožovati a pěstovati ovocné nebo okrasné stromy a keře. Pozemky, školcům věnované, ohrazujeme drátěnými ploty, abychom je chránili před zajíci, kteří v zimě ohlodávají mladé sazenice. V západním Německu, Belgii nebo Holandsku a Francii, kde není tolik zajíců jako u nás, se školky neoploučují. Zmiňuji se o tomto oplacení proto, poněvadž z něho vznikla u mnohých osob domněnka, že se školcům věnují určité pozemky jednou pro vždy. Bylo tomu tak před lety jen ve výjimečných případech tam, kde v okolí velkých měst byly založeny školkařské závody, jež si nedovedly opatřiti novou, pro zemědělské účely předraženou půdu a raději — kupující hnůj — se uchýlili k tak zv. hospodářství loupeživému. Jinak je v racionelním podniku školkařském zásada střídání plodin právě tak pravidlem jako v každém jiném podniku zemědělském a školky se stěhují i s drátěnými ploty s pozemku na pozemek stejně jako cukrovka, jetel nebo obilí. Protože by ovocné nebo ozdobné stromy a keře přímého hnojení chlévskou mrvou nevyužítkovaly, hnojí se z pravidla plodiny předchozí a mladé sazenice se vysazují do t. zv. staré síly. Snaha dokázati, že školky jsou podniky živnostenskými, vede její stoupence často k dedukcím přímo absurdním. V návrhu ústředny obchodních a živnostenských komor,

který je v druhém dílu tohoto spisu doslovně uveden, je vysloven mezi jinými i názor, že školkařství, zabývající se šlechtěním ve volné půdě, nutno považovati vždy za zahradnictví, to jest podle mínění navrhovatele za živnost, protože „vlivy přírodní proti zručnosti, kterou šlechtění toto vyžaduje, jsou celkem bez významu“. Běží tu opět o zmíněnou už záměnu pojmu šlechtění s pojmem zušlechtovacího řízení, neboť nikdo se nemůže přece domnívati, že vlivy přírodní jsou s očkovaním nebo roubováním pláňat v jakékoli souvislosti. Kdy a jak dá se vliv přírody uměle nahrazovati? Teplo a světlo sluneční možno nahraditi umělým světlem nebo umělým teplem a přirozený déšť umělým zadržováním nebo zaléváním. Těchto prostředků se však ve školkách nepoužívá. Vzrůst a zdar stromků a sazenic ve školkách podléhá právě tak vlivům povětrnostním jako vzrůst a zdar jakýchkoli jiných kulturních rostlin. Sucho i mraz, mráz i sluneční úpal, živočišní i rostlinní škůdci a každá jiná vyšší moc ohrožuje stejně sklizeň školkaře jako sklizeň každého jiného hospodáře. Smutným dokladem tohoto tvrzení je mrazová pohroma roku 1929, jež velkou část školek ve střední Evropě buď poškodila nebo dokonce zničila. Dalo se jí snad čeliti šlechtěním, to jest očkovaním nebo roubováním, jsou-li „vlivy přírodní celkem bez významu?“

Rostliny ve školkách se však nerozmnožují jen šlechtěním, nýbrž také buď vegetativně, hříženci, odkopky a řízky, nebo pohlavně, vyséváním semen.

Obtížnější a odpovědnější prací nežli šlechtění jest zušlechtování rostlin, jež záleží v účelném výběru jednotlivých individuí, která pohlavně rozmnožována, poskytují potomstvo hledaných cenných vlastností. Práce tato bývá prováděna v zemědělských podnicích buď vzdělanými zemědělci nebo vzdělanými zahradníky. Pouhý výuční list však žádného zahradníka pro tuto práci nekvalifikuje.

Důslednější a správnější, nežli hledat hranici mezi zemědělstvím a zahradnictvím v používání umělých pomůcek a v povaze zahradnické dovednosti, bylo by posouditi, kde končí v zahradnických nebo jiných zemědělských podnicích prvovýroba a kde začíná proces zušlechtování suroviny ve výrobek umělý. Ovšem i tato snaha ukázala by se zbytečnou, neboť ve skutečnosti není ani tu žádná hranice mezi zahradnictvím a zemědělstvím.

Kdyby na účast zahradnické dovednosti v podniku zemědělském bylo pohlíženo jako na dovednost v pravém slova smyslu zemědělskou, a nebyly marně hledány umělé prostředky, jimiž se liší domnělé zahradnictví zemědělské od domnělého zahradnictví živnostenského, zdánlivě složitá otázka, co je a co není podnikem zemědělským, velmi by se zjednodušila.

A co „obchodní“ zahradnictví, květinové síně a zakládání zahrad, namítá čtenář, což to všechno je také zemědělství? Necht' se laskavě upokojí! Není. Obchod s květinami, vázání věnců a zahradní architektura není zemědělstvím, není však také zahradnictvím. Nešťastné jméno „obchodní“ zahradnictví přestává se zamlouvat i obchodním a živnostenským komorám, a podle později uvedeného návrhu rády by je zaměnily za název pouhého „zahradnictví“. O tom bude však pojednáno až v druhé části tohoto spisu. Chci zde jen ještě říci, že „obchodní“ zahradnictví je název, který zanikne, protože není odůvodněný. Dr. Petr Prach řekl kdysi v debatě: „Proč obchodní zahradnictví? Proč ne „obchod se zahradnickými plodinami?“ Používání rostlin k výzdobě budov právě tak není zahradnictvím jako používání kamene a cihel při stavbě domů nebo ulice není cihlářstvím nebo kamenictvím. Zahradnímu architektu je třeba dobře znáti svůj materiál, nestaví však jen ze živých rostlin, nýbrž i z cihel, kamene, betonu, dřeva a jiných ještě hmot. Vazačství je vazačstvím a zahradní architektura je zahradní architekturou, byť se v nich s počátku byly specialisovaly i osoby, získavší ve svém mládí vzdělání zahradnické. V Německu zahradní architekti, následující příkladu amerického, nechtějí mít se zahradníky už nic společného a usilují o samostatné školy. Vývojem dělby práce svého cíle jistě dosáhnou. K nám dospějí tyto myšlenkové proudy teprve později, necht' však nikdo nepředpokládá, že se nám vyhnou! Ale všude tam, kde zahradníci pěstují jakékoliv rostliny proto, aby dosáhli nejvyššího zisku po jednotce plochy za daných přirozených poměrů výrobních a úcastenství kapitálu a práce, buďtež považováni za zemědělce bez ohledu na to, používají-li k výrobě své vlastní nebo cizí dovednosti zahradnické nebo jakýchkoli prostředků umělých!

Společné zájmy zahradnictvím s ostatním zemědělstvím.

Důsledky nepřírozeného a násilného odstěpení zahradnictví od zemědělství, jaké způ-

sobilo u nás rakouské a německé zákonodárství, jsou neblahé a nezůstaly bez vlivu na vývoj zahradnictví. Zákon o dani výdělkové způsobil už za Rakouska mezi zahradnictvím a ostatním zemědělstvím trhlinu, jež místo, aby se měla zacelovati, se dnes agitací pro zřemeslnění zahradnictví znovu rozevívá. Zemědělci, slyšíce kolem sebe neustále hlásati, že „umělé a obchodní zahradnictví“ je něco jiného, než zemědělství, ztrácejí o zahradnictví onen vřelý zájem, který byl starou českou tradicí a se kterým se setkáváme u většiny kulturních národů. Tato animosita není, bohudíky, všeobecná, neodkládejme však a snažme se ji vůbec odstraniti! Význam zahradnictví nebudíž podceňován! Zahradnictví se nesmí ostatnímu zemědělství odciziti, třebaže se práce těch, kteří pro jich opětné sblížení pracují, jeví časem svízelnou a nevděčnou. Věřme, že se nemine konečného cíle!

Srovnáme-li dějiny vývoje intenzivní produkce zemědělské v nejpokročilejších zemích světa, poznáváme, jak úzce souvisí s uměním dověsti vypěstovat nejen pro sebe, nýbrž i pro jiné méně pokročilé národy semena a sadbu rostlin užitkových i ozdobných. Čím se ukázal některý národ hospodářsky vyspělejší a technicky dovednějším, tím více dovedl těžiti z výroby sadby, neboť přinutil takto cizinu, aby od něho kupovala, a vyráběje racionálně, mohl domácí spotřebě levně poskytovat přebytek své výroby. Úsilovnou snahou bohaté Francie, Belgie a Holandska, jakož i snaživého Německa vždy proto bylo podporovati co nejučinněji své zahradnictví, školkařství a semenářství. Země tyto sledují a se zdarem dosahují dvou cílů: rozvoje vlastního zemědělství a přílivu cizích peněz. Je-li výroba zemědělská dobrým měřítkem vzdělanosti národů, je zahradnictví, jako vrcholný bod zemědělské výroby, ukázkou jejich kulturní vyspělosti.

Příznávám se, že i já jsem byl jedním z těch, kteří si v naší mladé republice od práce pro zvelebení zahradnictví mnoho slibovali, a že jsem spoléhal zvláště na vývoj svépomoci, bez které si výchovu k demokracii nedovedu dobře představit. Z těchto tužeb se bohužel mnoho nespěnilo. Představitelé naší státní správy příliš omezili podpory nejen odborným spolkům, nýbrž i zemědělským radám a hledají přechodně svůj úkol spíše ve zřizování různých státních podniků. Chtějí především ukázati výrobě dobré vzory a vedle výzkumnictví organizovati ve správě zvláště státní kontrolu zemědělských výrobků a pomocných látek při této výrobě užívaných. S hlediska zemědělské praxe

tento postup neshledávám správným. Zahradníkům jako podnikatelům se také nezamlouvá a vidí v něm nedostatečné porozumění pro své existenční zájmy. Proto začali protestovati jak proti zřizování různých školkařských závodů veřejnou správou, tak i proti dnešní činnosti Dendrologické společnosti v Průhonicích, jež se stala vedle studia aklimatace cizokrajných rostlin i podnikem výdělečným, státem favorizovaným. Změny systému se však dovolati nedovedli a stávají se proto netrpělivými. Tato neshoda v názorech dobré shodě neprospívá a vypuzuje zahradníky z tábora zemědělského. Domnívá-li se někdo, že organizace školkařské výroby v rukou veřejné správy škodí jen „obchodním zahradníkům“, kdežto zemědělství podporuje, protože opatruje rolnictvu levnou sadbu, přehlíží, že školkařská výroba je také zemědělstvím. Naši rolníci nesmějí hledati v zahradnické výrobě podniky svým zájmům protichůdné, a zahradníci opět v zemědělské výrobě soutěž, která ohrožuje jejich existenci. Vyskytnou-li se nějaká nedorozumění nebo neshody, hledme je odstraniti nebo alespoň zmírniti. Nestačí jen prohlášovat, že zahradnictví je zemědělstvím. Vzájemnou shodu je nutno dokazovati i skutky a projevit snášelivost i tam, kde je osobně nepřijemná. Zemědělské kruhy nesmějí pohlížeti na podniky zahradnické jako na podniky „obchodní“ a na školkaře jako na vydřiduchy, kteří ze svých spoluobčanů chtějí jen kořistiti, nýbrž jako na podniky také zemědělské, jejichž úkol získati po jednotce plochy nejvyšší čistý výnos je všem zemědělcům společný. A necht' zahradníci tím, že nabyli zvláštní zručnosti v pěstování rostlin, se necítí povýšenými a nekreslí kolem sebe začarovaný kruh, který nesmí býti překročen nikým, kdo není „zahradníkem“. Slova tato nebudtež mně zalívána! Má-li býti zjednána náprava, nelze se přátelsky míněným výtkám vyhýbat. S tímto dobrým úmyslem uvádím zde jako příklady některé dissonance posledních let, jichž bychom se měli pro příště vyvarovati.

Protože mnohá úřednická místa při zřizování nového ministerstva zemědělství a jiných jemu podřízených úřadů bylo nutno obsaditi osobami se vzděláním akademickým, získali je — až na několik skrovných výjimek — zemědělští inženýři. Mladá inteligence zahradnická, složená z absolventů středních škol zahradnických, doufala však také, že se bude moci uplatniti ve službách veřejné správy tam, kde běží o úkoly zahradnické, a chtěla pokračovati ve svých studiích na vysoké škole zemědělské, aby mohla

získati kvalifikaci, předepsanou pro státní úředníky. Tyto vysoké školy s počátku přijímaly však za řádné posluchače s dodatečnou zkouškou jen absolventy středních škol hospodářských a nikoliv zahradnických a při chvatném postupu po převratu byla některá nově systemisovaná místa svěřována i uchazečům, kteří se před tím vůbec zahradnictvím nezabývali a byli tudíž nuceni theoretické i praktické vědomosti zahradnické ve službách veřejné správy teprve doháněti. Mladí zahradníci, uvědomivše si s hořkostí, že se na důležitá místa svého oboru nikdy dostati nemohou, namítali, že by byla státní správa postupovala účelněji a hospodárněji, kdyby z prostředků, jichž zemědělští inženýři jako placení státní zaměstnanci potřebovali ke specialisaci v zahradnictví, byla upotřebila na studijní stipendia snaživým absolventům středních škol zahradnických. V některém případě byly výtky spravedlivé, v jiném nespravedlivé, neboť mezi mladými zemědělskými inženýry byli i tací, kteří se specialisovali svědomitě a na své vlastní útraty. Neblahá neshoda vyvolala přes to leckteré nepřátelství, s jehož následky se setkáváme až do dnešního dne a které vývoji zahradnictví nikterak neprospělo. Místo, aby se byli všichni zemědělci svorně se zahradníky po vzoru ciziny domáhali samostatného ústavu zahradnického při některém vysokém učení zemědělském a pracovali společně pro vyšší úroveň vzdělání zahradnického, byla živena jen řevnivost, neochota a nedůvěra, podporující vzájemný separatismus a nedůtklivost. Ukázkou takové nedůtklivosti jsou stanovы „Národní společnosti zahradnické v Praze“, založené Leopoldem Batěkem brzo po převratu. Jména „národní“ bylo tu ne docela vhodně použito ve smyslu francouzského „nationale“ nebo anglického „national“, neboť společnost má býti ústřední organizací všeho československého zahradnictva. Aby cíle svého dosáhli, ustanovili zakladatelé ve stanovách, že členem se nemůže státi nikdo, kdo není zahradníkem, a nešťastný omyl byl opraven teprve předloni, po úmrtí Batěkově. Charakteristickou okolností tento případ ještě lépe ilustrující je, že Batěk byl jedním z nejhorlivějších zastánců názoru, že zahradnictví je zemědělstvím a svou vzácnou agilností dovedl pro své stanovisko získati mnoho jiných lidí. Avšak neblahé rozlišování zahradnictví od zemědělství Národní společnosti zahradnické nikterak neposloužilo. Opět jiným příkladem je polemika v Macháčkově „Pražské zahradnické bursě“, nazvaná „Stavovská tragedie“. Tuto „tragedii“ viděli mnozí

zahradníci v tom, že pražská obec svěruje projekty sadů stavitelům a inženýrům a nikoliv zahradníkům. Zúčastnil jsem se jí také a dovolil jsem si při té příležitosti upozornit, že se domnělá tragedie netýká stavu zahradníků, nýbrž stavu zahradních architektů. Mezi našimi zahradními architekty jsou již dnes specialisté velmi schopní a rozdíl mezi zahradníky a zahradními architekty nesmí býti nadále přehlížen. Opakuji zde totéž, co jsem řekl v předešlé kapitole. Zahradní architekti nejsou zahradníky a jejich existenční zájmy se od zájmů zahradníků podstatně různí.

Nezdravý separatismus zahradnictví od zemědělství vznikl ze stejných důvodů jako u nás i v Německu, kde — na rozdíl od světa latinského nebo anglosaského — je na překážku mnohému řešení odborných otázek. Je-li výroba zahradnická posuzována s jiného hlediska, než s hlediska vědy zemědělské, brzdí se jen vývoj zahradnictví, neboť je přece škoda začínati znovu tam, kde už mnoho svědomitých předchůdců vyřešilo stejný úkol. Ve Francii, Holandsku nebo Spojených státech severoamerických není tomu tak; v Německu a u nás se však marná touha po zvláštním stanovisku zahradnickém vleče odbornou literaturou jako červená nit. Zemědělskou spravovědu není třeba nahrazovati „zahradnickou“. Stejně je tomu s půdoznalstvím, naukou o hnojení a jinými podobnými předměty. Zodpovídají-li jinak na slovo vzatí němečtí zahradníci otázky soukromohospodářské, aniž by se opírali o osvědčené už metody zemědělské spravovědy, dopouštějí se jen zbytečných chyb. Čtenáře, který o mých slovech pochybuje, odkazují na srovnání Bodeho „Gärtnerische Betriebslehre“ s německými učebnicemi zemědělské spravovědy a na hospodářské dedukce jinak znamenitého E. Jansona v jeho díle „Der Grossobstbau“. Uvádím je jako příklad:

Jednou z hlavních oekonomických zásad pro výnosné ovocnictví je pěstovati ovocné stromy v mezích zemědělského podniku v optimálním poměru k ostatním kulturám. Je to zásada známá a platná pro všechny zemědělské plodiny. Avšak E. Janson a jeho stoupenci ve své slepé a marné touze po zvláštním stanovisku zahradnickém doporučují, aby k založení ovocnického podniku bylo ohrazeno několik hektarů drátem plotem, vysázeny na nich ovocné stromy a pod těmi pěstovány „zahradnické“ podplodiny. Tyto tak zvané plantáže, jež se velmi nesnadno obdělávají a pro něž je třeba kupovati hnůj, jsou ovšem po několika letech odsouzeny

k zániku a nebývají — jak se každý může přesvědčiti — jako nesoběstačná, loupeživá hospodářství delší existence schopna. Z vlastní zkušenosti vím, že nezanikly jen tam, kde se mohly opírat o výnos jiného podniku. Proč E. Janson nedoporučuje zakládati zahrady jako součást zemědělského podniku, když přece německé ovoce neprodukují jen vlastníci „odborně spravovaných plantáží“, nýbrž veškerí němečtí zemědělci? Kdyby muž, jinak tak zkušený, byl dovedl zpracovati svoje vědění methodou soudobé zemědělské spravovědy, byl by napsal dílo mnohem srozumitelnější, názornější a — správnější. Bohužel dostává se vlivem německé literatury rozdíl mezi sady „hospodářskými“ a „zahradnickými“ už i do našich učebnic a podporuje takto mládež bezděčně v představě o závažném rozdílu mezi zahradnictvím a zemědělstvím.

Dostalo-li se takto — vinou neblahého zahradnického separatismu — na scestí zakládání ovocnických „odborných plantáží“, není menší chybou, jsou-li mnohé pokusné stanice ovocnářské zakládány jako ovocné sady, jež se soběstačným zemědělským podnikem nejsou v žádné přímé souvislosti. Před několika lety, když ministerstvo zemědělství připravovalo zřízení státní ovocnářské výzkumné stanice v Průhonicích, marně jsem se zasazoval o to, aby u nás pokusu i výzkumu byl věnován celý zemědělský podnik, na němž by mohly býti řešeny všechny otázky, jejichž vyřešení praxe žádá. Rolníci nepěstují ovoce v uzavřených zahradách a úkoly, jež se jim v praxi vyskytují, mohou býti proto správně řešeny jedině zase v zemědělském podniku, s vlastní produkcí živočišnou, vlastními potahy a hospodářsky odůvodněným pěstováním podplodin v podniku, na kterém se ovocné stromy pěstuje v pokud možno optimálním poměru k ostatním rostlinám.

Neexistuje-li v jiných zemích různost zájmů a nekalá soutěž mezi zemědělstvím a zahradnictvím, jak si vysvětliti, že vznikla u nás? Čím konkurují ostatní zemědělské podniky podnikům zahradnickým? Ničím, kromě zmíněné již výhody mírnějšího zdaňování, pro jejíž odstranění možno společně pracovati. Nikdo nebrání zahradníkům, aby k racionalisaci své výroby užívali stejných prostředků jako ostatní zemědělci, a naopak nikdo nemůže — dnes alespoň ještě — stíhati rolníka, aby nepěstoval cokoli za dobré uzná. Domnívá-li se někdo, že zahradníci na rozdíl od rolníků obdělávají půdu v malém draho ručně, kdežto rolníci

s pomocí strojů, zahradníkům nedostupných, ve velkém levněji, mýlí se. Jsou-li vedle malých zahradníků i velcí rolníci, jsou i vedle velkých zahradníků malí rolníci, a je-li nucen chudý domkář obdělávat půdu slabými kravkami, může tak činiti i malý zahradník — běží-li o pěstování rostlin, jež s prospěchem ručně nelze obdělávat. Oba jsou stejně chudí a nemají si co vyčítati. Jinak mají velké závody zahradnické i ostatní zemědělské na rozdíl od malých svoje výhody i nevýhody. Rozvoji zahradnictví není na závadu soutěž rolníků, nýbrž vlastní bezradnost a nesvornost, jež má původ v jeho neujasněném právním stavu.

Kromě toho běží ovšem i o jiné nedostatky. Kolik rostlin se dovází ještě z ciziny, jež by mohly býti u nás pěstovány? Jsou to výrobky cizích rolníků nebo cizích zahradníků? Hospodářská situace českých zemí nebyla za Rakouska příznivá a naše zahradnictví bylo po většině chudičké. Přes to se rozvíjí dnes utěšeně a podaří-li se mu překonat obtíže, jejichž odstranění je tento spis věnován, a bude-li potřeba rostlin stoupati, věřím, že mu kyne dobrá budoucnost. Podmínkou zdaru je však, aby zahradníci se všemi ostatními zemědělci byli si svých společných zájmů vědomi a svorně pro ně pracovali.

Otázka stavovská je v poslední době tak často mezi zahradníky zdůrazňována, že pokládám za vhodné říci zde o ní ještě několik slov. Nikdo, kdo má upřímný zájem o rozvoj zahradnictví, nepřeje si, aby zahradnictví zmizelo beze jména mezi ostatními obory zemědělskými. Proto není však třeba, aby se stávalo řemeslnou živností a nepracovalo ruku v ruce se zemědělstvím. Ať už je pokládáme za vrcholný bod produkce zemědělské nebo za samostatný obor prvovýroby, zahradnictví zůstává zahradnictvím, a tak je tomu i v zemích, kde neznají vyučených zahradníků a žádných sporů mezi zahradníky a zemědělci. Je-li stavovské příslušenství mezi našimi zahradníky někdy až úzkostlivě zdůrazňováno, je toho opět příčinou ono nešťastné odštěpení zahradnictví od ostatního zemědělství, jež má důvod v německém a rakouském zákonodárství. Kdyby se podařilo je odstraniti, jsem přesvědčen, že zmizejí i všechny jeho následky, jimiž se zbytečně vybijí energie mnohých schopných lidí. My zemědělci jsme zvyklí hájiti spíše zájem výroby, než zájem svého stavu, neboť dospíváme takto nepřímo k stejnému cíli.

Spolky organisovaných rolníků, lesníků a zahradníků možno rozdělit po většině do tří skupin. Do prvé náležejí spolky stavovské, které zdůrazňují příslušnost svých členů k určitému stavu, tedy na příklad k stavu zemědělských úředníků nebo zřízenců a svůj cíl vidí především v hájení zájmů stavovských. Zabývají-li se sdružení stavovská úkoly, jež v pravém slova smyslu stavovskými nejsou, jako pořádáním výstav, zasahováním do obchodních smluv a j. p., setkávají se zpravidla s nezdarem. Druhou skupinu tvoří spolky odborné. Úkolem jejich je zdokonalovati a rozšiřovati určité vědění. Některým členům je toto vědění denním chlebem, jiným zábavou. Není rozdílu mezi konsumenty a mezi producenty nebo zaměstnavateli a zaměstnanci. Veškeré otázky řeší se tu jediné se stanoviska odborného. Třetí skupina je konečně ta, jež hájí zájmy určité produkce. Její členové, bez ohledu na své předběžné vzdělání a rozsah svých podniků, mají společnou starost o to, aby jejich existence byla hájena a aby za svou práci byli přiměřeně odškodněni. Do této třetí skupiny náležejí sdružení zájmová s účelem zjevně hospodářským.

Vidíme-li v zahradnictví podniky, zabývající se za stejným cílem jako ostatní podniky zemědělské zvláště pečlivým pěstováním rostlin, jsou příslušníci stavu zahradnického především zahradníci-pěstitelé nebo jinými slovy, zahradníci-podnikatelé. Vedle toho jsou však zahradníky také všichni ti, kteří získali zahradnickou dovednost v pěstování rostlin. Tito zahradníci spolupracují však nejen v podnicích, kterým říkáme zahradnické, nýbrž i ve velké části ostatních podniků zemědělských, a tak, nepřihlížeje ani k zahradníkům, zaměstnaným ve veřejných sadech a soukromých službách, jsou příslušníci zahradnického stavu tak rozptýleni a s hlediska sociálního tak různě rozvrstveni, že snaha po naprosté stavovské solidaritě se jeví po většině marnou.

Dobré shody dosahují tu spolky odborné a ještě lepší ony spolky, jež hájí zájem určité výroby. V těchto spolcích nezbyvá totiž zahradníkům i ostatním zemědělcům, než aby se spolu dobře snaželi, neboť společný boj o život je užší páskou nežli příslušnost k určitému stavu. V této třetí skupině se však ukazuje, že právě odchýlné stanovisko zahradníků, kteří jsou přivrženci směru živnostenského, je překážkou stavovské solidarity. Nemají zahradníci-podnikatelé spíše společné zájmy s ostatními zemědělci, kteří pěstují tytéž rostliny, než se svými kolegy

zahradníky rozptýlenými za různými úkoly? Českoslovenští školkaři nebo holandsští květináři sledují stejný cíl bez ohledu na to, jsou-li nebo nejsou-li vyučenými zahradníky. Jako se u nás při obchodních smlouvách mluví o ječme nářích, chmelařích nebo ovocnářích, hovoří se v Holandsku o květinářích, školkařích nebo pěstitelích květinových cibulí, a producenti hájí svoje zájmy semknuti v jediný pevný šik. Nebylo by přirozenější a pro rozvoj zahradnictví účelnější, kdyby tomu tak bylo i u nás?

Zahradnictví není ani řemeslem ani živností a jeho úroveň možno zvýšiti jedině vyšším vzděláním, zvláště odborným školstvím.

Po převratu skoro všichni naši zahradníci se cítili býti zemědělci a kdyby se bylo při poradách o reformě zákona o přímých daních v roce 1926 „Říšskému svazu československého zahradnictva“ podařilo prosaditi, aby zahradnická výroba byla v zásadě uznána za výrobu zemědělskou, nebylo by u nás dnes snad ani jediného zahradníka, který by chtěl býti živnostníkem. Mezi zástupci Říšského svazu bylo tehdy několik mužů, kteří svoje stanovisko hájili energicky a důsledně. Bohužel, jejich snahy setkaly se jen s částečným úspěchem. Bylo jim těžko zlomit tradici finančních úřadů, jež se neústupně bránily zrušení výdělkové daně pro všechny zahradnické podniky, poukazující k tomu, že si nedovedou za scházející částky opatřiti nikde jinde úhrady. Dalším závažným důvodem jejich neúspěchu bylo i to, že zástupci „Svazu“ nebyli odbornými ani politickými kruhy zemědělskými dostatečně podporováni. Nechci říci, že nebyli podporováni vůbec, ale podpora, jíž se jim dostalo, nebyla taková, jaká měla býti. Proto nešťastné dědictví po Rakousku, nejasný rozdíl mezi zahradnictvím zemědělským a živnostenským, jak v novém zákoně, tak i v prováděcím nařízení, zůstalo celkem zachováno.

Zatím co zemědělci věnovali otázkám zahradnickým poměrně malou pozornost, zahájilo několik zahradníků hnutí, jehož účelem jest organisovati podniky zahradnické jako živnosti a domáhati se zákonného ustanovení, aby se výrobou zahradnickou nesměli jako dosud zabývat všichni zemědělci, nýbrž jen zahradníci, kteří by toto právo získali na základě průkazu

své způsobilosti. Na sjezdu československého živnostenského zahradnictva, který svolala Zemská jednota společenstev živnostenských zahradníků začátkem září roku 1930 do Prahy, chlubilo se jeho předsednictvo, že se mu podařilo zorganizovati po vzoru ostatních živnostníků, nehledíc k 8 přípravným výborům, v Čechách 34, na Moravě 6 a na Slovensku 2 společenstva, a že tato společenstva čítala v létě roku 1930 přes 4.000 členů, z čehož lze souditi, že se více než 4.000 zahradníků cítí být nikoliv zemědělci, nýbrž živnostníky. Ve skutečnosti je tomu poněkud jinak. Koncem loňského roku bylo zahradníků, organisovaných v živnostenských společenstvech, pouze 1000 a většina z nich není přesvědčenými přívrženci živnostenského směru, nýbrž mnozí z nich byli do společenstva vnučeni buď předpisem daně výdělkové nebo se bojí, aby z konkurenční zášti svých kolegů nebyli udáni a trestáni, že „živnost“ nepřihlásili. Kromě toho nebudíž přezíráno, že mezi členy těchto společenstev nejsou jen zahradníci, nýbrž i majitelé květinových stánků na tržištích a u hřbitovů, podomní obchodníci a dokonce i obchodníci ovocem. Mezi ostatními zahradníky není přívrženců živnostenského směru. Jeden z účastníků, který je také členem státní živnostenské strany, referoval na uvedeném sjezdu, že se v ministerstvu obchodu horlivě pracuje o přípravách pro reformu živnostenského řádu a že v něm bude zahradnictví konečně po právu zařadeno mezi ostatní živnosti. Jako hlavní požadavek zdůrazněno, aby zahradnictví bylo zákonem uznáno za živnost řemeslnou, aby se jím nesměl nikdo výdělečně zabývat bez průkazu způsobilosti, aby členové společenstev byli do úředního rejstříku zapisováni jako zahradníci „živnostenští a obchodní“ a aby zahradnické školy přešly ze správy ministerstva zemědělství jakožto školy živnostenské do správy ministerstva obchodu. Jiný z účastníků navrhl dokonce resoluci, aby všechna odvětví zahradnictví, tedy také ovocnictví, školkařství a zelinářství s výjimkou zelinářství polního, byla prohlášena za živnosti řemeslné. O této resoluci nebylo sice hlasováno, poněvadž však byla vyslovena jedním z vůdců, je zajímavým dokladem, k jakým až koncům se stupňují požadavky zahradníků, kteří chtějí býti živnostníky.

Kritikou cílů, o něž usilují propagátoři zřemeslnění zahradnictví, se obírá druhá část této knihy, v níž je zároveň vysvětleno, že zahradnictví podle zákona dnes platného není živností. Kdyby bylo zahradnictví prohlášeno

za řemeslnou živnost, nebylo by jen bez výjimky podrobeno dani výdělkové, nýbrž i živnostenskému dozoru, živnostenské inspekci, placení příspěvků společenstevního, dodržování zákona osmihodinové doby pracovní a vůbec všem povinnostem, jež se na podniky zemědělské nevztahují. Psáti o nevýhodách, jež by způsobily zejména podnikům školkařským předpisy živnostenského řádu pokud se týče doby pracovní a ostatních povinností, zdá se opravdu zbytečno. Čtenářům, kteří neznají podniků školkařských z vlastní zkušenosti, snad stačí, uvedu-li, že práce pod širým nebem je ve školkách i v jiných podnicích zahradnických právě tak závislá na počasí jako každá jiná práce zemědělská. Domnívá-li se někdo, že zahradník, když ho překvapí déšť nebo sníh, může se schovat do skleníku, je to asi totéž, jako kdyby doporučil rolníku, aby se v takovém případě utekl do chléva nebo stodoly. Veškeré práce nejen ve školkách, nýbrž vůbec ve všech zahradnických podnicích, je nutno přizpůsobiti povětrnosti a je-li každý zemědělec závislý na vyšší moci, je proti ní právě tak bezmocný i zahradník.

Chci se zde zmíniti jen ještě několika slovy o zahradnickém vzdělání, neboť souvisí s otázkou učňovskou a je pro příští vývoj zahradnictví zvláště důležité. Kdyby bylo zahradnictví uznáno za živnost řemeslnou, získalo by podle názoru propagátorů tohoto směru nejvíce tím, že by mohlo vychovávat svůj dorost v živnostenských školách pokračovacích. K živnostenským školám pokračovacím mají někteří zahradníci tak velkou důvěru, že jedině pro ně by si přáli státi se živnostníky. Aby podporoval vzdělání zahradnického dorostu, zahájil Říšský svaz československého zahradnictva už před několika lety svépomocí svých členů výchovu zahradnických učňů a domáhá se po příkladu jiných národů úpravy zahradnického učňovství zásahem ministerstva zemědělství. Jako příklad takové úpravy předložil ministerstvu zemědělství výnos uherského ministerstva orby z roku 1907, který dosud platí i na Slovensku, a vedle toho i podobné ustanovení, kterým je upravena výchova učňů v Sasku. Oba tyto případy byly projednávány ve schůzích Říšského svazu a je o nich podrobně referováno ve druhé části tohoto spisu.

K posouzení uherského i saského příkladu je si třeba uvědomiti, že v obou těchto zemích vznikl pod vlivem německého a rakouského zákonodárství stejně umělý rozdíl mezi zahradnictvím zemědělským a živnostenským jako u nás, a osobují-li si tam korporace zemědělské

právo dozírat na výchovu zahradnického dorostu, a je-li tam odborné vzdělání školské uznáváno za určitou kvalifikaci pro zkoušku učňovskou, můžeme obě považovati za porovnání s poměry našimi za značné sblížení zahradnictví se zemědělstvím. Na uherské řešení měl kromě toho vliv i příklad francouzský. Učňovství nekončí jen vysvědčením mistrů v řemeslech obvyklým, nýbrž zkouškou před několikačlennou komisí, která je opět pod kontrolou zemědělských korporací. V poměrech, jež se v naší republice vyvinuly, nezbyvá i u nás nic jiného, než hledati cestu k nápravě poznenáhlu.

Dobré příklady měli bychom však hledati spíše na západě, než na východě, a studovati zejména zkušenosti Holanďanů, kteří jsou v zahradnictví prvými na celém světě. Řekl-li jsem, že v Holandsku není vyučených zahradníků, nikterak to neznamená, že Holanďané nejsou dobrými zahradníky. Holandská zahradníci nejsou jen dobří, nýbrž výborní a chloubou celého národa. O vzdělání jejich znamenitých květinářů, školkařů a jiných výborných zahradníků nepečují však žádní mistři jako v Německu nebo po vzoru německém u nás, nýbrž jen odborné školy. Holanďané zřídili si odborné školy — vedle mnoha jiných — pro květináře v Alsmeeru, pro školkaře v Boskoopu, pro pěstitele tulipánů a hyacintů v Harlému a j. p. Zahradnictví se tam vyučuje teoreticky i prakticky, a výsledky škol jsou znamenité. Rozhovořil jsem se o výchově holandského dorostu r. 1929 se svým přítelem Dyck Huisem v Booskoopu (Holandsko), který je předsedou organisace tamních pěstitelů a zná výborně nejen svou vlast, nýbrž i celou Evropu. „A co vy,“ táže se, „můžete své, po německu vyučené zahradníky, potřebovati ve svých školkách?“ „Máte pravdu,“ odpovídám, „rovněž my jsme nuceni vychovávat si své školkaře více méně sami. K některým pracím upotřebujeme inteligentních dělníků, pro zodpovědnější hledáme absolventy pomologických škol, a vezmeme-li některého zahradníka, který nemá školkařské praxe, nezbyvá, než abychom měli trpělivost a čekali, až si žádanou praxi osvojí.“ „Poměry se tedy utvářejí,“ pokračuje Dyck Huis, „u vás podobně jako u nás. Intensivní zahradnické kultury volají čím dále tím po větší specialisaci, a kdo chce rozuměti všemu, nerozumí zpravidla ničemu.“ Přemýšlel jsem o jeho slovech a když jsme odpoledne cestou z Boskoopu do Alsmeeru projížděli světoznámé kultury, které tam vytvořily rozumné hlavy a pilné ruce, zabloudily moje vzpomínky do vzdálené domoviny, kde

zatím, co se závistivě díváme na výsledky holandské práce, plýtvá se penězi, schopnostmi a energií, ve školách veřejné správy, jež mají chránit naše rolníky před „obchodními zahradníky“, kdežto zahradníci zase agitují pro průkaz způsobilosti k provozování zahradnické živnosti, aby netrpěli tak jako dosud nekalou soutěží ostatních zemědělců. Počínáme si rozumně?

Technické vědění, jež bylo za starých časů, zvláště v době zřízení cechovního, získáváno jediné tak, že se mu mládež učila od osob starších a zkušenějších, je v naší době buď doplněno nebo nahrazeno odborným školstvím. Odborné školství zemědělské není dnes jen základem výchovy zemědělců, nýbrž základem veškeré výroby zemědělské. To neznamena, že by výhoda osobní dovednosti, kterou Angličané označují slovem „skill“, měla být podceňována. Vždyť se zavádí vedle odborných škol i učňovství pro účely zemědělské. Vyšších met možno však dosáhnout jediné vzděláním v odborných školách. Průkaz způsobilosti, ověřený výučním listem jako u řemeslných živností, v němž někteří zahradníci vidí ochranu svého stavu, je bludičkou a k pokroku v zahradnictví nepovede. Žádná většina v parlamentě a žádné policejní orgány, na něž se tak rádi spoléháme, nebudou moci trvale zabránit, aby se pěstováním rostlin po zahradnicku nezabývali všichni, kteří to dovedou. Vyšší úroveň našeho zahradnictví nedosáhneme žádným formálním průkazem způsobilosti, nýbrž jediné důkladnějším vzděláním našich zahradníků. To by mělo být hodně hlasitě řečeno všem demagogům.

Když jsem byl roku 1931 pověřen Československou Akademií Zemědělskou, abych před-

nesl požadavky praxe ovocnické, vinařské a zahradnické na naše vysoké školy zemědělské, uvedl jsem ve svém referátu, že je-li dnes častěji než dříve zdůrazňován dvojitý úkol škol, který záleží v tom, že vedle vzdělání mládeže šíří také vědění v kruzích praxe, poznáním této zkušenosti jsou též vysloveny nedostatky oněch oborů, jimž se vysokého školství dosud nedostalo. Poměrně nízká úroveň našeho zahradnictví je z velké části zaviněna neblahou okolností, že jsme pro ně nedovedli dosud vybudovati učiliště, na němž by se mládež důkladně vzdělávala a z něhož by se vědění šířilo přímo i nepřímou. Vždyť jsme do nedávna neměli ani jediné zahradnické školy střední. Pokládám proto založení alespoň samostatných stolic pro ovocnictví, vinařství a zahradnictví na našich vysokých školách zemědělských za požadavek oprávněný a velmi naléhavý, neboť jediné důkladnou výchovou učitelstva škol středních a nižších dovedeme pozvednouti naše zahradnictví i v nejzapadlejších koutech své vlasti na výši, přiměřenou kultuře našeho národa. Profesor Sarolea kdysi vtipně řekl, že se všechno má stavěti zdola, ale školy shora. Zdůrazňuji-li důležitost vzdělání vyššího, nepřehlídím nikterak a nepodceňuji významu škol nižších a praktické výchovy, jež může být dána mládeži dobrou organizací učňovskou. Vidím však v odborném školství zahradnickém pramen důkladnějšího vědění a proto mnohem větší záruku zdárné výchovy našeho dorostu, než v jakémkoliv jiném průkazu způsobilosti a věřím, že se v budoucnosti přiblížíme po této stránce spíše vzoru holandskému, než starým překonaným zásadám cechovním.

JUDR. PETR PRACH:

Právní otázky zahradnictví.

I. Vývoj a stav právních předpisů živnostenských a daňových, jich výklad a návrhy de lege ferenda.

1. Právní vývoj.

Zahradníci se vždycky o právní úpravu svých odborných otázek málo starali. Jednotlivci musili vždy především věnovati celé své snažení otázkám vlastní existence v tom nejužším smyslu obživy sebe a své rodiny a k nějakému většímu celku, který by věnoval pozornost takovýmto stavovským otázkám, nedošlo, nebo pokud tu byly pokusy o něj, jeho práce tyto obory nepostihla.

Zahradníci rozptýlení po okolí měst a městeček pocítili plně svoji osamělost a odkázanost na sebe samy a třeba jako uvědomělý výrobní obor mají už u nás svoji tradici, přece ještě následkem tohoto rozptýlení a tvrdým životem vypěstovaného individualismu nedošli k těm organizačním útvarům a cílům, jaké naše demokracie vykazuje v ostatních oborech lidské činnosti.

Zahradníci jsou po této stránce mladí a snad smíme říci, nezkušení. Soudím tak z toho, že ve snaze honem dohoniti to, co jiné obory mají po stránce odborové a politické, právní a hospodářské, podlehnou snadno a dávají se zlákat houfně k věcem, jež jsou celé jich povaze lidské a charakteru jich práce na míle vzdálené. Vyložím v části o živnostenském charakteru zahradnictví blíže tento svůj úsudek. Ale i tento úkaz se dá dobře vysvětliti jednak tím, co už bylo napsáno o nedostatku společenského styku a možnosti vzájemné domluvy, jednak tím, že ani úřady a veřejná správa se zahradnictvím, jako stavem, nikdy nepočítaly.

Ani nejstarší forma zahradnictví, jako zaměstnání značně vospělé a pokročilé při panských sídlech, jakým jistě bylo, nevystupovalo v našem odborovém vývoji jako odbor nebo stav vzhledem k služebnímu poměru a velké

rozptýlenosti a též následkem toho, že tehdejší politické uspořádání takových útvarů nevyžadovalo. Přesto se zahradnictví, hlavně tohoto druhu, věnuje v tehdejší publikační činnosti Vlastenecké hospodářské společnosti mnoho pozornosti, ovšem jako oboru vrchnostenských privilegií.

Ve snažení zahradníků, ať jednotlivců, nebo celku jako stavu, převládala vždy stránka pěstitelská, odborná práce, nad stránkou organizační. Tím si vysvětlíme, že otázky právní úpravy, odborové organizace, odborového zastoupení zůstávaly úplně nepovšimnuty. A poněvadž ani úřady a veřejnoprávní instituce neměly iniciativního popudu, vycházejícího z potřeby zahradníků, nestaraly se ani ony o sledování speciálních stavovských otázek zahradnických. Tím si také vysvětlíme, že o zahradnictví se ve veřejné správě, zákonech a veřejných projevech do pozdních let devatenáctého století valně nemluví. Tak ani živnostenský řád v r. 1859 nemluví o zahradnictví, ani ustanovením pozitivním, ani negativním. Zahradnictví tehdy ani nebylo stavem, poněvadž nemělo potřebné početnosti k této charakteristice. V zákonodárství přecházejí celá desetiletí po vydání živnostenského řádu bez povšimnutí zahradnictví a teprve zákon daňový, tedy opět ne úprava na prospěch zahradnictví jako stavu, nýbrž naopak právní předpis, ukládající peněžní dávky určitému druhu zahradnictví, tuto činnost výslovně uvádí. Je to zákon daňový z r. 1896, jenž v § 47 vyjímá umělecké a obchodní zahradnictví ze zemědělství nepodrobeného dani výtěžkové a pod tuto daň je zahrnuje.

Měl jsem mnohokrát příležitost dokazovati podivnou cestu, již se braly úvahy tehdejších zákonodárců, když stanovili tyto dva pojmy. Došel jsem k přesvědčení, že byly přejaty z běžného označování činnosti vídeňských a německých zahradníků, kteří je volili ve snaze, aby jejich činnost se zdála něčím vyšším, nežli je zemědělství, které zřejmě v úsudku tehdejšího

mínění ztrácelo na váze. Toto povýšení ovšem zaplatili nespokojení zahradníci placením daně výdělkové.

Jen časný zázrak Říšského svazu zahradnictví dosáhl toho, že tyto dva pojmy v celém svém rozsahu se neopakovaly i v nové zákonné daňové úpravě z r. 1927, když bylo s použitím všech logických pravidel prokázáno, že pojem „zahradnictví umělé“ nebo „umělecké“ obsahuje v sobě zřejmý protiklad, neboť spojuje pojem zahradnictví jako přirozené zemědělské činnosti s pojmem umělé, nebo umělecké, jež tuto přirozenost vylučuje. Ale přece jen přes veškeré snažení zůstalo finanční správou obhájeno „Obchodní zahradnictví provozované po živnostensku“, jakožto obor všeobecné daní výdělkové podléhající. I k tomuto pojmu uváděl Říšský svaz před vydáním zákona svoje námitky, spočívající v tom, že buď v individuálním případě jde o zahradnictví jakožto činnost výrobní, tedy v podstatě zemědělskou a tedy daní výdělkové nepodléhající, nebo o obchod, tedy nákup a prodej zahradnických výrobků, jenž jako živnost obchodní nemůže býti do zahradnictví zahrnován. Bohužel, těmto námitkám nebylo přiznáno potřebné závažnosti a pojem, jak nahoře citován, byl uzákoněn. Prováděcí nařízení k zákonu daňovému snaží se tento pojem všelijak vysvětliti, nicméně jako důsledek této úpravy zůstává nejasnost, která se projevuje ve stavovských otázkách zahradnických na škodu celého stavu. Nesmíme totiž zapomenouti, že placení výdělkové daně jest pokládáno za příznak příslušnosti k živnostem a proto toto nejasné znění zavinuje i přítomný chaos při zařazování zahradnictví podle právní příslušnosti.

2. Právní stav a jeho důsledky po stránce daňové a živnostenské.

Právní stav otázky zahradnické, t. j. způsob, jakým dle vydaných a platných zákonů a nařízení se otázky zahradnické posuzují, neobsahuje, bohužel, podrobných předpisů pozitivních, poněvadž v našem právním předpise se vůbec nepraví, co jest zahradnictvím. Jenom použitím běžných pomůcek analogie a logiky, užívaných všeobecně při právním uvažování, je možno vykonstruovati právní stav, který pro zahradnictví plyne ze současného právního řádu.

Ani živnostenský řád, ani kterýkoli jiný náš zákon nevymezuje pojem zahradnictví a následkem toho také nečiní ani dedukcí ve směru právním. Pro dobu minulou jest tento stav pochopitelný, můžeme-li ho omluviti nedo-

statečným vyvinutím zahradnictví jako pracovního oboru zemědělského. Tak uvážíme-li, že náš živnostenský řád pochází z r. 1859, nebudeme se ani diviti, že zahradnictví ani nezavazuje, ani nevylučuje ze své působnosti. Vždyť tehdy zahradnictví nebylo tím vyhraněným pojmem a zejména nezasahovalo vůbec do otázek živnostensko-právních, aby bylo vyžadovalo zmínky v zákoně. Zahradnictví tehdy bylo obsaženo v pojmu zemědělství a s ním také v článku V. úvodního patentu z 2. prosince 1859 bylo ze živnostenského řádu vyloučeno.

Tento předpis ustanovuje doslovně toto:

K zaměstnáním a podnikům dále uvedeným se zákon nevztahuje; s nimi bude se nakládati podle platných pro ně předpisů:

„a) zemědělská a lesní produkce a její vedlejší živnosti, pokud se tyto vedlejší živnosti co do hlavní věci zabývají zpracováním vlastních výrobků; pak výčep vlastního výrobku, dovolený v některých částech země staršími ústavami majitelům vinic a ovocných sadů.“

Tímto ustanovením, týkajícím se výslovně zemědělské a lesní produkce, jest vyloučena z platnosti živnostenského řádu také výroba zahradnická, neboť má s ní společné znaky, zejména půdu, odvislost od podnebních podmínek a jako předmět výroby živou hmotu.

Druhým právním ustanovením, které již na rozdíl od živnostenského řádu přímo mluví o zahradnictví a, bohužel, rozděluje je na zahradnictví zemědělské a obchodní zahradnictví provozované po živnostensku, je náš zákon o přímých daních z 15. června 1927 č. 76, jenž v § 47, jednajícím o podnicích a zaměstnání daní výdělkové nepodrobených, praví ad 3.: „Zemědělské a lesní hospodářství, zahrnujíc v to zahradnictví, honitbu a rybařství. Z daňové povinnosti nejsou však vyňaty: honitba na cizích pozemcích, rybařství ve volných, najatých a veřejných vodách, dále výdělek z najatých pozemků a hospodářství (s výjimkou uvedenou v § 50. č. 1.), konečně obchodní zahradnictví provozované po živnostensku.“

K tomuto § 47 a speciálnímu ustanovení o zahradnictví uvádí se v některých vydáních tento komentář ministerstva financí, převzatý z důvodové zprávy:

„Není úmyslem postihnouti všeobecnou daní výdělkovou zahradnictví zemědělské, t. j. takové zahradnictví, které se provozuje způsobem neodlišujícím se podstatně od obyčejného zemědělství. K takovému zahradnictví patří za obdobného způsobu hospodaření nesporně také

ovocnictví (štěpařství, školkařství) a zelinářství. Provozování zahradnictví k účelům obchodním po živnostensku způsobem odlišným od obyčejného zemědělství tím, že normální vliv přírody jest nahrazován, není možno klásti na roveň zemědělskému hospodaření a nutno tuto zvýšenou činnost postihnouti všeobecnou daní výdělkovou. Dotčeného cíle má se dosáhnouti tím, že se z osvobození, stanoveného v § 47 odst. 1. bod 3. vyjímá výslovně obchodní zahradnictví provozované po živnostensku. V praxi dá se snadno rozeznati, co jest obchodní živností zahradnickou a co spadá pod obyčejné zemědělské zahradnictví. Dvojího zdanění při obchodní živnosti zahradnické netřeba se tu více obávat, jelikož podle ustanovení § 55 výtěžek pozemků, podrobený pozemkové dani, se odčítá od výtěžku dosaženého v živnosti zahradnické, takže zde nemůže dojíti ku zatížení tétož výtěžku daní pozemkovou a daní výdělkovou, jak tomu mohlo býti za platnosti dosavadního ustanovení.“

Prováděcí nařízení k tomuto zákonu o přímých daních, vydané pod číslem 175 z 20. prosince 1927, obsahuje tento text, týkající se zahradnictví:

„K zemědělskému hospodářství počítá se i zahradnictví (ovocnictví, štěpařství, školkařství, zelinářství, květinářství, pěstění semen, pěstění léčivých bylin a pod.), pokud se provozuje způsobem podstatně se neodlišujícím od zemědělství. Taková zahradnictví výdělkové daní nepodléhají. Naproti tomu podléhají daní výdělkové obchodní zahradnictví provozovaná po živnostensku. Co jest obchodní živností zahradnickou a co spadá pod obyčejné zemědělské zahradnictví, nutno posuzovati podle skutkových okolností konkrétního případu. Dvojího zdanění při obchodní živnosti zahradnické netřeba se tu již obávat, jelikož podle ustanovení § 55 výtěžek pozemků, podrobený pozemkové dani, se odčítá od výtěžku dosaženého v živnosti zahradnické, takže zde nemůže dojíti ku zatížení tétož výdělkové daní pozemkovou a daní výdělkovou. Za charakteristické známky obchodního zahradnictví po živnostensku provozovaného dlužno považovati některý z těchto momentů: 1.) že těžisko výroby zahradnické leží nikoliv v půdě samé, nýbrž ve zvláštních zařízeních, jimiž vliv přírody jest nahrazován (pařeniště, skleníky a pod.), a v odborné činnosti lidské, tedy v používání odborně školených pracovníků, 2.) že podnik zabývá se nejen výrobou a prodejem vlastních výrobků, nýbrž že pravidelně přikupuje i cizí výrobky pro další

prodej, 3.) že pravidelně dále zpracuje vlastní nebo koupené výrobky za účelem dalšího zpeňžení (další zpracování květin, zeleniny, ovoce a pod.), 4.) že má pro prodej výrobků zvláštní prodejní zařízení. Naproti tomu není rozhodným pro pojem obchodního zahradnictví: 1. jaké zahradnické produkty se vyrábějí, 2. používá-li se jednoduchých odborných zahradnických procesů, které se dějí mimo volnou půdu v chráněném ovzduší (pařeniště), pouze jako pomůcka pro vlastní proces výrobní, neodlišující se jinak od obyčejného zemědělského hospodaření, na př. používá-li pěstitel pařenišť jen ku vypěstování sazenic, které pak za účelem hlavního pěstění vysazuje na volné plochy půdy; 3. že prodej výrobků zahradnických děje se způsobem i v obyčejném zemědělském zahradnictví obvyklým (prodej v drobném či v zahradě, na trhu, pravidelně dodávky v místě i do jiných míst mimo sídlo podniku). Při posuzování, zda-li provozování zahradnictví v jednotlivém případě přesahuje rámec zemědělského zahradnictví, postupovati jest pokud možno liberálně, jelikož hranici, kde končí provozování zemědělské a kde začíná zahradnictví obchodní, není vždy možno přesně vytyčiti. Pěstování zeleniny a obchodních plodin na volných plochách půdy bude nutno považovati za zemědělské hospodářství i v těch případech, používá-li se zavlažování kultur at již přímým přítokem vody, nebo postřikováním, jelikož pokrok zemědělského hospodaření také již k takovým prostředkům sahá.

Výrobu zahradnických produktů v pařeništích a ve sklenících pro obchod nutno však považovati za nespornou známku obchodního zahradnictví. Ve sporných případech buďtež o povaze podniku slyšeni znalci. Zjistí-li se, že činnost zahradníková spočívá z části z obyčejného zahradnictví zemědělského a z části ze zahradnictví obchodního, budiž za základ vyměření všeobecné daně výdělkové vzat pouze výtěžek, docílený v obchodním zahradnictví, provozovaném po živnostensku.“

Dříve, nežli přikročíme k vyvození důsledků těchto právních předpisů po stránce daňové a živnostenské, musíme upozorniti srovnáním na některá ustanovení, jež při nejmenším jsou výrazem obtížného výkladu zákona. Tak v důvodové zprávě k § 47 se praví „v praxi dá se snadno rozeznati, co jest obchodní živností zahradnickou a co spadá pod obyčejné zemědělské zahradnictví.“

Naproti tomu v prováděcím nařízení se výslovně praví: „... hranici, kde končí pro-

vozování zemědělství a kde začíná zahradnictví obchodní, není vždy možno přesně vytyčiti."

Jak vidno, odporuje tu prováděcí nařízení důvodové zprávě, neboť kdežto tato praví, že se dá snadno rozeznati, co jest obchodní živností zahradnickou a co spadá pod obyčejné zemědělské zahradnictví, prováděcí nařízení zdůrazňuje obtížnost tohoto rozhranění a doporučuje proto liberální postup při posuzování této otázky.

V praxi u správních úřadů bude velmi obtížná otázka, kdo má býti ve sporných případech slyšen o povaze podniku jako znalec. Má-li to býti praktik, je otázkou, bude-li vzat z kruhu zahradníků zemědělských či živnostenských. Má-li to býti theoretik, jest otázkou, má-li býti za jeho návržení požádána obchodní komora či zemědělská rada. Neboť jest jisto, že podle toho vyzní také jeho posudek buď ve prospěch zemědělství nebo ve prospěch živnosti.

Značná obšírnost prováděcího nařízení k ustanovení § 47 o zahradnictví obchodním, provozovaném po živnostensku, jest příznakem tohoto uměle utvořeného pojmu, který naprosto není obvyklým ani v právní, ani v běžné všeobecné terminologii. A dokazuje pravdivost stanoviska Říšského svazu, zastávaného již při projednávání zákona, že pojem obchodní zahradnictví, provozované po živnostensku, obsahuje sám v sobě odpor, poněvadž spojuje slova se vzájemně protichůdným a tedy nesrovnatelným pojmovým obsahem.

Prozatím však nutno se smířiti pro náš výklad s tímto stavem a vyložití v dalším jeho důsledky.

Po stránce daňové bude přirozeným výsledkem této nové úpravy, že zahradnické podniky, jež bude možno zahrnouti pod citovaná ustanovení, budou nuceny platiti daň výdělkovou. Ale není třeba se obávat, že by tato povinnost nějakým hromadným způsobem vystupovala, poněvadž citované zákonné předpisy svým nejasným zněním a uvedenými již odpory svoji účinnost zeslabují. Jestliže prováděcí nařízení samo doporučuje předpisujícím úřadům liberální postup v případech pochybných, odůvodňujíc to tím, že hranici mezi zahradnictvím obchodním a zemědělským (zahradnictvím zemědělským) není vždy možno přesně vytyčiti, odnímá sám zákonný předpis ostří svému obsahu a bude záležeti většinou na faktu, t. j. na zahradníku samotném, zná-li dobře právní předpis a dovede-li možnosti, které mu dává, využití jejich uplatněním. Při tom ovšem zůstává v platnosti ustanovení, že se od

vybírání daně ustupuje vůbec, nepřesahuje-li výdělek podniku Kč 4.000.—.

Naproti tomu podléhá výdělkové dani výdělek z najatých pozemků, věnovaných zahradnictví, ne ovšem z důvodu, že to je zahradnictví obchodní po živnostensku provozované, nýbrž ze zásadního důvodu, že této dani podléhá vůbec výdělek z pozemků najatých (ne vlastních).

Bohužel nepodařilo se mi nalézt ve sbírce finančních nálezů výroku, jež by podle právního stavu po vydání nového zákona daňového řešil otázku této daňové povinnosti zahradníků.

Důsledky tohoto právního stavu po stránce živnostenského řádu jsou tyto: poněvadž mezi placením výdělkové daně a provozováním živnostenským je vyslovena v § 46 daňového zákona formální souvislost, činí se z placení výdělkové daně závěr, že jeho subjekt podléhá živnostenskému řádu a z toho důvodu vzniká v některých kruzích právnických názor, že obchodní zahradník, po živnostensku provozující svoje zahradnictví, podléhá ustanovení řádu živnostenského. Názor tento podle mého mínění není správným, neboť jen okolnost, že jeho činnost má za účel zisk, nemůže sama o sobě býti kritériem pro zařazení do živnosti.

Této otázce věnujeme v dalších kapitolách potřebnou pozornost.

Uvažujme raději, jaké důsledky má v zápětí předepsání výdělkové daně zahradníku.

Především jest smutným úkazem, že ku předpisování výdělkové daně v dnešní době u zahradníků dochází ponejvíce na udání jiného zahradníka, často konkurenta, který buď sám z neznalosti právní úpravy a nutných následků se přihlásil k některému živnostenskému společenstvu, nebo jinou cestou byl do něho proti své vůli zařazen. Takové udání, ať už u berní správy, nebo u okresního úřadu, jako úřadu živnostenského, má za následek vyšetřování poměrů a nezná-li udaný dostatečně právní stav, nebo nedovede-li se po stránce formální důstojně a důrazně hájiti, je mu předepsána výdělková daň, nebo je pokutován za to, že svoji živnost nepřihlásil.

Dostalo se mi během sledování činnosti Říšského svazu čl. zahradnictva několik podobných udání do ruky. Při zkoumání důvodů, které udavače k tomu vedly, zjistil jsem většinou konkurenční zájem, nebo pokud vycházejí od organizace živnostenských zahradníků, snahu, posílit rozsah a tím i váhu společenstev.

Jest litovati, že tento uvědomělý stav pokročilých hospodářů na půdě sahá k takovýmto prostředkům, o nichž musí býti přesvědčen,

že celý zahradnický stav zbytečně tříští a rozdvoují.

Proti těmto zásahům jest třeba se brániti. Je to v zájmu jednotlivce i v zájmu zahradnického stavu. Jak se možno brániti? Zákon i prováděcí nařízení obsahují vyjmenování určitých typů zahradnické výroby, které se pokládají za zemědělství, respective, abych výrazněji označoval, za zemědělské zahradnictví. Pařeníště a skleníky není možno vůbec pokládati za příznak živnostenský, nejen toliko pokud slouží ku výrobě sazenic, které jsou přesazovány do volné půdy. Používání odborně školených pracovních sil není možno všeobecně samo o sobě pokládati za charakteristickou známku obchodního zahradnictví, poněvadž také běžné typy zemědělství jich používají a to často s odborným vzděláním vyšším, nežli poskytuje učiliště zahradnické. Přikupování cizích výrobků a jejich zpracování a prodej vedle vlastního zahradnictví mohlo by býti známkou živnostenského zahradnictví, jen děje-li se pravidelně a podle mého názoru m mo to jen tehdy, přesahuje-li rozsah tohoto zpracování vlastní výrobu, takže není jen doplňkem a nutným zařízením ku zpeněžení vlastních výrobků. Případ uvedený v prováděcím nařízení pod č. 4, totiž má-li pro prodej výrobků zvláštní prodejní zařízení, je vlastním odůvodněným příznakem živnostenské činnosti a uvádím k němu jen, že v návržích Říšského svazu k novému zákonu daňovému bylo tlumočeno mínění, že v tomto případě jde o samostatné zařízení, které sice má určitou souvislost s výrobou zahradní, ale pro svoje odlišné technické obstarávání a odloučení od závodu má svůj zvláštní charakter a má býti v tom případě posuzováno jako samostatný celek a předmět zdanění výdělkovou daní, aniž by se tato jeho živnostenská vlastnost přenášela zároveň na zahradu, to jest zemědělský pozemek, který zůstává zařazen v pojmu zemědělství. Prakticky došlo by v takovémto případě k rozlišování mezi zahradnictvím jako zemědělskou výrobní činností, vázanou na určitou plochu půdy a obchodem, jako samostatným předmětem živnostenského podnikání.

Jak se má vlastně věc s kulturami skleníkovými? Snad by mohl nezasevěný pokládati pařeníštní okna za zařízení, jež umožňují zahradníku vyhnouti se vlivu přírody. Každý zahradník ví, že tento úsudek by mohl býti označen za správný jen podmínečně. Ptáme-li se zahradníka a zvláště zelinářů, mohou-li v měsících únoru, březnu, nebo dubnu, ba někdy i v květnu s úspěchem používat skleníků

při dlouho trvajícím mokřem a bezeslunném počasí, dovíme se, že i ve sklenících vzrůst ustává, nemoci se hromadně objevují a rostliny zacházejí. Ani nejsilnější hnojení a neopatrnější noční ochrana skleníků a pařeníšť nemohou nahraditi přirozený vliv příznivého slunného počasí. Zahradnická praxe všeobecně konstatuje, že skleníky není universálním prostředkem, jímž by vliv přírody podle přání mohl býti upravován. Také zahradník svými kulturami skleníkovými a pařeníštními podléhá všeobecným přírodním vlivům a zákonům jako každý jiný zemědělec. Stálý boj zahradníka v našich poměrech s chladnem končí nezářídka vítězstvím přírody nad člověkem a jeho prací a veškerá zařízení ochranná jsou velmi často neúspěšná a marná. Také krupobití, jako přirozený projev podnebí se naprosto nevyhýbá skleníkům a pařeníštím a poskytuje nový důkaz, že tato výroba nedá se oddělit od vlivu přírody a povětrnosti.

Následky zařazení zahradnictví pod pojem zahradnictví obchodního po živnostensku provozovaného jsou dalekosáhlé a zdá se, že si jich vedoucí činitelé tak vz. živnostenského směru mezi zahradníky neuvědomili. Bohužel, jak se zdá, tato část zahradnictví hledá v živnostech zlepšení svého skutečně bídného stavu, ve změně, která toto zlepšení nemůže přinést. Vedoucí myšlenkou tohoto směru jest, nemýlí-li se, získati určitou výhradnost ve výrobě aspoň určitých druhů zemědělské výroby. Snad mají reformisté na mysli určité chráněné výrobní obory, v nichž by jim zřemeslněním zahradnictví byla zaručena výrobní výhradnost a tím odstraněna konkurence ostatní zemědělské výroby. Je pravda, že intenzita zemědělské výroby všeobecně stoupá, i v rolnictví pracuje se ve specialisaci a není divu, že dražota pracovní síly a stoupající režie donucuje rolníka na vhodných půdách, zvláště kolem velkých měst a spotřebních středisk, k intenzivní výrobě zelinářské, školkařské, pěstování léčivých rostlin a pod.

Ale zdá se mi, že není vhodným prostředkem v dnešní době ohrazovati se výhradním oprávněním řemeslným, nevyhovuje se tím ani potřebám konsumu, ani duchu doby. Snad by bylo účelnější, aby zahradníci použili svých odborných znalostí k tomu, aby opatřili pro náročný konsum výrobky, kterých rolnická výroba svými prostředky a svou výrobní technikou opatřiti nedovede. Dobří zahradníci odborníci poukazují již dávno na mnohé obory a mnohé výrobky, které naše zahradnictví nechává nepovšimnuty, ačkoliv v nich by mohlo

naléztí plného uplatnění a zaměstnání. Stačí nahlédnouti do našich ročních výkazů zahraničního obchodu, abychom zjistili, jaké národohospodářské škody nám působí zbytečný dovoz sazenic, cibulí, květinových semen atd., které by mohly býti mnohdy dobře vypěstovány na domácí půdě. Příklad našeho obchodu s Holandskem, Itálií i Německem o tom svědčí dokonale.

Ale mimo tyto úvahy o účelnosti bude tu rozhodným pro posuzování snahy těchto živnostenských reformistů i prostá úvaha, že není možno rolníku zakázati kterýkoli druh dnešních výrobků zahradnických. Proto naděje, které živnostenský směr spojuje se zařazením zahradnictví do živností, jsou nespílitelné, nemohou zahradnickému stavu přinést prospěch. Naproti tomu si neuvědomili tito nositelé změn nevýhody živnosti proti zemědělství. Je to nejen otázka učňovská, upravená živnostenským řádem, ale také otázka živnostenského dozoru, živnostenské inspekce, placení daně výdělkové, placení příspěvku společenstevního, dodržování zákona o osmihodinové době pracovní a všechny ostatní další povinnosti, které ve svém působení znamenají omezení volnosti podnikatelské, zatížení finanční a svázání různými předpisy, jimž zemědělec podroben není.

3. Vůle zákonodárce.

A. Pokud jde o ustanovení živnostenského řádu, je nepochybné, že zahradnictví v celém svém rozsahu je pojato do „zemědělské produkce“, kterou čl. V. uv. pat. z okruhu platnosti živnostenského řádu vylučuje. Dá se tak soudit i ze širokého pojmu zákonem uvedeného, i z úvahy o vývoji tehdejšího stavu zahradnictví a konečně i z ustanovení § 60 ž. ř., jednajícího o podomním obchodě.

Úvodní patent volil zde široký pojem „zemědělské produkce“ právě proto, aby kasuistický vyjmenováním speciálních oborů „zemědělství“ v užším smyslu, rolnictví, pěstování rostlin, chov hospodářského zvířectva, zahradnictví, semenářství, školkařství atd., vyhnul se nebezpečí, že nově vznikající speciální obory zemědělské výroby by nebyly pod tyto pojmy zahrnuty a zákon se nestal tím neúplný. Úmyslem zákonodárce bylo nepochybně slovy patentu vymeziti široce, že vše, co se produkuje z půdy, tedy země, a je s touto produkcí jako výroba živočišná spojeno, nespadá pod ustanovení živnostenského řádu.

Také v r. 1859, z něhož se datuje živnostenský řád i úvodní patent, nebyla zemědělská výroba tak specialisována, aby zahradnictví tvořilo dosti vyhraněný její obor se speciálními druhy výpěstků a práce, odlišným způsobem denního odbytu a vypjatými nároky konsumu. I výrobky konsumní, jako zelenina i rostliny okrasné byly pěstovány v zahradách při statcích v systému soběstačného hospodářství rolnického, tedy ovšem hlavně pro potřebu pěstitele a jeho rodiny. K zahradnictví v našem smyslu došel vývoj stoupající specialisací a náročností městských obyvatelů a hromaděním osob a rodin, nemajících vlastního pozemku, ve městech a větších obcích. Tato okolnost však se nijak nedotkla zásadní vlastnosti zahradnického výpěstku jako „produkce zemědělské“ a nedá se z tohoto stoupajícího vývoje vyvoditi závěr, že specialisací tato výroba ztratila charakter původní a nabyla povahy živnosti.

Dále podporuje tento názor o výkladu pojmu „zemědělské výroby“ ustanovení § 60 živnost. řádu. Jeho ustanovení zní:

„Toliko osoby zákonem o podomním obchodu k tomu oprávněně smějí zboží z místa na místo, kromě na trzích, na prodej roznášeti a dům od domu nositi a nabízeti.

Toto omezení však se nevztahuje k výrobkům polního a lesního hospodářství, kterých se každého dne potřebuje, jako k mléku, vejším, ovoci, zelenině, rostlým květinám, máslu, drůbeži a k dříví, pak ku přirozeným kyselkám pokud prodej těchto věcí se koná dům od domu, nebo na ulici výrobci, nebo jejich zmocněnci, neb oprávněnými obchodníky.“

Ustanovení toto přispívá k našim vývodům o rozsahu pojmu „zemědělská produkce“ tím, že zařazuje zeleninu a „rostlé“ květiny do oboru polního (a lesního) hospodářství a tím verbis expressis vykládá zároveň úmysl zákonodárce ve stylisaci čl. V. úvodního patentu. Tímto ustanovením máme také jasně potvrzeno, že zákonodárce na zahradnictví ani nezapomněl, ani nechtěl nejasností zákona umožniti různý výklad, nýbrž v celém širokém pojmu „zelenina a rostlé květiny“ je výslovně zařadil do zemědělství.

Konečně odpovídá tento výklad i dějinnému vývoji. Živnostenský řád z r. 1859 znamená konec cechovního zřízení, které ve svém vývoji vykazovalo tendenci spínati v cechy všechny druhy povolání bez jasné charakteristiky a zvláštního výrobního poslání, takže vykazuje i (třebas ojedinělé) cechy zemědělců a jistě také zahradníků.

Živnostenský řád v tomto směru znamená pokrok a vyjasnění, zejména svou jasnou mluvou uváděcího patentu, jenž měl úkol vymeziti lidskou činnost na obory do řádu živnostenského zařazené a ostatní, zejména zemědělskou výrobu vedle nich řádu živnostenskému nepodrobené. Jestliže pozdější judikatura, přehlížejíc tuto tendenci a tento vývoj, zejména po r. 1896, vynesla rozhodnutí, odporující těmto zásadám, stalo se tak proto, aby bylo vyhověno fiskální tendenci, stejně jako celý zákon daňový z r. 1896 byl v odporu s těmito motivy.

Bylo to však umožněno také proto, že ani právní věda, ani kruhy zastupující odborný zájem neodporovaly této nové snaze a nepoukázaly na zjevný odpor mezi oběma zákony.

Teprve poslední desetiletí s uvědoměným zahradnictvím a vůbec zemědělstvím přistupuje k analýze vůle zákonodárce a snaží se odstraniti nános vžitého právního přesvědčení a nesprávného výkladu pojmu zahradnictví. I literatura právnická z minulých desetiletí opakuje tuto nedůslednost, která se dostala i do kompendií a slovníků, v nichž neodborník a často i právnický odborník hledá poučení pro svůj názor. Tak došlo k tomu, že jasné, přirozené a vývojem odůvodněné stanovisko živnostenského řádu bylo zvláště vydáním zákona daňového z r. 1896 zkaleno, zkomplikováno a zatemněno a hledána v tomto a novém daňovém zákoně kriteria, jež se stanoviska živnostenského řádu jsou nerozhodna pro určený účel. Jen tato fiskální tendence byla matkou pojmu „umělecké“ a „obchodní zahradnictví“, kterýžto druhý pojem v jasnějším vymezení „po živnostensku provozované“ se udržel i v našem současně platném zákoně daňovém z r. 1927.

B. Tím se dostáváme k výkladu vůle zákonodárce v druhém právním předpise zahradnictví se týkajícím a to v zákonech daňových (zákon z 15. června 1927 č. 76 s nařízením). Z důvodů historického vývoje a vylíčení postupu tendence fiskální a zákonodárné ovšem musíme sáhnouti k zákonu dřívějšímu, platnému od r. 1896 až do r. 1927.

Tento zákon č. 220 z 25. října 1896 jest vlastním pramenem dnešní právní nejistoty, neboť dal svým ustanovením, obsaženým v § 2 ad 3. o zahradnictví uměleckém a obchodním popud ke změně dosavadní administrativní praxe, zejména daňové. Není pochyby o tom, že toto ustanovení mělo za účel postihnouti placením výdělkové daně tak zvaná zahradnictví umělecká a obchodní. Tedy směr vůle zákonodárce je jasný. Ale vadou ustanovení jest,

že jasně nevyložil, co se přívlastkem „umělecké a obchodní“ má rozuměti.

A tu je třeba podívati se na tyto pojmy se všech stran a analysovat je zejména se stanoviska požadavků prosté logiky a jasnosti pojmů zákonodárné terminologie.

Pokud jde především o sloučení podmětu zahradnictví s přívlastkem umělecké, je podle našeho názoru vadné proto, že spojuje pojem zahradnictví, t. j. činnost, spočívající v pěstování rostlin v nejširším smyslu s použitím přirozených podmínek půdy, podnebí atd. s pojmem, který právě tuto přirozenost vylučuje. Neboť „umělecký“, to jest více než umělý a méně než zázračný, ale jistě pokud jde o výrobní činnost nepřirozený a neobvyklý, tedy něco jiného než přírodní, přirozený. V tom smyslu jest spojení těchto dvou slov logicky vadné, pojmově nesprávné a obsahuje v sobě odpor. Ministerstvo financí po rozkladu Říšského svazu čl. zahradnictva v novém daňovém zákoně tento pojem z těchto důvodů také opustilo, takže v novém zákoně se nevyskytuje, ač správní judikatura z let devadesátých se jeho obsah snažila v nálezech vysvětliti.

Proto také kritika tohoto pojmu není dnes aktuální a uvádím-li ji přes to, činím tak v úmyslu ukázati, jak nedomyšlené ustanovení po dobu třiceti let tvořilo základ k matení jasného pojmu zahradnictví. Musím ovšem ještě připomenouti, že pojmy umělecké a obchodní nebyly v zákoně nějak vymezeny a definovány, takže bylo tu volné pole pro jejich výklad.

Pokud jde o pojem druhý, t. j. obchodní zahradnictví, je tomu podobně. Neboť je to spojení zase vadné proto, že jde o činnost zemědělskou, které se dává přívlastek vlastní činnosti nezemědělské. Úmyslem zákonodárce, měl-li býti tento pojem logický, bylo zachytiti obchodní stránku při výrobcích zahradnických, spočívající v nákupu a prodeji zahradnických výtežků a snad také výrobních prostředků, nástrojů, zařízení atd. Ale v tom se už jasně krystalisuje jádro věci, že totiž je to nesprávné použití podmětu a přívlastku, neboť této povaze logicky lépe vyhovuje pojmenování obchod zahradnický, lépe vyjádřeno, obchod zahradnickými výrobky a potřebami. Ale to už není zahradnictví jako činnost na půdě, nýbrž obchod v běžném smyslu, pro nějž nebylo třeba výjimek v ustanovení citovaného zákona.

A tak, přes to, že v zákoně z 1896 je jasný úmysl zákona postihnouti určité druhy zahradnictví daní výdělkovou, prakticky je toto usta-

novení t. zv. lex imperfecta, poněvadž obsahuje tak podstatné vady terminologické, že jeho provedení není možné.

Ale nový zákon přejímá pojem obchodní zahrádnictví a vymezuje ho přívlastkem „po živnostensku provozované“. Také toto znění má vadu dříve uvedené záměny podmětu za přívlastek, snaží se však přívlastkem označujícím diferencias specificas „po živnostensku provozované“ vymeziti jeho rozsah pouze na objekty, vykazující vlastnosti živnostenského závodu podle živnostenského řádu. Vymezení toto jest se stanoviska právního určitý pokrok proti dřívějšímu, ovšem při nestranném posuzování stále nedostatečné, nejasné a pojmově vadné.

Zastávám názor, že použití této stylisace odporuje čl. V. úv. pat. k živnostenskému řádu, poněvadž zahrádnictví, jako součást zemědělství živnostensky provozováno býti nemůže.

Či snad má tento zákon daňový v tomto pojmu konstitutivní ustanovení, platné pro obor práva živnostenského, tedy rušící zásadu čl. V. úvodního patentu? Jedině v tom případě bylo by možno podle zásady, že lex posterior derogat priori dedukovati působnost zákona daňového i pro obor živnostenského práva při rozhodování otázky, zda zahrádnictví může býti provozováno jako živnost. Tím se opět ocitáme u úkolu vyložiti úmysl zákonodárce v tomto bodě a je třeba se tím speciálně zabývat.

Této dedukci odporuje především znění zákona daňového v § 47. Zákon sám nijak nevymezuje pojem obchodního zahrádnictví po živnostensku provozovaného, což by při znalosti dosavadního právního stavu a zejména také ustanovení úvodního patentu podle mého názoru nemohl opomenouti. Zákony živnostenské nemají nikde ustanovení o podpůrné platnosti zákonů jiných, zejména také daňových pro obor práva živnostenského. Ustanovení § 46 sice přejímá pro povinnost placení daně důchodové charakteristiku živnosti obsaženou v čl. IV. úv. patentu, ale není tím vyjádřena souvislost opačná, že by totiž placení daně výdělkové musilo míti za následek i živnostenský charakter poplatného objektu. Naopak rozsah zaměstnání a objektů, podléhajících dani výdělkové, je širší, než živností, podléhajících živnostenskému řádu. Zákon daňový také nikde neobsahuje ustanovení, jež by výslovně (dle mého názoru musil by tak), nebo dosti jasně prohlašovalo, že se jím mění, nebo ruší určité ustanovení živnostenského řádu a že i pro obor úpravy živnostenskoprávní má míti jeho ustanovení účin-

nost. Stejně ani důvodová zpráva, ani protokoly sněmovní nemají takového obsahu.

Ze všeho toho uzavírám, že pro obor živnostensko-právní nemůže býti znění použito daňového zákona. Tím ale padá celá dosavadní praxe správních orgánů, pokud se týká rozhodování o zahrádnických živnostech, a následkem toho ocitáme se u otázky o právním podložení živnostenských společenstev zahrádníků a jich jednot.

Uzavíraje kapitolu, resumuji z toho, co bylo nahoře uvedeno:

a) Živnostenský řád zařadil veškeré zahrádnictví do zemědělství a tím mimo svoji působnost.

b) Úmysl zákonodárce v daňových zákonech byl sice určitou část zahrádnictví podrobiti dani výdělkové, ale pro logické protiklady a pojmovou nepřesnost, jakož i nedostatek vymezení jest toto ustanovení pro obor daňový lex imperfecta.

c) Zákon daňový neposkytuje opory pro rozhodování živnostensko-právní.

4. Co se připravuje?

Uvedl jsem již v předešlých kapitolách, že pramenem nynější právní nejasnosti v zahrádnictví bylo počínání rakouských a snad i německých zahrádníků a přirozená fiskální tendence z let před r. 1896 dala výraz této vůli v zákonu daňovém. Jsem také přesvědčen o tom, že navrhovatelé nového našeho zákona daňového z r. 1927 byli si vědomi obtížnosti úkolu udržeti titul pro předpisování výdělkové daně určitému výseku zahrádnictví, což se projevuje v zákoně i nařízení, ale na druhé straně jako zodpovědní zástupci státní pokladny pochopitelně těžko by se vzdávali příjmů z tohoto titulu, pokud není jinak postaráno o jich náhradu. Jsem si ovšem vědom toho, že ve skutečnosti provedení vpředu uvedených dedukcí v ohledu zákona daňového v zahrádnictví by ani nepřivodilo podstatného klesnutí výnosu této daně, poněvadž velká část zahrádníků platí ji z titulu pachtu pozemků. Ale je tu ještě vyšší ideový zájem všeobecný a tím je právní jistota a prestiž naší právní vědy. Celý vylíčený právní vývoj zbavuje nás, bohužel, hrdého přesvědčení, že určité předpisy jsou logicky jasné, pojmy v nich použité přesně vymezeny a proto právníku i laiku správně pochopitelné a že při nich byly zachovány zásadní požadavky na vlastnosti zákonných předpisů v právním státě.

A i tato praktická potřeba i prestiž státní autority ve věcech rozhodovacích vyžaduje, aby

bylo právě nyní bezodkladně podniknuto vše, co by dosavadní vady mohlo odstraniti a zavésti nový systém jasné zásady a přesných předpisů. Nynější doba je proto tak vhodná, že se připravují dva zákony, v nichž otázka právní příslušnosti zahrádnictví má býti řešena. Je to osnova zákona o obchodních komorách a připravovaná novelisace živnostenského řádu.

Dříve, nežli uvedu speciální stanovisko ke každé z těchto zákonných prací, pokládám za potřebno s hlediska historického vývoje živností a světové tendence úpravy lidského podnikání povšechně uvážiti tendenci a směr vývoje, jakož i jeho hospodářskou odůvodněnost, z kterýchž úvah hodlám vycházeti při tomto posudku.

Uvedl jsem již, že živnostenský řád znamená pokrok proti předchozímu stavu právní nejistoty policejního státu tím, že jednak pevně stanoví počet a vypočítává druh živností, stanoví jakž takž zásady živností a co je hlavně pro naše uvažování důležité, odlučuje jasné živnosti od prvovýroby zemědělské. Proti dřívějšímu stavu cechovní anarchie znamená živnostenský řád jednak systém, jednak značné uvolnění ve směru hospodářského liberalismu. Víme, v jaké souvislosti je zákonodárství se současnými myšlenkovými proudy a proto chápeme tuto tendenci zákona.

Ale ukázalo se, že ani tato forma jistě postačujícího vázání hospodářského podnikání nepostačila odborové samosprávě živnostenské, neboť za dobu platnosti zákona došlo k podstatnému rozšíření rozsahu živností, jednak výslovně cestou zákonnou, jednak bez výslovného znění zákona cestou administrativní. Vidíme z tohoto vývoje, že mnoho zaměstnání vrací se do reglementace živnostenských předpisů, jimž dříve dobrovolně podléhala v době zřízení cechovního. A tak není divu, že v nynějších jednáních o novelisaci živnostenského řádu, jak jen z dálky nezasvěcenému lze souditi, vyrůstá nám donucovací předpis, který zasáhne mnohem širší základnu hospodářského života, nežli tomu bylo doposud.

Vidíme, jak se projevují a jak se došlo k těmto úmyslům v zahrádnictví a v jiných oborech zemědělské práce a proto přirozeně se nad touto tendencí zastavujeme, hledáme její hospodářské a kulturní odůvodnění, její poměr k celkovému vývoji lidstva a tendenci myšlenkového pokroku. Musíme hledati tyto cesty, poněvadž vidíme vedle dosavadního našeho systému administrativní úpravy hospodářských otázek systémy jiné, můžeme říci s úpravami

liberalistickými, které vykazují ohromný vývoj a vzestup hospodářský a sociální. Uvedme jen příklad Francie a Spojených států. A mimo to vidíme, že přes donucovací ustanovení našich živnostenských předpisů si tento výrobní i organizační systém, převzatý ze Spojených států i v našem prostředí vynutil jednotlivými jasnými příklady takový respekt a uznání, že se nám vedle něho položené předpisy živnostenského řádu zdají anachronismem nesrovnalým s tempem a duchem doby.

Vedlo by přes rámeček nutné potřeby této práce rozváděti podrobněji toto srovnání. Jsem přesvědčen, že k němu dojdeme při jednání o návrzích novely k živnostenskému řádu, snad na jiné půdě a ve větším rozsahu; dnešní doba vyspělé techniky, racionalisace a zdá se, i trvalé nezaměstnanosti nesnese typu vyučeného řemeslníka, který, stoje na svém vyučném listě, odmítá chopiti se — v nedostatku zaměstnání ve svém oboru — zaměstnání jiného. Strojové zařízení, ovládající výrobu, může ovládati mnohdy stejně odborně vyučený, jako nevyučení dělník. Při dělbě práce v nynější průmyslové výrobě nemá (mimo snad ojedinelé výjimky) vyučení toho významu, jaký mělo dříve. I v našich poměrech jdeme za Amerikou, jež v těchto otázkách jde přirozeným krokem lidské potřeby a vývoje a jak vidno, neuhneme dalšímu jejímu sledování. Je-li tento liberalistický systém hlídán tak vybudovaným sociálním zákonodárstvím, jak je tomu u nás, zdá se mi nevhodnější formou, zaručující zdravý a přirozený vývoj.

Zdá se, že přichází doba, v níž úprava živnostenských otázek se omezí na ochranu zájmu státního a veřejného a to hlavně po stránce bezpečnosti a zdraví, a ostatní stránky ponechá volné dispozici občana. Nemýlím se ovšem v tom, že připravovaná úprava živnostenského řádu tak radikálně nám nezjednoduší hospodářskou situaci, poněvadž tomu brání také útvary, zapojené do našeho hospodářského systému s tradiční zájmovou sférou, jako jsou živnostenská společenstva a jejich zemské jednoty a obchodní a živnostenské komory. Ale železný krok vývoje je slyšeti a jeho směr je nad pochybnost přesný a jsem přesvědčen, že půjde jako dosud šel přes a mimo právní předpisy, opozdivší se ve sledování tempa života.

V duchu tohoto vývoje nezdá se býti vhodná doba k extensivním výkladům předpisů živnostensko-právních a pokud jde o jich novou formulaci, je třeba míti na mysli tempo a směr vývoje.

Dosavadní živnostenský řád z r. 1859 jest úctyhodným starcem a zdá se, že si prodlužuje věk milostí zákonodárců a nedostatečnou odvahou obchodu a živností provést změnu. V době svého vydání byl proti cechovnímu chaosu jistě odvážným činem, má v sobě znaky hospodářské morálky, sociálního principu a právně logické důslednosti a jasnosti. Svoji dobu předběhl a byl jistě tehdy novum, ovšem po 70 letech života a hospodářského a sociálního moderního vývoje nemůže vyhovovati. Ale tu dojdeme k místu, kde je kořen věci. Z dosavadního jednání domácích obchodních a živnostenských kruhů se zdá, že nová úprava má být širší rozsahem a hlubší obsahem, že má nové obory živnostenskému řádu podrobiti a ustanovení jeho v mnohém prohloubiti a zostřiti. A tu jsme v kolísi v vývojem, o němž jsem proto tak široce mluvil. A to je také příčinou, že se touto otázkou musíme v této práci obírat, neboť pokud jde o zahradnictví, má být v budoucím živnostenském zákoně pojmato jako živnost a přípravou pro to vhodnou by byl zákon o obchodních komorách.

K těmto případům uvádím toto:

V návrhu zákona o obchodních komorách snaží se navrhovatel zahradnictví v té právně nejasně dosavadní definici zařadit mezi podniky a obory, které na jedné straně mají právo voliti do obchodních komor, na druhé straně však platí t. zv. komorní příspěvky. Vyličili jsme v předchozích odstavcích obsírně s různých hledisek svůj názor na právní zařazení zahradnictví i de lege lata i de lege ferenda. Toto stanovisko není možno opustiti ani v případě obchodních komor; tu přistupuje mimo důvody již uvedené další, který vyplývá jako odpověď na otázku: Co hodlají obchodní komory zahradnictví, to jest produkci za ten příspěvek přinést, jaký pracovní program pěstitelský a ochranný pro zahradnictví mají a jak hodlají tuto činnost uvést v soulad s ostatní svou činností? Svedeme-li otázku na tuto stylisaci, jež na konec je jádrem každé jiné formulace, uvidíme, že ani obchodní komory o zahradnictví, jako výrobu půdní, nebudou dbáti, poněvadž by se octly v největších rozpacích při stanovení svého pracovního programu.

Druhou příležitost praktického řešení právních otázek zahradnických bude skýtatí nová úprava živnostenského řádu. Víme sice, že na celé materii se pracuje již mnoho let, nicméně zprávy, které se dostávají o tomto jednání za dveře poradních síní, jsou velmi kusé a řídké. Možnost nahlédnouti do těchto úmyslů dala

osnova zákona o obchodních komorách, nebo není pochyb, že měla také účel ohledati stanoviska a názory, s nimiž bude třeba počítati při novelisaci, nebo nové úpravě živnostenského řádu. Jen velmi skromně byla publikována jednotlivá usnesení, nebo jednání z těchto přípravných prací. Jednou takovou publikací jest tištěný návrh obchodní a živnostenské komory v Praze na reformu živnostenského řádu, jenž ve svém prvním sešitě, jednajícím o látce uvozovacího patentu, obsahuje k obchodnímu zahradnictví toto stanovisko:

„Pokud jde o zahradnictví, dala by se povaha jeho podle navrženého znění předpisu lit. a) čl. V. úvod. pat. řešiti. Dosud činí se rozdíl mezi zahradnictvím zemědělským a obchodním. Živností jest zahradnictví obchodní, kdežto zahradnictví zemědělské, to je provozované bez vyškoleného zahradnického personálu, bez skleníků, pouhým zemědělským nářadím, jest v důsledku předpisu lit. a) čl. V. výrobou zemědělskou. Tato hranice mezi zahradnictvím zemědělským a obchodním, stanovená rozhodnutím správního soudu (ze dne 16. ledna 1899 č. 25 Budw. 4468, ze dne 9. VI. 1904, čís. 6215, Budw. 2712), jest při dnešním pokroku a výši, k níž se zahradnictví i zemědělství vypracovalo, nadále neudržitelnou. Školeného personálu, skleníků i nejrůznějšího nářadí zemědělského a zahradnického užívá se právě tak v zahradnictví, jako v zemědělské výrobě. Tak se stala dosavadní hranice mezi zahradnictvím zemědělským a obchodním bezcennou. Jediným správným kritériem pro posouzení této otázky jest, přihlídně-li se vždy k tomu, zda jde o prodej vlastních zahradnických výrobků pěstitelem, čili o pěstování rostlin at na pohled (květin), anebo k jídlu (zeleniny) ve volné půdě za převážného působení poměrů klimatických, nebo v zemi zvláště upravené a volné půdě odnaté takovým způsobem, který snižuje účinky a vlivy klimatické na nejmenší míru. Jen tato skutečnost může být spolehlivým vodítkem k nalezení správné hranice mezi zemědělstvím a živností zahradnickou. Jak již bylo řečeno, hlavním důvodem, proč zemědělská výroba nepodléhá předpisům živ. řádu, jest, že její zdar jest v prvé řadě odvislý od živlů přírodních, lidskou mocí neovladatelných. Lze tedy za činnost vyňatou, tedy za zemědělství považovati jediné takové pěstování rostlin, které se děje ve volné půdě za převážného působení klimatických poměrů. Jakmile se však účinek těchto poměrů umělými zařízeními, jako skleníky, pařeništi a pod. sníží, nebo úplně vyloučí, takže lze pak

i za mrazu pěstovati rostliny, které v přirozených poměrech tou dobou jsou v klidu, lze jim za suché povětrnosti udržovati atmosféru vlhkou, za vlhké suchou a pod., jak toho jich vzrůst vyžaduje, přestává pěstování takové býtí zemědělstvím a stává se živností zahradnickou.

Výjimkou jen tak zv. školkařství, zabývající se šlechtěním ve volné půdě, nutno považovati vždy za zahradnictví, protože vlivy přírodní oproti zručnosti, kterou šlechtění toto vyžaduje, jsou celkem bez významu.

Konečně třeba upozorniti, že dnešní označení „obchodní zahradnictví“, jehož se používá k označení živnosti zahradnické (a contr. zemědělství), není označením vhodným a výstižným, protože obchodním zahradnictvím může se rozuměti nejvýše ten druh zahradnictví, který se zabývá nákupem rostlin a dalším jich prodejem po zahradnickém ošetření. Komora proto doporučuje, aby nový zákon činil rozdíl podle znaků shora vytčených jen mezi zemědělstvím a zahradnictvím, do jehož oprávnění nutno řaditi i školkařství.”

Z tohoto návrhu seznáváme, že dosavadní pojmový zmatek se „zahradnictvím obchodním“ s kritériem vyškoleného personálu, používáním technických pomůcek, jako skleníků, jest rovněž v návrhu opuštěn a hledá se kritérium jiné. Tím má být okolnost, že jde o pěstování a prodej v zemi zvláště upravené a volné půdě odnaté takovým způsobem, který snižuje účinky a vlivy klimatické na nejmenší míru. Tuto okolnost pokládá zpráva za spolehlivé vodítko k nalezení správné hranice mezi zemědělstvím a živností zahradnickou.

U této části, obsahující zásadní stanovisko a odůvodnění návrhu, jest se třeba zastaviti. Jestliže laskavý čtenář, zaujatý pro tuto zahradnickou otázku, ať už z praktického zájmu hospodářského, nebo ideového zájmu vyššího, sledoval moje vývody až sem, pochopí, proč jen s velkým sebezapřením se odhodlávám ke kritice návrhu a opakování stanoviska již několikrát řečeného.

Především se mi nezdá dosti pochopitelné, že na jedné straně přiznává zpráva, že školeného personálu, skleníků i nejrůznějšího nářadí zemědělského a zahradnického se užívá právě tak v zahradnické, jako v zemědělské výrobě, takže se stala dosavadní hranice mezi zahrad-

nictvím zemědělským a obchodním bezcennou a na druhé straně záchrana ve vymezení rozdílu se má hledati v umělých zařízeních, sklenících, pařeništích a pod., které sníží, nebo úplně vyloučí vliv klimatických poměrů.

Uvedl jsem vyjádření doslovně, aby čtenář, neodkázán na autora, mohl sám srovnati a kontrolovati moje stanovisko. Celý výklad tento je značně nepřesný a nerad užívám toho slova, nepravnický. Ale to není chyba autora tohoto vyjádření, nýbrž látky. Jsem přesvědčen, že každý zapracovaný právník, prostudovavší si zákonný podklad a několik nálezů Nejvyššího správního soudu a znající trochu praktickou podstatu zemědělské a zahradnické práce, má jasné přesvědčení o této otázce. Je ovšem těžko a nad síly člověka i právníka najíti kritérium pro věc neexistující. Pak to ovšem musí dopadnouti tak, že ze srovnání je možno si vyložití tendenci autora: skleníky to nejsou, ale musí-li to být něco, tak to mohou být jen skleníky.

Nezbývá, než abychom si pověděli znovu něco o těch umělých zařízeních, která vliv přírody omezují na nejmenší míru! Pařeniště i skleník jest dnes obvyklým zařízením nejen zahrady, ale většiny racionálně pracujících závodů rolnických, zejména kolem konsumních středisk. V nich se však příroda nefalšuje, ale jejímu tvoření se napomáhá. Díky těmto zařízením může dnes prvovýroba zemědělská uspokojiti náročný konsum, ale také v národohospodářském smyslu ušetřiti peníze, věnované jinak za dovoz cizího zboží. Nechci opakovati znovu všechny důvody, které jsem již uvedl proti tomuto kritériu, že zemědělství v širokém smyslu dávno zahradnictví předstihlo v odborném vzdělání, praktickém učení, technických vymoženostech.

Umělý postřik, umělá líheň a žárovka v kurníku je také náhrada nebo doplnění přírody (do té rafinovanosti ještě zahradnictví nedošlo), a přece není možno v tom spatřovati kritérium živnosti právě tak, jako (což já vím, co vše přijde?) zavedou-li snad za několik let výdojná hospodářství gramofon nebo amplion do stáje, neboť je známo, že kráva lépe dojí, nebo aspoň spouští, když se jí zpívá. To je všechno vývoj, věc prozatímní a podléhající změně a nemůže toho býtí použito jako konstantní charakteristiky právního pojmu živnost. Současné správní soudnictví tyto věci posuzuje se vzácným rozhledem a otevřenými očima pro pokrok. Proto mám za to, že návrh autora návrhu obchodní komory je neproveditelný, logicky nemožný, právnícky neschopný a jeho

pojetí do zákona by znamenalo nejasnost, nepřesnost a proto právní nejistotu. A poněvadž skutečně se jiné kritérium ani vymyslet nedá, nezbude než vycházeti znovu z výkladu čl. V. živnost. řádu a hledati kritérium v pojmu „zemědělská produkce“ a ve výkladu, že vše, co z půdy, země, jakýmkoli způsobem, v jakémkoli prostředí a za pomoci jakýchkoli vymožeností technických roste a pochází, je vyloučeno ze živnostenského řádu. Zahradnictví, jako speciální obor zemědělské výroby, charakterisovaný intenzitou pracovní a snad převahou určitých rostlin, spadá cele do této produkce zemědělské a proto v živnostenském řádě nemá místa.

Tím se vrátíme k jasnému zákonnému stavu úv. patentu k živnostenskému řádu, proti němuž ani živnostenská komora nemá námitek, škrtnou se nedůsledné a právnicky neudržitelné výstřelky, mající původ na půdě vídeňské, opatříme si právní jistotu a důstojný systém a přiřadíme se ke všem evropským systémům právním a hospodářským.

Zvláštní stanovisko má autor zprávy obchodní komory ke školkařství. To prý jest považovati vždy za živnost, protože vlivy přírody proti zručnosti, kterou šlechtění to vyžaduje, jsou celkem bez významu. Jestliže v ničem jiném, v tomto ukázal autor naprostou neznalost věci.

Vlivy přírodní ve školkařství jsou právě takové — a často ještě větší — jako u jiné produkce rostlinné. Vzrůst rostlin ve školkách jest podmíněn právě tak, jako u brambor, obilí, nebo zeleniny, půdou, vláhou, teplem a světlem a jest v mnohem větší míře vystaven všem živelním pohromám, jako krupobití, vichru, suchu, mrazu, škůdcům živočišným, epidemickým nákazám bakteriologickým, než tyto uvedené zemědělské kultury. Vždyť, kdežto oves nebo ječmen jest vystaven vlivům přírodním pouze čtyři měsíce, jest tak u rostlin školkařských po celý rok. A největší živelní škody jsou ve školkařství způsobeny silnými mrazy právě v měsících zimních i jarních.

Zručnosti v šlechtění jest třeba pouze u části školkařské produkce, neboť mnohé stromky a sazenice se nešlechtí vůbec a pěstují se bez jakýchkoliv zásahů manuální zručnosti. Jest zajímavé, že ve větších školkařských závodech u nás i v cizině právě tyto práce, které označuje autor ve svém posudku jako „zručnost, kterou šlechtění vyžaduje“ a které se v odborné terminologii nazývají roubování, očkování, zaštipování, očišťování atd., dělají síly pomocné, nekvalifikované,

denní dělníci, nejčastěji ženy a zahradníci školení (vyučení) obstarávají toliko organizační práce těchto pomocných sil, dozor nad nimi a práce expediční a administrační.

Doporučuji autoru tohoto názoru, aby si zašel do kterékoliv školky a dal si vyložití podstatu školkařství. Doporučuji mu dále a všem zájemcům shlédnouti film Ovocnické jednoty, v němž celý postup práce školkařské je názorně uveden.

Uvádím, že sama důvodová zpráva k nové úpravě daňové k § 47 zařazuje celé ovocnictví, štěpařství a školkařství do toho zahrnující, do zemědělství.

Ale důslednost, logičnost a propracovanost tohoto stanoviska autorova korunuje závěr návrhu: navrhuje změnit obsah pojmu zahradnictví zákonem tak, že zahradnictví v celém pojmovém svém rozsahu má býti živností a ta zahradnictví dosud neživnostenská mají ztratit toto jméno a býti pojmenována zemědělstvím. Snad touto formální změnou má býti dosaženo toho účinku, pro nějž v dřívějších návrzích a důvodech nebylo dostatek věcných důvodů. Mám za to, že proces mnou navrhovaný bude schůdnější: ponechme zahradnictví čím je, uvědomme si, že je produkcí půdy, mějme odvahu přímo mysliti a důsledně jednat.

5. Závěr a návrhy.

Předešlé kapitoly obsahují hospodářské i právní zdůvodnění našeho stanoviska ve speciálních otázkách a kde to bylo třeba, i kritiku odchylného názoru a je potřebí, abychom z nynější právní úpravy vycházejíce, svedli veškeré svoje vývody v systematický závěr a uvedli zároveň speciální návrhy k jednotlivým právním souborům, které mají býti pramenem práva pro budoucí čas.

1. Stojíme na zásadě, vyslovené čl. V. úv. pat. k živnostenskému řádu — vykládajíc ho s použitím § 60 ž. ř., právního a hospodářského vývoje a úmyslu zákonodávce tak, že široký pojem zemědělská a lesní produkce, t. j. také výroba rostlinná, počítající s půdou jako vegetačním faktorem, (tedy prostě: vše, co roste z půdy), obsahuje v sobě i zahradnictví.

2. V důsledku toho třeba vypustiti ustanovení o obchodním zahradnictví provozovaném po živnostensku z odst. 3 § 47 zákona daňového a prováděcího nařízení.

3. Vypustiti vůbec pojem zahradnictví z návrhu zákona o obchodních komorách.

4. Nové znění čl. V. úv. pat. obsahuj

výklad pojmu zemědělská a lesní produkce ve smyslu uvedeném ad I.

II. Zahradnictví se stanoviska národohospodářského.

Pro posouzení otázky de lege ferenda, je-li pokládati zahradnictví za živnost nebo součást zemědělství, bude v neposlední řadě rozhodným posudek o jeho národohospodářském poslání. V tomto směru je třeba analysovat, v čem vlastně spočívá zahradnická výroba.

Podkladem zahradnické výroby jest půda, bez níž není zahradnictví možno. Práci na půdě, směřující k vypěstování rostlin, kryje se zahradnictví úplně s pojmem zemědělství. Řekli bychom tedy, že zahradnictví, jako pěstování rostlin, je součástí prvovýroby zemědělské. Má s ní společné znaky: půdu, práci a odvislost od podnebných vlastností. Zahradnictví liší se od zemědělství větší intenzitou výrobní. (Více ruční práce, hnojiv, speciální technické prostředky výrobní.) Ale přece jen základní podmínky zahradnické výroby, totiž půda, přirozené světlo sluneční a voda jsou hlavními jejími podmínkami, stejně jako u všeho ostatního zemědělství.

Výnos pruského ministerstva zemědělství z 29. ledna 1921 výslovně uvádí, že mezi zahradnictvím a zemědělstvím v užším smyslu není pojmového rozdílu, nýbrž rozdíl je jen ve stupni využití půdy. Zahradnictví patří jako pěstování plodin k pojmu velké činnosti zemědělské, ne jako vedlejší podnik zemědělství v užším smyslu, nýbrž i jako převážně, nebo výlučně vyrábějící zahradní plodiny bez ohledu na jejich vlastnost.

Velmi důležité jest, že pruské ministerstvo zemědělství výstižně uvedlo stupeň využití půdy. Zahradník sklízí na stejné ploše půdy následkem zvýšeného nákladu pracovního a hnojiv více nežli zemědělec.

Pomocné prostředky, používané zahradníky, nedají se srovnávati s nástroji a strojními zařízeními, jichž užívá průmysl (živnosti) při zpracování suroviny. U zahradnictví jde o živoucí materiál, rostliny, jež se udržují tím, že se jim poskytují potřebné podmínky k jejich vzrůstu. U živností naproti tomu slouží pomocná zařízení bezprostřednímu zhotovení výrobku samého.

Jen použitím přírodou poskytovaných sil a prostředků (půda, teplo, vlhko, světlo a vzduch) může zahradník vypěstovati svoje vý-

robky. Příznak zemědělského zahradnictví může býti jedině prvotní produkce (Urproduktion). Jiného příznaku prakticky se nedá použiti.

Toto stanovisko je v národohospodářské theorii jednotně zastáváno a není národohospodáře, který by se ve svém úsudku od tohoto názoru lišil.

Ve shodě s tímto národohospodářským názorem je upraveno zákonodárství ve všech státech mimo státy vzniklé rozpadem monarchie rakousko-uherské, zejména také ve státech, ve kterých zahradnictví plní velmi důležitou hospodářskou úlohu, jako na př. v Itálii, Francii, Belgii, Holandsku. I v Německu bylo nařízením pruského finančního ředitelství ze dne 23. listopadu 1923 veškeré zahradnictví zbaveno povinnosti platiti živnostenskou daň s platností od 1. ledna 1924 tím, že § 4 pruského zákona o dani živnostenské z r. 1891, obsahující do té doby ustanovení o povinnosti platiti živnostenskou daň pro umělé zahradnictví, byl odstraněn.

V našich poměrech zabývaly se touto otázkou směřodatné instituce, zejména Stálá delegace zemědělských rad a Československá Akademie Zemědělská.

Usnesení Stálé delegace zemědělských rad zní takto:

I. Stálá delegace zemědělských rad pokládá zahradnictví za součást zemědělství ve shodě se všemi národohospodáři a trvá na tom, aby úřední praxe a zákonodárné sbory pod tímto ideovým názorem řešily jeho potřeby.

Zahradnictví jest prvotní zemědělská výroba, spočívající v pěstování rostlin a jen intenzitou a specialisací jeví se jako vyšší stupeň výroby. Jeho výrobními činiteli jsou jako u ostatního zemědělství přírodní podmínky, půda, světlo, teplo a voda.

II. To, co dosud mylnými teoriemi bylo nazýváno zahradnictvím umělým nebo uměleckým, pokládáme jen za intenzivnější způsob zahradnické výroby, případně s použitím dokonalejších zařízení výrobních. Za uměleckou ve výrobě zahradnické pokládáme jen činnost zahradního architekta, spočívající v navrhování a provádění zahradních projektů.

III. Za obchodního zahradníka pokládáme ve shodě s právními předpisy takového podnikatele, který výlučně, nebo z převážné většiny zabývá se nákupem a prodejem cizích zahradnických výrobků (výpěstků).

Stanovisko Československé Akademie Zemědělské jest totéž.

Stejným způsobem pojímá pojem zahradnictví celá řada národohospodářských spisovatelů

a odborná literatura, na př. Horáček, Aereboe, stejně jako bohatá vědecká literatura národohospodářská vůbec i speciální díla, řešící otázky zahradnické, nebo zvláště tuto otázku právní příslušnosti, na př. „Die Beiträge zur Frage der Rechtszugehörigkeit des Gartenbaues“ — Dresden.

Theorie národohospodářská při svých úvahách vychází z předpokladu, že každá hospodářská výroba vzniká spoluúčastí různých činitelů, kteří jí dávají speciální charakter; u průmyslu a živností je to práce a kapitál, u zemědělství je hlavním činitelem mimo těchto dvou ještě příroda.

Tento činitel přírody projevuje se v zemědělské výrobě půdou a podnebím. K tomu přistupuje vznik zemědělského produktu z určitého zárodku, ať u rostliny v klíčku, nebo u zvířete v buňce.

Speciálně rostliny tvoří pomocí chlorofylu organické látky z látek anorganických a ukládají v nich život pomocí slunečních paprsků.

Tito činitelé jsou hlavní podmínkou zemědělské výroby a dávají jí svůj ráz. Lidským zasazením je možno účinky jednotlivého činitele do jisté míry podporovat nebo zmenšovat, není však možno pouhou lidskou prací bez vlivu těchto činitelů zemědělskou výrobu vyvolat. Pracuje tedy zemědělství na rozdíl od ostatních hospodářských činností se živou hmotou a to jest jeho specifickou vlastností. Tímto theoretickým postupem dochází národohospodářská theorie k definici, že zemědělstvím je každé takové lidské podnikání, které pomocí kulturních rostlin a domácího zvířectva přeměňuje neústrojně látky v látky ústrojně a způsobuje je tak k ukojení lidské potřeby. Děje-li se tato změna v určitém systému činnosti hospodářské, stává se dalším jejím znakem snaha po zisku.

Důsledně tedy spadá pod pojem zemědělství ona činnost zahradnická, jež má shora uvedené vlastnosti a předpoklady.

Zemědělská výroba vlivem stoupající kultury používá ovšem různých pomůcek technických, odpovídajících všeobecnému pokroku lidstva. Jsou to nejen stroje ve vlastním smyslu, ale i vědomé a účelné postupy, spočívající ve funkci bakteriologie v zemědělství, ochranných prostředků a hnojiv, sil, umělého zavlažování a zařezávání, použití elektřiny, osvětlováním, pohonem a konservací píce. Při tom však není možno říci, že by zahradnictví ve všech oborech tohoto druhu převyšovalo rolnickou výrobu, naopak, zejména pokud jde o investice nákladů

stavebních a strojových, převyšuje rolnická výroba výrobu zahradnickou (produkce řepy, chmele, tabáku, zeleniny). Také pokud jde o cvičenou lidskou sílu máme v ostatní zemědělské výrobě speciální typy, vyžadující odborného vzdělání a vydatné praxe (švýcaři, dojiči, porybní, lesníci).

Ani to, co v uvažování fiskalistů tvoří hlavní důvod pro odlišné posuzování zahradnictví od ostatního zemědělství, totiž výnos a rentabilita, není u zahradnictví již dávno něčím odlišným od ostatního zemědělství. Snad větší obrat peněžní a častější výměna použitého kapitálu charakterisují některé zahradnické závody, zejména v konsumních centrech, ale celková rentabilita a podnikatelský smysl nejsou dávno u zahradnictví při velké konkurenci zvláštním příznakem, který by mohl mít za následek podrobení tohoto oboru speciálním daním, nebo dokonce zahrnutí do zcela odlišného oboru lidské činnosti.

V této souvislosti bude také účelné k ujasnění zákonného pojmu „obchodního zahradnictví po živnostensku provozovaného“ připojit charakteristiku národohospodářsky podloženou, jak se vyskytla v rozhodnutí Nejvyššího správního soudu z 21. června 1922 a je uvedena v Bohuslavově sbírce pod číslem 1.435.

Toto rozhodnutí již tehdy v době platnosti starého zákona daňového pokládá za obchodní zahradnictví ono zahradnictví po živnostensku provozované, které se neomezuje na vlastní produkty, nýbrž opatřuje si je také odjinud za účelem dalšího zcizení, ať ve formě zpracované, či nezměněné.

Docházíme k závěru, který vyplývá z těchto národohospodářských úvah a konstatujeme ve shodě se všemi národohospodáři, že

- 1.) zahradnictví jest stejně jako rolnictví prvotní výrobou,
- 2.) zahradnictví i rolnictví pracuje se živou hmotou (rostlinou),
- 3.) zahradnictví i rolnictví je vázáno na půdu a je odvislé od přírodních zákonů,
- 4.) zahradnictví i rolnictví jako speciální obory vyžadují technicky školeného personálu a stále se zdokonalujících technických pomůcek.

III. Učňovská otázka.

Když jsem asi před pěti lety na manifestační schůzi zahradníků živnostenského směru uváděl zásadní námitky proti thesi, že zahradníku nekyne větší prospěch, bude-li jeho obor se-

živnostněn, byl projeven s mými názory souhlas ve všech bodech, týkajících se právní stránky věci, účelnosti a vhodnosti, ale bylo mi uvedeno k úvaze toto:

Dobře, chápeme vaše stanovisko právní, přednost zařazení zahradnictví do zemědělství, výhody daňové a nespoutanost živnostenským právem, ale jestliže pokládáme zahradnictví za zvláště vyspělý druh zemědělství, musíte se postarat také o odbornou výchovu zahradnického dorostu tak, aby zahradnictví udrželo svůj náskok a větší technickou zručnost. A to se může státi jen odborným školením zahradnického dorostu v živnostenských školách pokračovacích.

Tento hlas měl pravdu jen v první své části. Je pravda, že zahradnický dorost musí býti odborně školen a připravován. A čím budou větší nároky v zahradnictví, čím budou úkoly tohoto zaměstnání vyšší, tím naléhavější bude potřeba odborné průpravy zahradnického dorostu. Ale nesprávný je názor, tlumočený v druhé polovině, respectively v závěru tohoto projevu. Má totiž za to, že odborná průprava zahradnického dorostu musí se díti v živnostenské škole pokračovací, tedy v zařízení připjatém na živnostenský řád a souvisejícím s ustanoveními tohoto zákona o učních řemeslných. Tento názor vychází z předpokladu, že toto odborné školení nemůže býti jiné formy než řemeslné školení učňovské, což je názor příliš úzký. Není tomu tak. I v zemědělství s pokračující intenzitou máme organizaci zemědělského učňovství a přece nikoho nenapadne, že tuto organizaci by bylo třeba připínati na systém živnostenského řádu a že by se tím zemědělství stávalo živností.

V zemědělství německém přes dvacet let již používá se instituce zemědělského učňovství a také u nás již před válkou byla tato organizace prakticky vyzkoušena a je v činnosti. Spočívá v tom, že v určitých vybraných objektech, zvláště vyhovujících sledovanému cíli, přijímají se mladí hoši na určitou řadu let k osvojení si osvědčených výrobních method a způsobu hospodaření buď za plat, nebo jen za práci, při tom jsou soustavně učícím hospodářem ve všech směrech poučováni a po odbytu této učební doby skládají zkoušku před zvláštní komisí, složenou u zemědělské rady z theoretiků i praktiků. Zvláště nynější doba, kdy je lidovými školami hospodářskými postaráno o souběžné theoretické vzdělávání těchto mladých zemědělců, přispívá velmi účelně k realizaci tohoto zemědělského učňovství.

A použijeme-li této analogie u učňů zahradnických, vidíme, že také z těch dá se vybrati celá řada vzorných podniků zahradnických, poskytujících mladému hochu možnost zapracovati se do různých zahradnických prací, a pokud jde o theorii, máme celou řadu zahradnických škol nižších typů, v nichž potřebné vědomosti theoretické je možno lacino získati, nemluvíme-li již o husté síti lidových škol hospodářských, které poskytnou zahradnickému učni potřebné vzdělání, ať už sídlo učebního podniku je kdekoliv.

Říšský svaz čsl. zahradnictva v Praze již po dlouhá léta organisuje péči o toto učňovství zahradnické, vede matriku zahradnických učňů a praktikantů, pořádá podle potřeby zkoušky těchto učňů a vydává podle výsledku zkoušky vysvědčení. Je to jakási samospráva odborová, která následkem značného vědomí odpovědnosti je všeobecně respektována a působí příznivě na stavovský vývoj uvědomění.

Je zajímavé, že to, co Říšský svaz provádí zde jako autonomní činnost odborovou, bylo v Uhrách již roku 1907 upraveno výnosem ministerstva orby, obsahujícím ustanovení o vyučení zahradnických učňů a kvalifikaci zahradnických pomocníků. Také v Uhrách bylo toto ustanovení důsledkem rozdělení zahradnictví na živnostenské a zemědělské. A je pro nás zajímavé, že uherské ministerstvo orby vědělo si již v roce 1907 rady s otázkou učňovskou. Tento předpis jest dosud v platnosti na Slovensku. V Maďarsku byla tato úprava roku 1922 novelisována, takže nyní platná ustanovení v Maďarsku vykazují již některé odchylky od úpravy platné u nás na Slovensku.

Výnos z roku 1907 stanoví pro zahradnického učně zkoušku způsobilosti jako podmínku, aby se mohl stát zahradnickým pomocníkem. K této zkoušce může býti připuštěn absolvent speciálních zahradnických ústavů, nebo ti hoši, kteří byli jako učňové přijati a vycvičeni od zahradníků, zmocněných k tomu ministerstvem orby. Počet učňů jest omezen v poměru k počtu vyučených pomocníků v témž závodě pracujících. Za zahradnického učně tohoto druhu se nepokládají učňové v obchodech s květinami, jichž majitelé se zabývají jen prodejem a vázáním koupených a odřezaných květů; ti podléhají živnostenskému řádu. Naproti tomu nespádají pod živnostenský řád zahradniční učňové, kteří jen na čas prodlévají v těchto obchodech za účelem nabytí zručnosti v prodejní technice a vázání květin.

Učňové se přijímají na smlouvu, kterou viduje policejní kapitán nebo služný, nebo krajinský maďarský zahradnický spolek. Učňové musí být 12 let starší, ne však starší 16 let a musí vykazati absolvování nejméně 6 tříd obecné školy. Výuční doba trvá nejméně 3 roky. Jestliže během této učební doby byl učeň po dobu delší tří měsíců nemocen, musí dobu nemoci nahrazovati. Učební doba musí být trávena v témž závodě. Změna závodu je možna jen se souhlasem krajinského maďarského zahradnického spolku a musí být hlášena u příslušného policejního úřadu.

Učňové jsou povinni navštěvovati opakovací školu a v obcích, kde je pokračovací škola živnostenská, také tuto, aby si osvojili zručnosti v kreslení. K odbornému poučení musejí znáti příručku „Malý zahradník“, jež dává též příležitost k výcviku v počtech a pravopise. Po uplynutí doby učební vydá zahradník učni vysvědčení, uvádějící všechna odvětví a druhy zahradnické, v nichž se cvičil. Dále uvádí vysvědčení charakteristiku spolehlivosti, pilnosti, pořádkumilovnosti a poslušnosti učně. Zkouška způsobilosti koná se před tříčlennou komisí, již sestaví ministerstvo orby. Předseda státní odborný orgán, dva členy navrhuje krajinský zahradnický spolek, jednak ze svého středu, jednak z okruhu sídla zkoušky. Zkušební taxa se neplatí. Honorář zkoušejícím poukáže ministerstvo orby. Zkoušky se může též účastniti mistr. Prospěch na vysvědčení klasifikuje se známkami: výborný, dobrý a dostatečný. Vysvědčení podepisují všichni zkoušející.

O výsledku zkoušky musí být zpraveno ministerstvo orby. Zkouška se koná každoročně dvakrát a to na jaře a na podzim v místech, kde je zahradnictví více soustředěno. Místo a čas zkoušky uveřejňuje časopis ministerstva orby. Za připuštění ke zkoušce podá si učeň nejméně 6 týdnů předem žádost k tomuto ministerstvu a připojí smlouvu o učení, vysvědčení od zahradníka, písemné práce a případně i kresby. Žádost se podává u Krajinského zahradnického spolku, který tři týdny před zkouškou žádosti společně předloží a navrhne vykonání zkoušek.

Povolení zkoušky zašle se žadateli prostřednictvím Krajinského zahradnického spolku 8 dní před jejím konáním. Učeň, který pro nemoc, nebo jinou vážnou příčinu se nemohl zkoušky účastniti, může se odůvodněnou žádostí přihlásiti ke zkoušce nové. Kdo se nepřihlásil do dvou let po odbytí učební doby, ztrácí možnost ji vykonati.

Nařízení obsahuje dále přechodná ustanovení a v závěrečném ustanovení předpisuje vedení stálé evidence zahradníků, způsobilých k přijímání učňů, dále předpisuje vedení seznamu učňů a způsobilých pomocníků. Seznamy tyto obstarává a stále doplňuje Krajinský zahradnický spolek. Každému učni daruje návod „Malý zahradník“ a výborně kvalifikovaným pomocníkům zajišťuje přijetí do kursu zahradnických pomocníků. Absolventům tohoto kursu s výborným výsledkem poskytuje podle rozpočtových možností podporu na studijní cestu do cizozemská.

Nařízení z roku 1922 upravuje jednotně vyučovací soustavu u zahradnických učňů za účelem zajištění kvalifikační úrovně zahradnických pomocníků. Ustanovuje, že za zahradnické učně, pokud vyhovují předepsaným podmínkám, mohou být přijaty i ženy. Zahradnickými pomocníky budou v budoucnosti považováni jen ti, kdo složili zahradnicko-pomocnickou odbornou zkoušku a dostali o tom vysvědčení. Ke zkouškám mohou být připuštěni jen učňové vyučení ve státních, obecních, nebo soukromých zahradnictvích, pověřených k přijímání učňů. Oprávnění k držení učně uděluje Krajinský uherský zahradnický spolek významnějším obecním (ústavním) nebo soukromým závodům, které jsou po stránce svého zařízení zárukou úspěšného vyučení. Tato kvalifikace může být zjištěna přehlídkou Krajinského zahradnického spolku. Pokud jde o závody obecní nebo ústavní, musejí míti vedoucího zahradníka, jehož jméno hlásí do 14 dnů Krajinskému zahradnickému spolku za účelem revise povoleného práva. Za toto oprávnění platí zahradník peněžní příspěvek. Oprávněný zahradník podléhá stálé kontrole Krajinského spolku.

Počet učňů je odvislý od počtu zaměstnaných pomocníků. Při jednom pomocníku může být přijat jediný učeň, při dvou až pěti pomocnících 2 učňové a při větším počtu než 5 pomocníků může být přijat na každého dalšího pomocníka další 1 učeň. Zahradník je odpověden za vyučení přijatého učně, dozírá na jeho mravní výchovu a nesmí ho používati k domácí nebo služebnické práci. Ustanovení o učních je přežato z nařízení z r. 1907. Písemná smlouva o učení musí být potvrzena, jde-li o učně v Budapešti, okresním starostou, u župních a magistrátních vrchností úřadem první stolice a mimoto vždy Krajinským zahradnickým spolkem. Smlouvu podepisují na jedné straně ústav, nebo zaměstnavatel, na druhé straně rodiče nebo poručník přijatého učně. Musí

být sepsána do 30 dnů po přijetí a během dalších 15 dnů předložena jmenované vrchnosti a Krajinskému zahradnickému spolku. Vytváří se ve dvou exemplářích jako originál, z nichž jeden obdrží učící se zahradník, druhý rodiče nebo poručník učňův. K předložení smlouvy zahradnickému spolku jest třeba jako přílohy výtahu z matriky a lékařského vysvědčení o zdravotním stavu přijatého učně. Za přijetí k evidenci platí se zápisné, ustanovené se souhlasem ministerstva orby. Učňové mají být starší než 13 let, nesmějí však překročiti 18. rok. Vzdělání šesti tříd měšťanské nebo jiné střední školy. Učení trvá 3 roky. Předpis o nahrazování doby nemoci převzat ze starého. Učební doba může být zkrácena na dva roky pro ty, kteří vykazali absolutorium 6 tříd některé střední školy s dobrým prospěchem. Jmenovaná již učebnice obsahuje theoretickou přípravu učňů. Po uplynutí předepsané učňovské doby vydá učební pán vysvědčení, v němž uvede všechna zahradnická odvětví, jimž se učeň učil, označí jeho schopnosti, pracovitost, poslušnost a spolehlivost a na konci označí odvětví, v němž učeň vykázal nejlepší prospěch.

Učeň vede po dobu učení pracovní deník, vidovaný občasně zaměstnavatelem. V lednu předkládá ho Krajinskému zahradnickému spolku. Při pomocnické zkoušce předkládá ho zkušební komisí. Žádost za povolení pomocnické zkoušky předkládá se písemně Krajinskému zahradnickému spolku. Doloží se smlouvou a vysvědčením zaměstnavatele. Mimo to přiloží pracovní deník, odborné kresby a písemné práce. Zmešká-li zkoušku, může ji opakovati teprve po 6 měsících. Do dvou let po uplynutí učební doby musí být přihláška předložena, jinak se ztrácí možnost jejího výkonu. Zkušební komise skládá se ze tří členů, z nichž předsedu jmenuje ministerstvo orby, ostatní dva deleguje Krajinský zahradnický spolek ze řad odborných zahradníků. Zapisovatelem zkušební komise jest tajemník zahradnického krajinského spolku. Zkoušky se skládají v maďarské řeči a učební pán jest povinen postarati se o to, aby učňové národnosti nemaďarské si tuto řeč náležitě osvojili. Kdyby však přes to maďarské řeči neovládali, mohou výjimečně použiti i řeči mateřské. Cizí státní příslušníci mohou být připuštěni ke zkoušce, jestliže se vyučili v Maďarsku. Zkušební poplatek určuje Krajinský zahradnický spolek se souhlasem ministerstva orby. Honorář předsedy a členů zkušební komise určuje toto ministerstvo a vyplácí se z položky státního rozpočtu.

Zkouška se koná z oboru, který si učeň zvolí. Je theoretická a praktická. Učňové, kteří obstáli ve zkoušce s výborným nebo dobrým prospěchem, obdrží vysvědčení pomocnické způsobilosti, podepsané členy komise a zapisovatelem. Při horším prospěchu může opakovati zkoušku po roce. Předseda komise hlásí výsledek zkoušky ministerstvu orby. Zkoušky je možno podniknouti ke konci každého kalendářního čtvrtletí. Místem zkoušky jest pravidelně Budapešť, termín její určuje předseda komise v dohodě se Zahradnickým spolkem. Datum zkoušky se uveřejňuje v domácích odborných časopisech. Spory mezi zaměstnavatelem a učněm nebo jeho rodiči vyřizuje Krajinský zahradnický spolek. V případě ztráty vysvědčení se toto vyhláškou v „Budapeštském věstníku“ prohlašuje za neplatné. Vysvědčení zašpiněné, nebo poškozené může vyměnití Krajinský zahradnický spolek za nové, při čemž se platnost starého zruší. Vysvědčení nabyté v cizině může být nostrifikováno po vykonané zkoušce. Krajinský zahradnický spolek vede evidenci všech zahradnických závodů, oprávněných k držení učňů.

Také v Sasku zabývala se zemědělská rada otázkou zahradnického učňovství a vyřešila ji samostatnou úpravou, obsahující jednak řád o učení, jednak zkušební řád, jakož i vydáním všech formulářů k této otázce se vztahujících. Úprava saská, navázaná na organizaci zemědělské rady, v níž také stavovské zastoupení zahradnické hraje významnou úlohu, spočívá na zmocnění ministerstva upravití tuto speciální otázku a výslovně podotýká, že úprava učňovství zahradnického má být obdobou úpravy učňovství zemědělského. Za účelem provedení tohoto zmocnění rozděluje se království saské na 6 oblastí, volících zástupce zahradnické, z nichž jest volen předseda výboru pro zahradnické učňovství. Zkušební komisi tvoří v každém z těchto 6 obvodů za předsednictví zvoleného předsedy 3 zahradníci v tomto obvodu zahradnický hospodářci a mimo to tři náměstkové. Mimo to je každý předseda oprávněn k jednotlivému výkonu zkoušky přizvati místní zahradnické odborníky. Funkce zkušebních komisařů jest čestná. Přihlášení ke zkoušce platí zápisné a zkušební poplatek. Výběr učňů jest vědomý a děje se za úzkostlivého šetření zásady, že jen tělesně a mravně vyvinutí a způsobilí hoši mohou být zapsáni do seznamu učňů. Vykazují se posledním školním vysvědčením. Otec nebo poručník učně se zavazuje vydržovati ho po 3 roky na učení. Otec nebo poručník jest povinen zajistiti učni potřebné prostředky k návštěvě

pokračovací nebo odborné školy. Smlouva o učení musí být během 4 týdnů po vstupu uzavřena mezi zahradníkem na jedné straně a otcem nebo poručníkem na straně druhé. Je písemná a vyhotovuje se ve třech exemplářích. Po jednom obdrží obě strany a třetí má v uschování výbor pro zahradnictví při zemědělské radě. Tento výbor vydává formulář vzorné smlouvy. Smlouva jest osvobozena od poplatků. Členové výboru pro učňovství zahradnické mají možnost přesvědčiti se o stavu výchovy učně, jeho chování a jeho použití v závodě. Po ukončení učební doby vyhotovuje učící zahradník vysvědčení o svých zkušenostech s učněm. Po obdržení tohoto vysvědčení přihlásí se učen u jmenovaného učňovského výboru příslušného obvodu ke zkoušce učňovské, která se koná za přítomnosti nejméně tří členů. Podle výsledku zkoušky vydává se písemné vysvědčení zkoušenému, jež je průkazem způsobilosti zahradnického pomocnictví. Pro zkoušku jest vydán podrobný zkušební řád, obsahující ustanovení o složení zkušební komise, době zkoušky, předložení potřebných dokladů a druhu známek.

Obě tyto úpravy jsou velmi účelnou pomocí pro úpravu našeho učňovství zahradnictví a je možno z nich se zřetelem k našim poměrům vybrati ustanovení, která po stránce stavovské budou velmi účelná. Řešení této otázky v našich poměrech je velmi naléhavé a ministerstvo zemědělství na popud, došlý z Říšského svazu, právě se zabývá jeho řešením.

IV. Zahradníci na městských trzích.

Již po několik let stěžují si zahradníci bez rozdílu směru na chování se policejních orgánů v menších městech, že s poukazem na domácí živnostníky jsou vykazováni z těchto trhů a tak znemožňováno jim prodávati veřejně svoje zahradnické výrobky. Poněvadž tyto zkušenosti jsou hromadné, bude velmi účelné také v tomto směru uvéstí právní stav a případně naznačiti postup, jak v jednotlivém případě možno dosáhnouti nápravy, aby zahradník svoje výrobky na takovém trhu mohl volně prodávati.

Živnostenský řád, upravující v hlavě V. tržní obchod, ustanovuje, že každý má právo jezdit na trhy s veškerým v obchodě dovoleným zbožím, pokud toto zboží podle druhu trhu je na něj připuštěno. Toliko zboží, jehož prodej je vázán koncesí, může být i na trzích prodáváno jen od živnostníků touto koncesí opatřených.

Předmětem obchodu na týdenních trzích (o něž hlavně jde), jsou podle ustanovení těchto předpisů potraviny a surové přírodní, hospodářské a polní nářadí, výrobky, které náležejí k vedlejším v zemi obvyklým zaměstnáním rolníků v okolí a obecné předměty denní spotřeby. Jen ostatní věci, než právě uvedené, je zpravidla dovoleno prodávati toliko živnostníkům v obci samé bydlícím.

Všichni návštěvníci trhu mají při provozování svých tržních obchodů stejná práva. Ve příčině poplatků tržních ustanovuje právní předpis, že obce nesmějí tržní obchod zatížiti žádnými jinými dávkami, než které jsou náhradou za přenechanou prostorou, za užívání bud a nářadí a za jiné výlohy, spojené s konáním trhu.

Tato základní ustanovení nemohou být tržním řádem měněna a jsou směrodatna pro posuzování otázky účasti zahradníků na trzích.

Stane-li se tedy případ (sám jsem byl toho svědkem), že policejní orgány, pravděpodobně na stížnost obchodníků zeleninou, zakázaly na týdenním trhu prodej zeleniny, dovezené autem z jiného města, nebo ze zahradnictví, ležícího mimo obvod města tržního, jednaly v tomto případě tržní orgány neoprávněně, v odporu k zásadním ustanovením o tržním obchodu a bylo možno stížností na dohlédací úřad, jímž jest okresní úřad, proti tomuto nařízení protestovati, event. domáhati se náhrady škody na správě obce, odpovídající za ony tržní orgány.

Tento právní stav není našim zahradníkům a zemědělcům pravděpodobně dobře znám a tím se stává, že dochází k takovému jednání jejich zájmy poškozujícím.

V. Stavovské a organizační otázky zahradnické.

Vylíčené tříštění zahradníků v hlavní otázce právní povahy a příslušnosti zahradnictví projevuje se ovšem prakticky i při řešení otázek stavovských a organizace odborové. Rozpor, který byl způsoben nejasností a nedůsledností právních předpisů, stal se pramenem nepřátelství, nedůstojného uvědomělých příslušníků téhož stavu.

Vidíme následky toho denně a není možno se s tímto stavem spokojiti. Vždyť účet těchto rozporů platí celý zahradnický stav, zbytečně a neúčelně se při nich vyplývají síly a schopnosti, které jsou tak potřebné k organizačnímu vybudování zahradnictví, jeho hospodářského

a sociálního programu a odborného školení. Vždyť jest nepochopením potřeby doby a malicherností osobní v době platného právního řádu, založeného na nejvyšší zásadě demokracie, třístiti se v nazírání na kteroukoliv otázku, od jejíž úpravy závisí zdar podnikání. Doufejme, že toto poznání brzy pronikne všemi řadami zahradníků a že se brzy sejdou obě skupiny k společnému stolu se svornou vůlí odkliditi rozpory a shodnouti se na nejbližších stavovských úkolech.

Tyto stavovské úkoly nejsou malé. Zahradníci v nich budou doháněti jiné vrstvy a jiné stavy. Spočívají ve vybudování stavovské organizace a odborového zastoupení ve všech sborech a institucích otázky sociální a stavovské řešících a z toho vyplyne i další potřeba získání potřebného vlivu na řešení těchto otázek ve smyslu veřejnoprávním a hospodářském i politickém.

Prvním úkolem bude starati se o nepolitickou všezahradnickou organizaci, která bude řešiti stavovské otázky zahradnické se stanoviska zájmů zahradnické výroby a osob zahradnických činných, ať zaměstnavatelů, nebo zaměstnanců. Je zájmem zahradnictví i osob v něm činných, aby tato organizace soustřeďovala všechny osoby v zahradnictví činné z celého státu. Přirozeně ovšem bude nutno vyhraditi jinonárodním útvarům možnost v užším organizačním útvaru řešiti odborné otázky se stanoviska jejich potřeb.

Takováto centrální organizace odborová bude slyšena při všech otázkách, týkajících se výroby zahradnické a jejího správního uspořádání. Ona bude znamenati odborovou samosprávu, již bude poskytnuto jistě bez námitky zastoupení ve veřejné správě, ať zemské, či státní. Ona svou početností a hospodářskou vahou může vystoupiti s požadavkem za zákonné podložení ústředního útvaru, řešícího zahradnické otázky. Tato organizace bude respektována i politicky a tím získá vliv na příslušné odborné zákonodárství.

Od tohoto útvaru ke zřízení zahradnické komory veřejnoprávní je jen krok. Jistě i to se tomuto usilování podaří. Touto cestou může zahradnický stav získati i pomoc veřejnou, jaké se těší všechny ostatní stavy a druhy zaměstnání. Tím bude teprve dán předpoklad uvědomělé stavovské politiky, jež i v zahradnictví jde s duchem doby a přizpůsobuje se v otázkách výrobních potřebě konsumu a stoupání životní míry obyvatelstva, v ohledu sociálním stará se o potřebnou rentabilitu a důstojnou mzdu za práci ať zaměstnavatele, či zaměstnance.

VI. Příklady opravných prostředků ve věcech živnostenských a daňových.

Příklad rekursu ve věcech živnostenských.

Zemskému úřadu
v Praze.

Rozhodnutím okresního úřadu v č. ze dne bylo mi uloženo státi se členem odborného společenstva zahradníků v a plniti závazky s členstvím tím spojené. Jako důvod tohoto rozhodnutí uvádí výměr, že šetřením v této věci provedeným bylo zjištěno, že provozuji skutečně činnost, spadající pod ustanovení živnostenského řádu, tedy zahradnictví obchodní.

Proti tomuto výměru podávám v příslušné lhůtě

odvolání

a navrhuji zrušení citovaného výměru.

Vyměřovací úřad opřel svoje rozhodnutí o provedené šetření, jímž bylo ujistěno, že používám (podle vlastního doznání) odborných zahradnických prostředků a procesů ve chráněném ovzduší, používám pařenišť, skleníků, pěstuji rostliny v zemi zvláště upravené a volné půdě odňaté a snažím se je chrániti opatřeními, jimiž snižují se účinky a vlivy podnební na míru zmenší. Kromě toho bylo zjištěno, že ve svém závodě zaměstnávám odborně způsobilé síly pomocné a učně.

Faktický stav mé hospodářské činnosti jest tento: Vlastním a obhospodařuji v celkem ha*) půdy, z nichž jsou věnovány produkci zahradni, ha obhospodařuji zemědělsky. Pozemky tyto jsou položeny v nadmořské výšce V zahradě pěstuji zeleninu a okrasné rostliny. K účelům předpěstění a ochrany rostlin v zimě užívám dvou skleníků s kanálovým topením a pařeništních oken. Ku spolupráci užívám jednoho pomocníka a dva hochy-praktikanty a mimo to příležitostně jiné neodborné pracovní síly.

Okolnosti tyto v podstatě potvrzují obsah skutkových okolností, uvedených k odůvodnění výměru, přes to však je možno se o nich provedením důkazu místním ohledáním a slyšením strany vždy přesvědčiti.

Vadnost výměru spatřuji v tom, že okresní úřad v rozporu se zákonnými předpisy, v rozporu s příslušnou judikaturou a konečně nepřihlížeje k současnému stavu technického pokroku v zemědělství aplikoval neexistující předpis živnostenského řádu nesprávně na poměry mého podniku.

1.) Vysvětluje tyto důvody odvolací konstatuji, že živnostenský řád, ani celý soubor živnostenských zákonů nemá ustanovení, z něhož by bylo možno souditi na možnost prohlášení jakéhokoliv druhu zahradnictví za živnost. Naopak ale ustanovení čl. V. uvoz. patentu, zahrnující zahradnictví v ustanovení ad a) v zemědělské produkci — je z okruhu platnosti živnostenského řádu zásadně vylučuje.

Použití daňových zákonů, ať již dříve platného zákona z r. 1896, nebo nynějšího zákona o přímých daních z 15. června 1927 č. 76 pro obor rozhodování o skutečnostech, upravených živnostenskými zákony, je nesprávné nejen se stanoviska ustanovení čl. IV. uvoz. patentu k živnostenskému řádu, ale i proto, že živnosten-

*) 1 ha = 5 měr nebo 3 1/2 korce (strychu).

ský řád v žádném svém ustanovení nepřipouští možnost subsidiárního použití ustanovení jiného zákona, zejména také zákona daňového.

Jestliže pak § 47 zákona o daních přímých, nehledě k tomuto zákonnému stavu, obsahuje ad 3. pojem obchodního zahradnictví po živnostensku provozovaného, odporuje tento pojem ustanovení živnostenského řádu a je dle mého názoru právně neplatný.

Avšak i v případě, že by zemský úřad nesdílel tento můj právní názor všeobecně, trvám na stanovisku, že použití tohoto předpisu pro obor živnostenského práva není odůvodněno, poněvadž podle ustanovení § 46 je sice možno dedukovatí podrobení živnosti výdělkové daní, ale v žádném právním předpisu není možno se opřít o ustanovení, že placení výdělkové daně je příznakem živnosti tak, že subjekt platící tuto daň již tím podléhá živnostenskému řádu. Ustanovení § 47 pro obor práva živnostenského je neplatné a nerozhodné.

Proto naříkané rozhodnutí, jež nařizující přihlášení do odborného společenstva má za podklad rozhodnutí o živnostenském charakteru mého podniku, je právně nepodloženo, zmatečné a neplatné.

2.) Neopouštějte tyto důvody právní, pokládám za účelno kriticky rozebrati ony skutkové okolnosti, jež vyměřující úřad v odporu s názory Nejvyššího správního soudu a v odporu s tendencí hospodářského vývoje pokládal za vlastnosti, zakládající charakter živnosti.

Okresní úřad spatřuje vlastnosti charakterisující moje zahradnictví jako živnost v tom, že

a) používám (podle vlastního doznání) odborných zahradnických prostředků a processů ve chráněném ovzduší, používám pařenišť, skleníků, pěstují rostliny v zemi zvláště upravené a volně půdě odnaté a snažím se chrániti je opatřeními, jimiž snižují se účinky a vlivy klimatické na míru nejmenší.

b) kromě toho zaměstnávám odborně způsobilé síly pomocné a učně.

K tomu uvádím:

ad a) Používání skleníků a pařenišť k účelům předpěstění a ochrany před povětrností v době, kdy v drsném našem podnebí a udané nadmořské výšce není jakákoli produkce zemědělská možná, je jednak zcela běžné v zemědělské výrobě, jednak po stránce právní tvoří vlastnost živnosti. Obojí zařízení totiž slouží v mém případě pouze jako pomůcka pro vlastní proces výroby, totiž ku vypěstování sazenic v době jarní, které se pak za účelem dalšího pěstění vysazují do volné půdy, nebo pokud jde o skleník ku přezimování rostlin choulostivějších mezi dvěma obdobími letními. V tomto používání těchto zařízení není však možno spatřovati příznak živnosti, poněvadž jednak rostlina ani ve skleníku nepřestává býti spojena se svou půdou a i ve skleníku je vysazena vlivu zevní povětrnosti. Stejného účelu jsou na př. krechty pro zimní ukládání brambor a řepy v zemědělství, nebo dokonce umělé líheň, umožňující chovateli drůbeže líhnutí kuřat v době zimní umělým způsobem a přece nikoho nenapadne spatřovati v tom živnost. Prováděcí nařízení k § 47 daňového zákona naopak takového používání těchto zařízení výslovně vyjímá z oboru živnostenského.

Ale zvláštní výklad k používání skleníků a pařenišť dává technické rozšíření jich v praxi zemědělské vůbec. Snad v letech 90. minulého století byl skleník a pařeniště výhradnou vymožeností zahradnictví, jako nejintenzivnějšího druhu zemědělské výroby, ale dnes s rostoucí intenzitou výroby, odpovídající požadavkům konsumu, je skleník a pařeniště nezbytným předpokladem každé intenzivní zemědělské výroby. Je tomu tak u nás

i v cizině. V zelinářských krajích v blízkosti velkých konsumních středisk (u nás kolem Prahy, Všetat, Nymburka, Brna, Bratislavy), zemědělci pěstující zeleninu, užívají vesměs skleníků, pařenišť, parního topení, umělé závlahy, očkovaní půdy stále více, aniž by v tom bylo možno spatřovati změnu právního charakteru činnosti. Stanovisko, že by tyto technické pomůcky mohly býti příznakem živnosti, bylo dávno opuštěno, protože je zřejmo, že jsou jen důsledkem technického pokroku ve výrobě zemědělské, která stejně nemůže ustrnouti na pracovních methodách z r. 1859.

Tento názor přejal i náš Nejvyšší správní soud v celé řadě rozhodnutí, z nichž cituji zejména nálezy č. 21888 z 1929, uvedený v oběžníku zemského úřadu z 5. dubna 1930 č. 91317/24567-1930, dále nálezy v něm citované, dále nálezy č. 14848/28 (Vavřínek Haischman), dále rozhodnutí ze 4. července 1928 (Bedřich Wenzl), nálezy 18730/28 (Jan Böhm) a celá řada jiných.

ad b) Také používání odborně způsobilého personálu, ba skoleného ve všech typech zemědělských škol, jest obvyklé v zemědělské výrobě a tvoří znak, který by byl jen provozování živnostenskému vlastní charakteristikou. Naopak, počet a různost typů zemědělských škol skýtá zemědělskému dorostu odborné vzdělání, po němž zahradníci marně volají. I otázka učební doby a forma učení v zemědělství není nic nového a živnostem vyhrazeného, nýbrž společným znakem pokročilého vývoje a specialisace ve všech oborech. Také v této otázce citované již nálezy jasně vykládají právní stanovisko tak, že druh a cvičení personálu nemůže býti rozhodné pro posouzení této otázky.

Jiných důvodů naříkané rozhodnutí neuvádí.

Mám za to, že jsem tímto rozbohem dostatečně odůvodnil svůj návrh a ve světle právních předpisů, správní judikatury a hospodářského vývoje prokázal neudržitelnost výměru. Opakuji proto svůj návrh na zrušení naříkaného výměru.

V

Podpis.

Příklad odvolání do výměru všeobecné daně výdělkové.

Zemskému finančnímu ředitelství

v Praze.

Platebním rozkazem berní správy v ze dne 193, jenž mi byl doručen dne 193 byla mi předeepsána všeobecná daň výdělková na berní rok 193 z ryzího výtěžku Kč z mého podniku zahradnického v

Proti zmíněnému platebnímu rozkazu podávám v zákonné lhůtě 30denní

odvolání,

jež odůvodňuji takto:

Nepodal jsem příznání k výdělkové dani všeobecné, poněvadž moje zahradnictví nepodléhá placení této daně, jsouc zahradnictvím zemědělským. Vlastním ha pozemku, na němž způsobem zemědělským pěstují zeleninu, kromě toho pěstují na ha sazenice ovocných stromků.

Způsob hospodaření na obou těchto pozemcích neliší se nijak od pokročilé zemědělské výroby. Pracuji na nich se svou člennou rodinou, kromě toho zaměstnávám dle potřeby další pracovní síly. Malého

pařeniště a skleníku používám k účelům předpěstění sazenic a vysazují z nich sazenice do volné půdy. Nepracovávám cizí, odjinud koupené rostliny, leč vyjímečně a v nepatrném množství a nemám samostatného obchodního závodu (krámu) ku zpeněžení svých výrobků. Nepoužívám odborně školených pracovních sil, převyšujících svou theoretickou přípravou síly v zemědělství používané. O všech těchto námitkách navrhuji přípuštění důkazů prohlídkou závodu, dále slyšením svědků pp. Pokud jde o posouzení živnostenského charakteru mého podniku, navrhuji slyšení zahradnických odborníků J. V., majitele školek v M. u K. a F. B., zahradníka v J. u P.

Poněvadž na základě těchto skutečností můj podnik výdělkové dani nepodléhá, navrhuji, aby v odpor vzaty platební rozkaz byl zrušen a aby mně na rok všeobecná daň výdělková vůbec nebyla předeepisována.

Zároveň žádám, aby s vymáháním předeepsané daně bylo posečkáno až do vyřízení tohoto odvolání, poněvadž jsem v peněžení tisín, následkem nedostatečné rentability svého závodu a vymáháním daně byla by moje existence ohrožena.

V dne 193

podpis

majitel zahrad. závodu v

VII. Nálezy Nejvyššího správního soudu o zahradnictví.

Jménem republiky československé.

Nejvyšší správní soud za předsednictví senátního presidenta Čapka, za přítomnosti radů nejvyššího správního soudu Drkoše, Dra Zeyera, Dra Grešla, Dra Huřnagla a zapisovatele vrchního sekretáře Ševčíka o stížnosti J. B. v B. na rozhodnutí Zemské správy politické v Praze ze dne 19. prosince 1927 č. 487580 ai 1927-15 B-888/4 ai 1926 o přestupku živnostenského řádu, když se byly strany vzdaly veřejného ústního líčení podle čl. II. zákona ze dne 21. září 1905 č. 149 ř. v. v neveřejném zasedání na podkladě vyžádaných spisů správních nalezl právem:

Naříkané rozhodnutí se zrušuje pro nezákonnost.

Důvody:

Trestním nálezem okresní správy politické v B. ze dne 16. února 1926 č. 949 byl stěžovatel uznán vinným přestupkem § 11. ř. z., kterého se dopustil tím, že provozoval zahradnictví, zejména pěstoval růžové keře po živnostensku s vyškoleným personálem na ploše 4 strychů půdy, aniž by provozování této živnostenské činnosti u živnostenského úřadu opověděl, a odsouzen dle §u 132 cit. zák. k pokutě 50 Kč, po případě do vězení na 5 dnů.

Odvolání z toho podané nebylo naříkaným rozhodnutím vyhověno z důvodů uvedených v nálezu první stolice. Stěžovatelova námitka, že jeho zahradnictví není živnostenský podnik, nýbrž činnost zemědělská, byla zamítnuta z těchto úvah:

„Vedlejším zaměstnáním zemědělským, jež dle čl. V. lit. a) ř. není podrobeno předpisům tohoto zákona,

je jen takové zahradnictví, které provozuje zemědělec buď sám anebo svými zemědělskými dělníky nebo pomocníky v rozsahu, odpovídajícím rozměru jeho hospodářství a takovým jednoduchým způsobem, že výsledek práce jest v prvé řadě odvislý od normálních poměrů ponětrnostních.

Když však úspěch prací do činnosti zahradnické spadajících jest převážně odvislý od lidské dovednosti, jak jest tomu při pěstování rostlin v pařeništích a sklenících, očkovaní a roubování sazenic atd., jedná se o živnostenské provozování zahradnictví, podrobené předpisům živnostenského řádu.

V daném případě bylo úředním šetřením zjištěno, že stěžovatel zabývá se pěstěním růží s používáním umělých zařízení tím způsobem, že si nejdříve vypěstuje semena, vyrostlé šípky očkuje ušlechtilými růžemi a roubuje, tedy provozuje zahradnictví, při němž jest výsledek práce v prvé řadě odvislý na lidské dovednosti. Byl proto stěžovatel povinen opovědět živnost zahradnickou.

Ve stížnosti na toto rozhodnutí podané namítá stěžovatel v podstatě, že v daném případě jde o činnost zemědělskou, že stěžovatel provozuje vedlejší živnost při zemědělské produkci, pro kterou platí ustanovení čl. V. lit. a) uvoz. patentu k živnostenskému řádu, lesní výrobou a její vedlejší živností, pokud je hlavním jejím předmětem zpracování vlastních výrobků a tvrdí, že skutkové okolnosti, které naříkané rozhodnutí uvádí jako kriteria pro posouzení živnostenské povahy jeho zahradnictví, jsou nerozhodny.

V nálezu Boh. A. 7391/28 dospěl nejvyšší správní soud k závěru, že zahradnictví nutno zásadně počítati k zemědělské výrobě; ani způsob provozu, dokud je v podstatě podřízen a upraven podle daných klimatických poměrů, nemění nic na charakteru této výroby. Zahradnictví však, které se dovede emancipovati od vlivů přírody tak, že neodvisle od podnebí a ročních počas může pomocí umělých prostředků (topených skleníků a pod.) docíliti vypěstování rostlin a plodin, jichž vývoj za přirozených poměrů těch kterých krajů je v nich nemožný, přestává býti výrobou zemědělskou.

Neobmezuje-li se zahradník na prodej výrobků vlastních a je-li předmětem jeho podnikání i prodej rostlinstva jinde vypěstěného, ať ve formě nezměněné nebo třeba jím zušlechtněné nebo výdělečné používání rostlinstva jiným způsobem (propůjčováním k dekorativním účelům a obstarávání prací k tomu cíli směřujících), pak činnost jeho takovýmto komerčním způsobem provozu se podstatně různí od činnosti zemědělce a zapadá rovněž do sféry podnikání živnostenského.

Skutečné poměry, jak je vytvořila snaha právě při zahradnictví do popředí vystupující, zjednati si stupňováním péče, věnované pěstění rostlin a umělou podporou jejich vzrůstu výnosnější rentu z půdy k tomu používané a využitím konkurity z potřeby po zboží zahradnickém zvláště v blízkosti i velkých měst se vyskytující, jsou ovšem toho druhu, že najde se celá řada podniků, které podle celkového svého zařízení nedají se beze všeho zařaditi do jedné nebo druhé kategorie. Tu bude nutno hledati v konkrétních případech toho kterého podniku základ pro zjištění, zda jde o provoz živnostenský nebo zemědělský.

Touto cestou bralo se také naříkané rozhodnutí. První důvod, o který žalovaný úřad opírá svůj výrok, že zahradnictví stěžovatelovo jest živností, je, že stěžovatel se zabývá pěstěním růží! Skutečnost tato nestačí sama o sobě, aby zahradnictví stěžovatelovo bylo považováno za živnost; to nejen proto, že zemědělská výroba ve smyslu čl. V. lit. a) se podle definice, k jaké

dospěl nejvyšší správní soud v cit. nálezu Boh. A. 7391/28, může vztahovati i na pěstění květin a že také v §u 60 ž. ř. se květiny výslovně jmenují mezi výrobky zemědělskými.

Druhý důvod nařikáného rozhodnutí je, že stěžovatel používá umělých zařízení, čímž míněna jsou pařeniště a skleníky k pěstování růží. Žalovaný úřad by měl ve smyslu cit. nálezu obsažených pravdu, že používání skleníku by dodávalo rázu podniku zindustriálního, tedy živnosti, kdyby byly prostředkem k tomu, aby prostě nahradily vlivy přírodní a aby umožnily výrobu produktů na trh dávaných v době, kdy to příroda vylučuje. Leč jen takovému účelu skleníky výhradně neslouží. Mohou mít také jen určení, aby sloužily právě tak jako pařeniště přípravným pracím, umožňujícím časné využití příznivé doby v přírodě. Ale pak používání skleníků a pařenišť není než pomůckou pro racionelní hospodaření a nemá účinek, aby sloužilo k vypěstování rostlinstva mimo dobu jeho přirozeného vzrůstu.

Konečně ani okolnost, že stěžovatel vyrostlé šípky očkuje ušlechtilými růžemi a roubuje, nemůže být kritériem pro rozhodnutí otázky, zda-li zahradnictví stěžovatelovo je podnikem živnostenským čili zaměstnáním dle čl. V. lit. a) cit. uvoz. patentu z platnosti živnost. řádu vyjmutým, neboť zušlechťování rostlin v zemědělské výrobě všeobecně obvyklé, ba, dokonce v některých odvětvích jejich, jako na př. v ovocnářství je racionelní provozování zemědělské prvovýroby bez zušlechťování téměř nemyšlitelné. Není tedy ani zušlechťování rostlin, ani okolnost, že jest k němu třeba jakéhosi vyškolení a dovednosti znakem, který by byl jen pro provozování živnostenské charakteristickým.

Ježto žalovaný úřad posuzuje otázku, zda zahradnictví stěžovatelovo jest zemědělským nebo živnostenským, byl veden mylným názorem o kritériích, podle nichž dlužno tuto otázku rozřešiti a nepřihlížel ke znakům, které by mohly zahradnictví to skutečně jako živnost charakterisovati (jako výroba prodejných produktů, rostlin, květů, plodin, mimo jejich přirozeného vzrůstu, umělé pěstování cizokrajných rostlin v našich krajích neaklimatisovaných, obchodování i s cizími produkty, způsoby výdělečného používání rostlin), bylo nařikávané rozhodnutí zrušiti jako nezákonné.

V Praze dne 3. února 1930.

Jménem republiky československé.

Nejvyšší správní soud za předsednictví druhého presidenta Diwalda, za přítomnosti radů nejvyššího správního soudu Drkoše a Dra Zeyera, Dra Říhy, Dra Zelinky a zapisovatele sekretáře Dra Köchera po veřejném ústním líčení, konaném dne 3. prosince 1929 o stížnosti Marie Dvořákové v Hořelici na rozhodnutí zemské správy politické v Praze ze dne 11. listopadu 1927 čís. 424779 ai 1927-15/B-3173/1 ai 1927 o přestupku živnostenského řádu, vyslechnuv zprávu referentovu, nalezl právem:

Nařikávané rozhodnutí se zrušuje pro nezákonnost.

Důvody:

Trestním nálezem okresní správy politické na Kladně ze dne 17. srpna 1927 uznána byla stěžovatelka vinnou přestupkem §u 11. živn. řádu, jehož se dopustila tím, že neoprávněně provozovala živnost obchodního zahradnictví před jejím opovězením t. j. před 30. červencem 1927, a odsouzena byla podle § 132 a) živn.

ř. k pokutě Kč 500.—, v případě nedobytnosti do vězení na 50 dnů.

Odvolení z nálezu toho podanému zemská správa politická v Praze nařikávaným rozhodnutím nevyhověla, poněvadž skutková podstata přestupku jest zjištěna seznáním četnictva, předchozím úředním šetřením a částečným doznáním odsouzené. Úředním šetřením bylo zjištěno, že odvolatelka provozuje svoji živnost v zahradě, v níž jsou skleníky s parním topením, dílna na vázání kytic a věnců a objemné pařeniště. V závodě zaměstnává dva učně, jež přihlásila k nemocenskému pojištění. V zahradě pěstuje většinou květiny a výnosnější zeleninu a to v takovém množství, že je prodává a jimi zásobuje nejen místní obyvatelstvo, nýbrž i celé okolí, ba zaslala je i do Prahy. Z toho všeho je vidno, že v daném případě nejde pouze o činnost vedlejší při zemědělství provozované, nýbrž o hlavní trvalé a opětovně zaměstnání, směřující k docílení zisku, tedy o činnost po živnostensku provozovanou, spadající nesporně pod ustanovení živnostenského řádu.

O stížnosti, vytykající rozhodnutí tomu nezákonnost a vady řízení, nejvyšší správní soud uvážil toto:

Skutková podstata přestupku podle §§ 11 a 132 lit. a) živn. řádu, stěžovatelce za vinu kladeného, záleží po stránce objektivní v tom, že někdo provozuje samostatně živnost, neopověděv jí úřadu. Nezbytným pojmovým znakem skutkové podstaty tohoto živnostenského přestupku jest tedy mimo jiné, že jde o provozování živnosti t. j. o provozování takové činnosti, která vůbec podléhá předpisům živnostenského řádu. Dle čl. IV. uvozovacího patentu k živnostenskému řádu vztahují se ustanovení v tomto zákoně obsažená na všechna zaměstnání po živnostensku provozovaná, pokud v následujícím článku nejsou z jeho platnosti vyňata. Následující článek V. stanoví pak v odstavci lit. a), že živnostenský řád se nevztahuje na zemědělskou a lesní produkci a její vedlejší živnosti, pokud tyto vedlejší živnosti se zabývají co do hlavní věci zpracováním vlastních výrobků.

Žalovaný úřad shledal shodně s první stolicí skutkovou podstatu řečeného přestupku v tom, že stěžovatelka provozovala v době před 30. červencem 1927 živnost obchodního zahradnictví, aniž ji před jejím započítáním úřadu podle § 11. ž. ř. odpověděla. Při tom vycházel žalovaný úřad podle odůvodnění nařikáného rozhodnutí z názoru, že činnost, kterou stěžovatelka provozovala v uvedené době, jest podle výsledků vykonaného šetření, v nařikávaném rozhodnutí uvedených, činností podrobenou předpisům živnostenského řádu, tedy živností, kterou nelze však pokládati jen za vedlejší živnost, provozovanou při zemědělství, nýbrž že jest hlavním, trvalým a opětovným zaměstnáním k docílení zisku provozovaným po živnostensku, a že pro to byla stěžovatelka povinna tuto živnost (obchodní zahradnictví), podle čl. V. lit. a) ž. ř. névyňatou, ve smyslu §u 11. ž. ř. úřadu opověděti.

Stížnost připouští výslovně, že jsou živnosti zahradnické, t. zv. obchodní neb umělé zahradnictví, při nichž hlavní stránkou jest obchod a jen podružnou vzdělávání půdy, takže podniky takové vybočují z mezí, vytčených v čl. V. lit. a) uv. pat. k ž. ř. pro vyňaté živnosti. Stěžovatelka uznává tedy zásadně, v souhlase s judikaturou nejvyššího správního soudu (srovn. na př. nálezy Boh. A 6198/27, 7391/28 a j.), že ustanovení toto nevylučuje, aby zahradnictví bylo provozováno jako podnik, podrobený předpisům živnostenského řádu. Zásadní touto otázkou v daném případě proto zabývá se netřeba, a stačí odkázati na úvahy, ze kterých nejvyšší

správní soud vycházel v nálezu Boh. A 7391/28, v němž zevrubně vyloužil a odůvodnil pojem zemědělské výroby a vytkl ony momenty, které vtiskují zahradnictví ráz podniku živnostenského.

Nezákonnost nařikáného rozhodnutí shledává stížnost v tom, že žalovaný úřad ve zjištěných jí složkách činnosti stěžovatelčiny a v zařízeních, jichž ona při tom používá, spatřuje kritéria takového zaměstnání, jež přesahuje rámec zemědělské produkce a jejich vedlejších živností. Stížnost snaží se proti tomu dovésti, že zahradnictví, které stěžovatelka provozuje jest zemědělstvím, zemědělskou výrobou podle čl. V. a) uv. pat. k ž. ř., předpisům tohoto řádu nepodléhající, a že ony okolnosti, na které žalovaný úřad klade v nařikávaném rozhodnutí důraz, jsou bez významu pro řešení otázky, zda stěžovatelka provozuje živnost předpisům živnostenského řádu podrobenou, neboť nejsou s to, aby její zahradnictví zbavily povahy výroby zemědělské.

Pojem zemědělské výroby vyloužil nejvyšší správní soud již cit. nál. Boh. A 6198/27 tak, že se jí rozumí podle obvyklého významu slova zásadně výroba takových produktů rostlinných, kterých se dociluje obděláváním půdy. V dalším pak nálezu Boh. A 7391/28 vymezen byl pojem zemědělské výroby jako výrobní činnosti, která využívá přirozených vlastností půdy a přírodních vlivů pro vzrůst bylin, cílí k tomu, aby s větším nebo menším vynaložením práce došla plodů i pro lidstvo potřebných, nebo zužitkovatelných. Z toho zásadního hlediska nevybočuje z rámce zemědělské výroby ani pěstování zeleniny, nebo květin v zahradách a nemá ani právního významu, používá-li se při tom skleníků, byť i s parním topením a pařenišť, ježto používání takovýchto technických zařízení samo o sobě nezabavuje ještě dotčenou činnost povahy zemědělské výroby, neboť i při této výrobě se zřetelem na rozsah její, druhy pěstovaných rostlin a způsob, jakým se pěstování to děje jsou podobná zařízení nutná. Také na rozsahu a vnitřním zařízením skleníků a pařenišť o sobě nesejde, pokud slouží jen k podpoře provozu polního zahradnictví (na př. k přezimování rostlin, nutné přípravě k jarním vysazováním a pod.). Za charakteristický znak, t. zv. obchodního zahradnictví nelze pokládati ani okolnost, že při zahradnictví užívá se zvláštní místnosti (dílny), ve které děje se

vázání kytic a věnců, jestliže tato činnost omezuje se hlavně jen na úpravu květin, vypěstěných na pozemcích zemědělských, nebo na lesní půdě a nejde o takovéto zužitkování umělé vypěstěných cizokrajných rostlin, v našich krajích neaklimatisovaných neb o obchodování s nimi.

Za odůvodnění svého úsudku o povaze zahradnictví stěžovatelčina uvádí žalovaný úřad také, že zaměstnavatelka (stěžovatelka) zaměstnává dva učně. Leč okolnost tato nemůže být rozhodujícím kritériem pro odpověď na otázku, je-li zahradnictví její živností podle ž. ř. či zaměstnáním jeho předpisům podle čl. V. lit. a) uv. pat. k němu nepodrobeným, neboť používání pomocných sil jest i při zemědělské produkci nutným a pouhé pojmenování jejich slovem převzatým z terminologie živnostenskoprávní (uční) samo o sobě nestačí, aby charakterisovalo právní povahu podniku, ve kterém osoby ty jsou zaměstnány. Pokud konečně žalovaný úřad poukazuje také k tomu, že stěžovatelka květiny a zeleninu prodává, není tato skutečnost podstatným význakem výroby zemědělskou od živností odlišujícím, neboť i zemědělec přebytečné své produkty zcizuje. Z toho pak, že stěžovatelka zásobuje svými produkty místní a okolní obyvatelstvo a zaslala je i do Prahy lze usuzovati jen na rozsah jejího podniku, tedy jen na kvantitativní stránku jeho, která však jest pro posouzení kvality činnosti stěžovatelovy s hlediska povahy jejího zaměstnání bez právního významu.

Z toho, co bylo řečeno, vyplývá, že žalovaný úřad zkoumá skutkovou podstatu přestupku stěžovatelce za vinu kladeného, založil své rozhodnutí, v němž vychází z úsudku, že jest dána, na takových skutečnostech, které pro posouzení živnostenské povahy zahradnictví jsou buď vůbec nebo samy o sobě nerozhodné a nepřihlížel k okolnostem, které by mohly zahradnictví stěžovatelčino s hlediskem vytčených v cit. nálezu Boh. A 7391/28 charakterisovati jako živnost.

Nařikávané rozhodnutí nemá proto dostatečné opory v zákoně a z toho důvodu bylo zrušeno podle § 7 zák. o správním soudě, aniž by bylo třeba zabývat se zvláště ještě námitkou stížnosti, že nařikávané rozhodnutí třeptá také podstatnými vadami řízení.

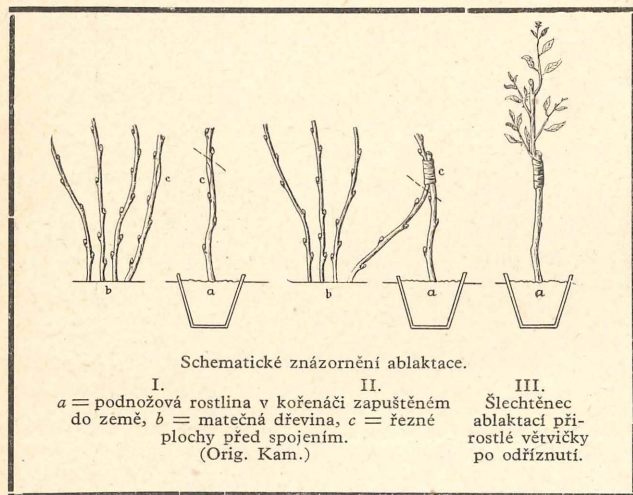
V Praze dne 3. prosince 1929.

OBSAH.

Předmluva	3
Zahradnictví a ostatní zemědělství (Jaroslav Veselý):	
Úvod	5
Dovednost zahradnická je dovedností zemědělskou	6
V čem záleží rozdíl mezi zahradnictvím zemědělským a živnostenským	8
Společné zájmy zahradnictví s ostatním zemědělstvím	12
Zahradnictví není ani řemeslem, ani živností a jeho úroveň možno zvýšiti jedině vyšším vzděláním, zvláště odborným školstvím	16
Právní otázky zahradnictví (JUDr. Petr Prach):	
I. Vývoj a stav právních předpisů živnostenských a daňových, jejich výklad a návrhy de lege ferenda:	
1. Právní vývoj	19
2. Právní stav a jeho důsledky po stránce živnostenské a daňové	20
3. Vůle zákonodárce	24
4. Co se připravuje	26
5. Závěry a návrhy	30
II. Zahradnictví se stanoviska národohospodářského	31
III. Učňovská otázka	32
IV. Zahradníci na městských trzích	36
V. Stavovské a organizační otázky	36
VI. Příklady opravných prostředků ve věcech živnostenských a daňových	37
VII. Nálezy Nejvyššího správního soudu o zahradnictví	39

ZAHRADNICKÝ A OVOCNICKO - VINAŘSKÝ SLOVNÍK NAUČNÝ

vychází právě v sešitech po 6 Kč.

Jest to dílo, které skutečně bude příručkou, jež nemůže chyběti v knihovně žádného československého zahradníka, ať ovocnáře, vinaře, květináře, zelináře či sadovníka, vlastníka domácí zahrady, milovníka zahradnictví aniž nikoho, kdo se o tyto obory zahradnictví jakkoli zajímá.

Ukázky vyobrazení k heslu „ablaktace“.

Dílo toto jest ryze naše, vzniklo bez jakékoliv cizí pomoci a není mu vzorem žádné cizí dílo podobné; přihlíží se v něm vždy a hlavně k našim poměrům, ač ovšem ani poměry v cizích zemích nejsou v něm nijak zanedbávány, nýbrž naopak s hlediska našeho pečlivě zaznamenávány. V stručné heslové formě obsáhne náš slovník všechny základní, odborné i pomocné nauky, zpracované vždy od nejlepších našich odborníků podle současného a nejmodernějšího stavu vědy. Články jsou doprovázeny několika sty názorných vyobrazení. Slovník bude v pravdě hlubokou studnicí vědomostí, jež nenechá nikoho v rozpacích, kdo v něm bude hledati rychlé, stručné, ale přes to úplné poučení o jakékoliv otázce z těchto oborů. Naučný Slovník poslouží ochotně každému, kdo hledá poučení; bude vždy pohotovým učitelem začátečníkovi i starému zkušenému odborníkovi. Začátečníkovi poskytne informace v základních otázkách, odborníkovi podá rychlý přehled dnešního stavu určité otázky po stránce kultivační, technické i ekonomické.

Celý „Zahradnický a ovocnicko-vinařský slovník naučný“ jest rozvržen na tři svazky velkého lexikonového formátu, celkem asi 1.200 stran textu s několika sty vyobrazení a zvláštními barevnými přílohami. Vydání sešitové vyjde asi v 75 sešitech po Kč 6—.

První sešit zašle ochotně na ukázkou
»ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE ZEMĚDĚLSKÉ«,
PRAHA XII., SLEZSKÁ 7.

NAKLADATELSTVÍ
ÚSTŘEDNÍ KNIHOVNA
právnícké fakulty UJEP
BRNO

REV. 1974

1981

R 93

REV15

ÚK PrF MU

3129S36322

18, -